

VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1973

Fyrtioandra årgången

ERIK G. SAHLIN.

IN MEMORIAM

Vänersborgs Söners Gille har i år drabbats av en svår förlust. Gillets förste ålderman, länspolischefen Erik Sahlin har för alltid lämnat oss.

Erik Sahlin var en äkta son av vår stad, till vilken han med glädje återvände efter många års meriterande tjänster på andra orter.

Erik Sahlin föddes i Vänersborg den 10 januari 1909. Efter studentexamen vid Vänersborgs högre allmänna läroverk år 1928, genomgick han reservofficersutbildning och blev med tiden kapten i Kungl. Älvsborgs regementes reserv. Han genomgick Statens polis-skola och fullgjorde polistjänst både i Vänersborg och i Stockholm. Efter juridiska studier vid Stockholms högskola avlade Sahlin sin jur.kandexamen år 1941, och efter tingsmeritering i Trollhättan fick han olika förordnanden tills han 1948 blev biträdande landsfogde i Gävleborgs län. År 1954 blev Erik Sahlin landsfogde i Västerbottens

län, med placering i Umeå, där han verkade till 1963 då han återvände till sin hemstad som landsfogde i Älvsborgs län. Efter omorganisationen fick Sahlin 1965 förordnande att vara länspolischef — en ansvarsfull befattning som han med nit och skicklighet uppehöll till sin bortgång.

För dessa sina insatser i samhällets tjänst blev han kommendör av Nordstjärneorden.

Det är naturligt att en man med Erik Sahlins erfarenhet, duglighet och representativa läggning fick många uppdrag utanför sin krävande tjänst. Sålunda var han styrelseledamot i föreningen Vänersborgs Musei vänner, ävensom i Birger Sjöberg-sällskapet. Han ägnade stort intresse åt Rotary-rörelsen, där han var president 1970–71. Även inom Polistekniska föreningen togs Erik Sahlins krafter i anspråk och han var en tid dess ordförande. Han var även ordförande i Dahlöfska fonden.

För oss framstår emellertid minnet av Erik Sahlin tydligast som förste ålderman i Gillet. Med sin kärlek till hemstaden, sin rika kännedom om Vänersborgs historia och dess innevånare var Erik Sahlin väl skickad att axla manteln efter vår förre ålderman Gunnar Hjort. Gillet och dess medlemmar låg honom varmt om hjärtat och när det gällde Gillets angelägenheter åtog han sig gärna de mest krävande uppgifterna. Vi minns honom som den entusiastiske initiativtagaren till den ombyggnad av fastigheten som gav oss nya lokaler och bättre arkivutrymmen och vi vet att han gladdes över att detta kunde förverkligas. När en enhällig styrelse beslöt tilldela sin ålderman gillet medalj så skedde detta i en känsla av hela Gillets önskan att på detta sätt visa sin uppskattning av hans värdefulla insatser. Just vid denna Högtidsstämma skulle detta skett, men ödet ville annorlunda.

En plikttrogen ämbetsman, en nobel personlighet och en ovanligt trivsamt vän och gillebroder har för alltid lämnat oss. Det är med vemod vi tänker på att aldrig mera få se honom ibland oss, men det är med glädje och tacksamhet vi återkallar minnet av Erik Sahlin och hans betydelsefulla gärning inom Vänersborgs Söners Gille.

Vi lyser frid över hans ljusa minne.

Vänersborg, Allhelgonadagsafton 1973.

Sven Lind.

Författaren till följande historik är fil. dr och docent i nordiska språk vid Göteborgs universitet. Sedan 1966 är han vänersborgare och lektor i svenska vid Gymnasieskolan.

VÄNERSBORGS STADSBIBLIOTEK OCH DESS FÖREGÅNGARE

Av

Ingvar Fredriksson

Läsning utan eftertanke gagnar föga.

Magliabechi.

KÄLLORNA.

Källorna till denna historik är i första hand protokollen med bilagor från sammanträdena med Vänersborgs folkbiblioteksförening och dess styrelse samt från styrelsen för stadsbiblioteket. Det föreligger en nära nog obruten följd av protokoll från oktober 1910 fram till dags dato. Endast ett protokoll har inte kunnat återfinnas, och ett protokoll från 1932 blev aldrig skrivet, se nedan sid. 30.

Protokollen är i allmänhet att betrakta som beslutsprotokoll; ibland är de något utförligare och refererar i koncentrerad form diskussioner.

Från folkbiblioteksföreningens tid föreligger drygt 100 protokoll, ungefär hälften från vardera föreningen och dess styrelse. Antalet paragrafer per protokoll är lågt, endast 4 i medeltal. Efter omkring 1930 är protokollen något fylligare. Inga särskilda paragrafer ägnas sammanträdenas öppnande och avslutande.

Den 14 november 1935 sammanträdde för första gången styrelsen för Vänersborgs stadsbibliotek. Från detta datum till och med juni månad 1973 föreligger ca 200 protokoll. Antalet paragrafer per protokoll ökar något under första tiden i förhållande till tiden före 1935. Först omkring 1960 blir det mera regel än undantag, att paragrafantalet per protokoll är över 10. Under de senaste 5 åren har

paragrafantalet stigit markant, naturligtvis beroende på den vidgade sjukhusverksamheten, planeringen för nybyggnationen och på den i övrigt starkt breddade verksamhet som biblioteket numera bedriver. Antalet paragrafer per protokoll under tiden 1935—1973 är i medeltal 11.

Av stor betydelse för denna historik är också årsredogörelserna för folk- och stadsbibliotekens verksamhet. Delar av folkbibliotekets verksamhetsberättelser ingår vissa år i stadsfullmäktiges handlingar. Jag har också tagit del av de uppgifter som biblioteken lämnat i samband med ansökan om statsbidrag.

Givetvis har också protokollen och handlingarna från drätselkammaren, sedermera kommunstyrelsen, och stadsfullmäktige, senare kommunfullmäktige, kommit till flitig användning.

Då alla de här nämnda protokollen och handlingarna är offentliga, har jag ansett mig vara oförhindrad att utnyttja dem till fullo.

Eftersom källorna till denna historik är relativt få och ganska lättillgängliga för den intresserade, har jag inte ansett det nödvändigt att i varje enskilt fall ange beläggställe för mina uppgifter utom några gånger. En fullständig källförteckning återfinnes i slutet av denna redogörelse.

FOREGÅNGARNA. TIDEN FÖRE 1910.

”I den öfvertygelsen, att flere af detta samhälles upplysta och aktningvärda medlemmar lika innerligt som jag känna bristen af ett Läsesällskap, tager jag mig ödmjukligen den friheten att till ett sådant Sällskaps bildande inbjuda alla här i staden och orten varande vänner af Litterär och Politisk bildning. Att vidlyftigt orda om ett Läsesällskaps mångfaldiga nytta anser jag öfverflödigt. Hvar och en, äfven om han endast ytligt betraktat den nyare tidens utvecklingsprocess, måste hafva varseblifvit den utomordentliga hastighet, hvarmed människonillet i alla riktningar framilar på kunskapernas och talenternas område, samt insett nödvändigheten att själf, såframt han ej vill kvarstadna på mensklighetens lägre gebit, påskynda gången af sin egen själsodling, för att kunna, om möjligt, följa med den till fullkomlighetens mål flygande bildningen. Minerva, Grekernes och Romarnes personifierade vishetssymbol var tungt rustad, och framvandrade med hela materialismens gravitetiska långsamhet, hvaremot den moderna, från Christendo-

men utgående upplysningen är bevingad, och såsom ett slags dufvopost emellan ljusets och mörkrets land från den sanna vishetens paradiset nedbringar fridens olivblad. Ett ibland de säkraste medlen att kunna någorlunda blifva delaktig af det, som denna dufvopost medförer, är utan tvifvel ett Läsesällskap, och det är såsom sådant jag vågar föreslå dess inrättande härstädes. De, som med välbehag omfatta mitt förslag, tackes här nedanför anteckna sina namn. Såsnart ett någorlunda tillräckligt antal subscriberat, kan man sammanträda, för att öfverenskomma om de villkor, som böra utgöra grunden för Sällskapets bildande och bestånd."

Så lyder den "Anmälan" som kyrkoherden i Vänersborg C.A. Carlsson författade och underskrev den 2 januari 1837. Han var en relativt ung man vid denna tid och hade innan han kom hit tjänstgjort i vår koloni i Västindien. Hans tankar om "bildningens spridande" har ett naturligt samband med 1830-talets liberala strömning och intensifierade politiska debatt. Dessa i sin tur har sina rötter i det slutande 1700-talet, då franska revolutionen och upplysningen på så många punkter kom att bryta med det förgångna och förebådade en ny tid, inte minst vad gäller vidgad bildning och politisk medvetenhet.

På baksidan av uppropet står namnen på nära femtio personer. De flesta har skrivit med egen hand. Överst står landshövding Sandelhielm. Därefter följer många av stadens mest kända personer, t.ex. landskamrerare Gasslander, länsbokhållare Skarin, doktor Örtenblad, borgmästare Bergius, handlande Spaak, rådman Fridstedt samt en Boivie på Rånnum och en Bildt på Lindås.

1837 hade läsesällskapet 36 ledamöter. Årsavgiften var 4 riksdaler banco. Herr Prytz på Överby erbjöd ett "stående lån" å 200 riksdaler samma år. Stadgarna, som trycktes 1837 hos Johan Qvist, säger i sin första paragraf, att "hvarje hederlig medborgare kan blifva Ledamot af Läsesällskapet". Lokaler hade man hos "hushållssällskapet." Läsesällskapets katalog upptar ca 250 titlar på böcker, som uppges ha blifvit räddade vid eldsvådan 1834. Under 1837 inköptes ett sextiotal verk, många bestående av flera delar. Kvinnornas behov av bildning och förströelse ansåg man sig uppenbarligen ha tillfredsställt genom att inköpa Mellins Fäderneslandets Historia för Fruntimmer och Nösselts Berättelser ur allmänna Historien för fruntimmer (i tre delar).

Sällskapet fick emellertid kort livslängd: i ett protokoll från januari 1839 konstateras, att verksamheten upphört, och man har problem med att klara av lånet av herr Prytz. Den 8 februari 1840 beslutade man att, för att "bibehålla Bibliotheket oförskingradt", överlåta det till Gyllenheimska donationsfonden för att förvaltas för donationens räkning. Därmed synes sällskapets korta historia vara slut.

Det läsesällskap som här omnämnts har haft en direkt föregångare. Detta framgår klart av protokollet av den 22 februari 1837, då man diskuterade stadgarna. Det säges: "Det förra Läsesällskapets Stadgar af den 14de December 1820 och 20de Dec. 1824 uplästes och antogos med följande förändringar . . ." Av detta senare läsesällskap är inget ytterligare bekant, mera än att många böcker räddats vid branden 1834 (se strax ovan).

Det enda offentliga biblioteket i staden vid mitten av 1800-talet var apologistkolans. Dit hade 1824 donerats den boksamling som generalauditören Erik Gustaf Gyllenheim hopbragt. 1841 tillkännagavs i tidningen, att skolans och det därmed förenade förra läsesällskapets bibliotek hölls tillgängligt för "alla i Staden och Orten boende, af Bibliothekarien kände Personer." Bibliotekets föreståndare var då C. S. Hultström. Allmänhetens intresse synes ha varit ringa. Det är kanske begripligt, att lånesiffrorna var låga, ty läsesällskapets bokbestånd verkar otidsenligt, även om man kunde låna böcker som Atterboms Lycksalighetens ö, Euphrosynes dikter, Goethes Benevenuto Cellinis lefnad och Bignons Congressen i Troppau. Lördags-Magasinet första årgång var nog intressant att läsa liksom boken med den lockande titeln Fransoserne äro ej hvad de utropas för.

På 1840-talet drev läraren och bokhandlaren Norlin ett lånebibliotek. Årsavgiften var 5 riksdaler banco. 1850 övertog musik- och bokhandlare F. A. Zettergren verksamheten. I januari 1851 meddelade han i annons, att biblioteket "undergått en betydliga tillökning och framgent kommer att tillökas *med allt utkommande nytt af större intresse*." Biblioteket hölls öppet som regel 4 timmar per dag, och låneavgiften skulle erläggas förskottsvis.

Omkring 1840 bildades efter utländska mönster s.k. bildningscirklar i folkupplysningens tjänst. Vänersborg fick sin första cirkel 1849, främst genom insatser av komminister Fredrik Rådberg.

Cirkeln hopbragte ett litet bibliotek, som verkar ha betytt mera för arbetarklassen än de förut nämnda. Senast 1857 synes verksamheten ha avstannat, ty från detta år föreligger en "Förteckning öfver f.d. Bildnings-Cirkeln i Wenersborg Bibliothek." I denna står angivet, att böckerna "förvaras hos och utlämnas kostnadsfritt af . . . till f.d. Bildnings-Cirkelns Ledamöter samt till i staden boende Mästare och husbönder, för att af dem kunna utlånas till gesäller och läringar samt personer af arbetarklassen." Förteckningen upptar 166 nummer, bl.a. åtskilliga delar av Fryxells Berättelser ur svenska historien samt många årgångar av Läsning för Folket, utgifven av Sällskapet för Nyttiga Kunskapers spridande, båda verken säkert mycket vanliga i den tidens bibliotek. Flera av de övriga böckerna verkar vara ganska hårdsmälta, men titlar som Bergflicka på Oroust, Menniskans Geografie, Nytt sätt att gifta bort döttrar och Några välmenta ord till mödrar verkar i alla fall rätt lockande. Biblioteket övertogs så småningom av hantverksföreningen.

På 1860-talet var ett bibliotek tillhörigt hantverksskolan öppet dagligen för kostnadsfria lån till "mindre bemedlade". Under maj månad 1866 utlånades 71 böcker till 25 personer.

De tre stora folkrörelserna, nykterhetsrörelsen, väckelserörelsen och arbetarrörelsen, betydde oerhört mycket för sekelskiftets människor, inte minst genom den bildningsverksamhet som man igångsatte; för att kunna verka för en idé måste man vara väl insatt i tidens frågor och förstå, hur det alltmer komplexa samhället fungerade, ja, man måste ha en bred, allmänskulturell orientering. Härigenom ökade efterfrågan på dugliga studieledare och föreläsare, och behovet av böcker steg. De redan befintliga biblioteken blev utsatta för ett stort tryck, och nya bibliotek inrättades i den mån ekonomiska möjligheter gavs.

Det är mot denna bakgrund bildandet av Vänersborgs folkbiblioteksförening skall ses.

FOLKBIBLIOTEKSFÖRENINGENS TID. 1910-1935.

Den första protokollsboken börjar med ett protokoll från ett sammanträde med styrelsen för Vänersborgs folkbiblioteksförening den 11 oktober 1910. Föreningen framträder här som färdigbildad

med fullständig styrelse. Sannolikt bildades föreningen vid ett sammanträde, som ägt rum den 5 oktober; protokoll från detta sammanträde, då rimligtvis styrelsen utsetts, uppläses och godkännes nu.

Enligt förmodligen sena anteckningar av en av grundarna, läroverksadjunkt Josef Sjögren, lär tanken på ett folkbibliotek först ha väckts av hantverkslärare Bäcklund på dövstumskolan. På hösten 1910 skall några folkbildningsintresserade personer ha träffats för förberedande överläggningar, som hölls i Wenersborgs-Postens redaktionslokal. Tidningens lokalredaktör Hjalmar Redin skall ha varit närvarande liksom Bäcklund, Sjögren, Isidor Dalquist, Adolv Jansson samt bokhandelsmedhjälpare Niklas Bergius, vilken fungerade som protokollförare, och möjligen några andra. Ett allmänt sammanträde utlystes så i början av oktober, allt enligt Sjögrens anteckningar.

Faktum är emellertid, att man vid sammanträdet den 11 oktober behandlar frågor som är aktuella för en nybildad förening: man diskuterar lokalfrågan, utser bibliotekarie och beslutar inköpa ett bokskåp men uppskjuter frågan om bokinköp till nästa sammanträde. Styrelsen — som alltså med all sannolikhet nu hade sitt första sammanträde — ger ”ordföranden och sekreteraren i uppdrag att utfärda ett upprop angående teckning av årsavgifter och frivilliga bidrag i form av penningar eller böcker.” Josef Sjögren har skrivit protokollet.

Den 1 november fastställdes ”Stadgar för Vänersborgs Folkbiblioteks-förening och Vänersborgs Folkbibliotek”, och den 15 december beslutade man att trycka dessa jämte lånereglementet. Stadgarnas första och andra paragrafer lyder som följer: ”§ 1. Föreningen bär namnet: ”Vänersborgs Folkbiblioteks-förening” och har sitt säte i Vänersborg. Dess ändamål är att upprätta ett folkbibliotek med läslokal för staden Vänersborg med närmaste omnejd under namn av: ”Vänersborgs Folkbibliotek” samt upprätthålla och fullständiga denna institution.

§ 2. Till medlemmar av denna förening kunna upptagas alla ordentliga personer, som fyllt femton år.”

Den 16 december 1910 öppnades biblioteket för allmänheten. Under de två gånger som biblioteket höll öppet detta år utlånades sammanlagt 15 böcker.

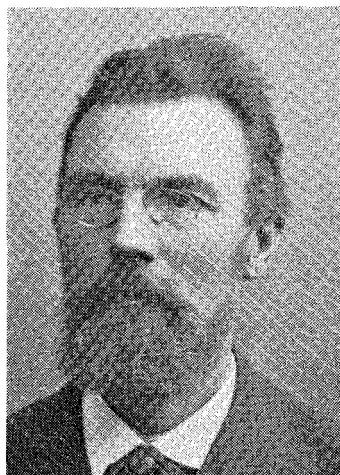
Det skulle visa sig, att det var en inspirerande men inte sällan en mödosam uppgift man nu gav sig i kast med.

Bibliotekens allt i allo, folkskollärare Arthur Lundgren. Ledamot av styrelserna 1910—1942.

Skoarbetare, sedermera rådmän, Adolf Jansson. Ledamot av styrelserna 1910—1949.

Maskinist, sedermera journalist, Isidor Dalquist. Ledamot av folkbibliotekets styrelse 1910—1935.

STYRELSE.

Under det kvartssekel som Vänersborgs folkbiblioteksförening verkade var sammanlagt 14 personer medlemmar av styrelsen, de flesta av dem under många år. Folkskollärare Arthur Lundgren, maskinist, sedermera journalist, Isidor Dalquist och skoarbetare, sedermera skomakarmästare, Adolv Jansson arbetade i styrelsen under föreningens hela verksamhetstid.

Styrelsen bestod av sju ordinarie ledamöter och tre suppleanter. Den sammanträdde normalt två gånger om året. Val av styrelse förrättades vid föreningens sammanträde i oktober eller november. Föreningen hade som regel ytterligare ett sammanträde under året, mestadels i februari.

Följande personer var ordinarie ledamöter av styrelsen (titlar vid tiden för invalet):

rektor F. Nordin 1910—15
läroverksadjunkt Josef Sjögren 1910—26
folkskollärare Arthur Lundgren 1910—35
privatlärare Halvord Lydell 1910—12
maskinist Isidor Dalquist 1910—35
skoarbetare Adolv Jansson 1910—35
fröken Ada Rosengren 1910—1919
kanalbokhållare Alb. Andersson 1913—14
bokbindare J. V. Carlsson 1915—35
kyrkoherde Gunnar Helander 1916—35
fröken Ingrid Bergius 1920—30
riksbankskassör O. Hejde 1927—34
rektor Ernst Lundberg 1931—35
lektor Sten Bonnesen 1935

Sedan anslag från staden börjat utgå, valde fullmäktige en ledamot av styrelsen (från 1917) jämte en revisor. Stadens representanter i styrelsen var dövstumlärare Fridolf Svanström 1917—29, överlärare Hugo Sjövall 1930—31 och skofabriksarbetare Karl Westerlund 1932—35.

Föreningen hade blott två ordförande, nämligen rektor Nordin, 1910—15, och kyrkoherde Helander, 1916—35. Vice ordförande synes inte ha utsetts. Läroverksadjunkt Josef Sjögren fungerade som sekreterare fram till 1927, då folkskollärare Arthur Lundgren övertog sysslan. Den senare var kassaförvaltare under föreningens hela

existens och innehade därjämte bibliotekariesysslan de fem sista åren.

Tre av ledamöterna i styrelsen för folkbiblioteksföreningen blev medlemmar av den första styrelsen för stadsbiblioteket, nämligen Arthur Lundgren, Adolv Jansson och Sten Bonnesen. Lundgren kom att verka i den senare styrelsen till 1942, Jansson till 1949 och Bonnesen till 1951. De två förstnämnda var alltså verksamma i bibliotekens tjänst i Vänersborg under 32 resp. 39 år. I synnerhet Arthur Lundgrens insatser synes mig vara enastående, och hans namn nämnes med all rätt många gånger i denna historik.

EKONOMI.

Redan vid styrelsens för folkbiblioteksföreningen första sammanträde var, som nyss sagts, frågan om föreningens ekonomi uppe till behandling. Man hoppades på medlemsavgifter (å "minst en krona") och frivilliga bidrag. De förra uppgick under 1910 till hela 245 kronor, ett belopp som man under alla de kommande åren var långt ifrån: 1911 145, 1912 ej noterat, 1913 125. Siffran var sedan ända fram till 1930 under 100 kronor (lägst 79 kronor, 1923), 1930 var den 105 och 1931 100 kronor, därefter högst 92 kronor. I gåvor redovisas för 1913 100 kronor, 50 kronor från vardera fru B. Eriks-son på Esset och grosshandlare Lublin i Stockholm, vilket är allt under den titeln. Av protokollen från de första åren framgår flera gånger, att man var bekymrad över den dåliga anslutningen till föreningen. Ännu 1925 synes det ha varit dåligt med medlemsanslutningen; detta år finner drätselkammaren, då anslagsfrågan behandlas, att styrelsen borde anskaffa flera medlemmar, allra helst då medlemsavgiften var så låg som 1 krona per år. Året därpå har kammaren ungefär samma uppfattning.

Den 1 november 1910 hade emellertid "på bidrags- och medlemslistor" influtit 138 kronor, av vilka omkring 90 kronor ansågs disponibla för bokinköp, medan 45 kronor skulle åtgå till inköp av bokskåp. Böckerna skulle köpas hos Folkbildningsförbundets bokförmedlingsbyrå.

I mars 1912 fick föreningen sitt första bidrag från staden. Det löd på 250 kronor. 1918 höjdes beloppet till 400 kronor, 1920 till 500 men var under åren 1927, 1928 och 1929 åter 400 kronor. 1930—

35 steg stadens anslag från 2.170 kronor till 4.270, vilka summor delvis finansierades med avkastningen från Andersohnska fonden. 1933 konstaterade bibliotekskonsulent Tynell vid sitt besök i maj, att anslagen "i betraktande av verksamhetens nuvarande omfattning äro absolut otillräckliga." Detta omdöme påverkade kanske staden i en för biblioteket gynnsam riktning.

1905 kom den kungliga kungörelsen om understöd åt folkbiblioteken. Högst 75 kronor kunde årligen utbetalas till resp. bibliotek, men kravet för att få bidrag var, att föreningen jämställdes med ett skoldistrikt. 1911 biföll Kungl. Maj:t föreningens ansökan härom, och statsbidrag erhöles, till en början med 75 kronor under ett par år. Sedermera utgick böcker som statsbidrag till varierande belopp, dock högst 400 kronor. 1930 års folkbiblioteksförfattning stadgade, att bidraget kunde utgå med högst 10.000 kronor och i viss proportion till vad biblioteken fick från annat håll. Statsbidraget under folkbibliotekets fem sista år utgick med belopp på mellan ca 1.300 kronor och 2.000 kronor.

Det första verksamhetsåret slutade räkenskaperna på 245:65, 1911 på 242:80, 1912 på 437:39. Ända fram till och med 1929 var siffran under 1.000 kronor; normalt låg den mellan 600 och 900 kronor. 1930 till 1935 steg omslutningen från 2.730 till 7.469 kronor.¹⁾

1924 beslutade man, att årets medlemsavgifter skulle avsättas till en byggnadsfond. Året därpå avsattes 50 kronor till fonden, 1926 intet. 1930, då den nått en summa av 153:59, sammanslogs den med allmänna kassan. Målet — en biblioteksbyggnad — ansågs tydligen ligga alltför fjärran.

LOKALER.

Ingen fråga under vare sig folkbiblioteksföreningens tid eller under stadsbibliotekets synes ha vållat styrelserna så många bekymmer som just lokalfrågan. Från 1910 fram till stadsfullmäktiges princip-

¹⁾ De angivna siffrorna grundar sig på en handskriven sammanställning av föreningens ekonomi m.m. 1910—35, förvarad å stadsbiblioteket. Siffrorna skiljer sig — med undantag av de första tre åren — en del från dem i statförslagen och i ansökningarna om statsbidrag, huvudsakligen på grund av att man i sammanställningen inte medräknat statsbidragen, vilka, som nämnts, under många år utgick i form av böcker.

beslut 1969 hade den ständigt stått på dagordningen, och för dess lösande har man lagt ner en mängd arbete.

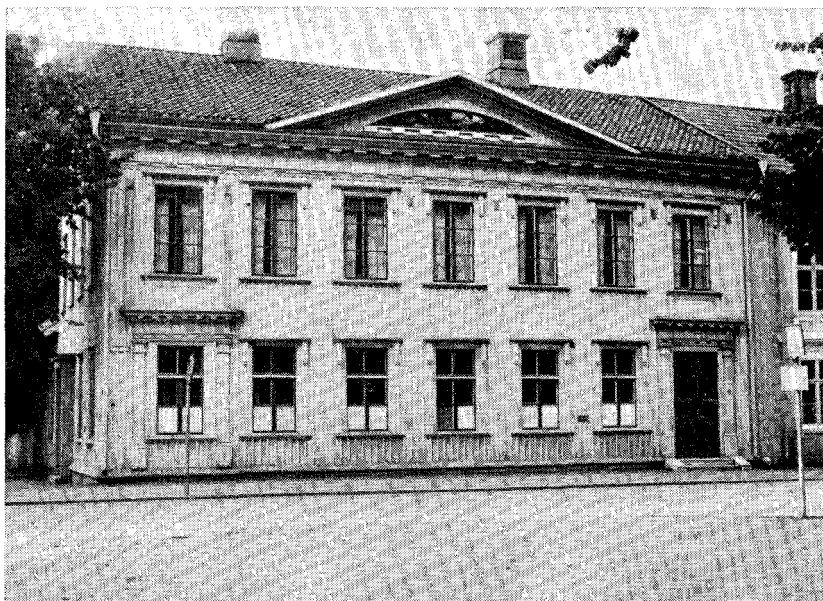
Genom ett beslut av styrelsen för Vänersborgs arbetareförening den 31 oktober 1910 gavs folkbiblioteksföreningen tillåtelse att till den 1 januari 1911 disponera "lilla salen" för bokutlåning två gånger i veckan, nämligen tisdagar och torsdagar kl. 18.30—19.30. Ingen hyresavgift skulle utgå, men man måste förbinda sig att dela på kostnader för städning. Ett par veckor tidigare hade föreningen erbjudits att hyra två rum i redaktör Gustafsson hus vid Edsgatan. Att man valde Arbetarföreningens lilla sal berodde säkerligen på att denna ställde sig ekonomiskt fördelaktigare.

Efter ansökan fick biblioteket tillstånd att disponera ovannämnda lokal under några år, men man gjorde sonderingar åt flera håll. Under 1910 och 1911 diskuterades lokaler i Tekniska skolan, i Hedmanska huset, som ägdes av staden, samt i Wernbomska huset. I Arbetareföreningen fanns vidare ett rum, som helt och hållet kunde få disponeras som bibliotekslokal. Något beslut om flyttning fattades dock inte. Arbetareföreningen var emellertid generös och ställde ett bokskåp i lilla salen till bibliotekets disposition. Ännu 1914 var lokalfrågan inte löst på tillfredsställande sätt.

I november 1916 beslutades, att biblioteket skulle förflyttas till den på kommunalt initiativ nyinrättade läsestugans lokal å Drottninggatan 34, så snart denna blivit iordningställd. 1919 klagade man dock på att den lokal som disponerades av läsestugan och biblioteket, f.d. epidemisjukstugan, nuvarande hotell Gillet vid Edsgatan, hade ett avskilt läge. Därför skulle man undersöka, om Enskilda bankens gjuthus, som låg på bankens tomt vid Kyrkogatan, vore ledigt på hösten och efterhöra hyresvillkoren. 1920 flyttade läsestugan och biblioteket in i tandläkare Adolf Karlssons fastighet, Drottninggatan 26, i det hus där Park hotell nu är inrymt.

Från 1925 var både läsestugan och biblioteket inrymda i lokaler å Kungsgatan 23, dvs. på den tomt där Frimurarlogens restaurang nu ligger. Biblioteksstyrelsen var mycket nöjd med de nya lokalerna, då de låg mycket centralt och gav ett ökat utrymme. En stor ökning av antalet låntagare blev följden, och biblioteket måste hållas öppet en halvtimme längre varje öppethållningsdag.

Lokalfrågan aktualiserades ånyo 1931. I en kommentar till det statförslag som man bifogade ansökan om bidrag från staden för 1932 heter det bl.a.: ”Kungl. Skolöverstyrelsen fordrar . . ., att biblioteken skola främja bokliga studier i samband med föreläsningssamheten och i anslutning till radioföreläsningarna genom tillhållande av litteratur i de ämnen, föreläsningarna avse. Det torde

I nedre våningen i denna byggnad å Kungsgatan 23 var läsestugan och biblioteket inrymda 1925—1935.

ligga i sakens natur, att skall vårt bibliotek kunna uppfylla dessa fordringar och i övrigt ej avstå från det upplysningsarbete, som i dess verksamhet bör vara en huvudsak, måste lämpliga lokaler anskaffas.”

Den 12 maj 1933 inspekterade förste bibliotekskonsulenten vid Kungl. Skolöverstyrelsen Knut Tynell folkbiblioteket. I en skrivelse till styrelsen av den 30 maj berör han för biblioteket många väsentliga frågor. Bl.a. konstaterar han, att lokalerna är alltför små i förhållande till den stora utlåningen; ”varje möjlighet” att på stället studera bibliotekets uppslagsböcker saknas, säger han vidare.

Vid ett gemensamt sammanträde med styrelserna för folkbiblioteket och läsestugan den 31 oktober 1934 diskuterades lokalfrågan mycket ingående. Man konstaterade, att lämpliga lokaler fanns i den Hedmanska fastigheten i hörnet Drottninggatan—Hamngatan. Redan 1911 hade man, som nämnts, haft blickarna riktade åt detta håll. 1934 säger man, att de nämnda lokalerna är föga inkomstbringande för staden. Om biblioteket och läsestugan skulle kunna flytta till fastigheten måste denna emellertid repareras och omändras. Man beslutade att låta en kommitté, bestående av herrar Westerberg och Lundgren, tillsammans med representanter för drätselkammaren utreda frågan och att hos kammaren anhålla, att kommitterade i samråd med byggmästare E. Lind skulle uppgöra förslag och kostnadsberäkningar.

I april 1935 var kommittén för utredning av bibliotekets och läsestugans lokalfråga klar med sitt arbete och överlämnade en utförlig rapport till drätselkammaren. Inledningsvis konstaterar man, att folkbiblioteket på grund av sin expansion vuxit ur sina dittillsvarande lokaler. Läsestugan borde förläggas till den lägenhet som bebotts av fröken Wersander och biblioteket till handlanden Johan Larssons utrymmen. Biblioteket skulle få en bok- och utlåningssal på 81 m² jämte vissa andra utrymmen, bl.a. ett länge saknat läsrum; det senare betonades särskilt av kommitterade. Ändringsarbetena, som var ganska genomgripande, skulle enligt byggmästare Linds beräkningar dra en kostnad av 22.300 kronor. Någon plats för den kaféörelse som varit förenad med läsestugan gick ej att få. Drätselkammaren fann, att kommitterades förslag skulle ge en god lösning på lokalfrågan och tillstyrkte detsamma. Stadsfullmäktiges beslut den 14 maj gick i samma riktning, och man anvisade högst 30.000 kronor för hela projektet. Kostnaderna blev i verkligheten något högre.

Tidningsrummet öppnade för allmänheten den 11 november 1935 och biblioteket i övrigt dagen därpå. Ett par dagar innan hade man ordnat en pressvisning. Elfsborgs läns annonsblad hade en stor artikel om "det nya stadsbiblioteket" under rubriken "Vänersborg har fått ett flott bibliotek". De nya lokalerna presenterades utförligt och entusiastiskt: "Allt är mycket smakfullt och in i minsta detalj stil enligt inrättat. Mattor och tapeter äro hållna i ljusa och läckra fär-

ger och man har sökt få till stånd lokalteter, där man verkligen kan trivas.” För att nedbringa kostnaderna hade man tillverkat bokstöd av tegelstenar till de billiga priset av 30 öre per styck.

I slutet av 1935, samtidigt som det beslutats att staden skulle överta folkbiblioteket, flyttade biblioteket in i Hedmanska fastigheten i hörnet Drottninggatan—Hamngatan, byggnaden t.v. på bilden.

PERSONAL.

Vid styrelsesammanträdet den 11 oktober 1910 utsågs läroverksadjunkt H. G. Wendblad till bibliotekarie. Någon regelbunden lön synes han inte ha erhållit, men i november 1913 överlämnades till honom 75 kronor ”som ersättning för hans arbete med bibliotekets skötsel”. Detta är alltså den första summa som betalades ut till en anställd vid biblioteket.

1914 valdes dövstumslärare Fridolf Svanström till ny bibliotekarie. Han kvarstod i denna sin befattning till 1930. Inte heller han fick till en början någon lön. 1917 erhöll han dock 50 kronor för arbete med katalog och 1918 samma summa såsom ersättning för resor han gjort från sin sommarbostad till staden för att hålla biblioteket öppet

på sommaren. Samma år fick även "bibliotekariens biträde", dövstumlärare Jonsson, 50 kronor. Han hade också 1917 fått 25 kronor för arbete med katalog. Fr.o.m. 1920 utgick 125 kronor årligen till bibliotekarien, men först från 1921 finns posten Löner och arvoden med i staten.

1930 övertog, som redan omtalats, föreningens allt i allo, Arthur Lundgren, bibliotekariesysslan. 1932 var hans lön 400 kronor, varefter den steg och nådde 700 kronor det sista verksamhetsåret. Överlärare Hugo Sjövall, som då var fullmäktiges representant i styrelsen, utsågs 1930 till biträdande bibliotekarie.

Betalningen till bibliotekarierna får närmast fattas som symbolisk. Deras insatser bars mera upp av en stark idealitet än av strävan efter inkomster; hade så inte varit fallet hade inte de goda framgångarna kunnat nås.

Till medhjälparna räknades tydligen fru Augusta Waernhoff, läsestugans föreståndarinna, som från och med 1928 och några år framåt tilldelades en årlig "gratifikation" på 25 kronor.

Genom beslut på styrelsemöte den 13 januari 1930 anställdes såsom skrivbiträde under bibliotekets "omläggning", d.v.s. under omkring 3 månader, fröken Sara Waernhoff. Hennes lön skulle vara 85 kronor per månad. Under den angivna anställningstiden skulle hon även hjälpa till vid bokutlåningen. Därefter skulle hon anställas som utlåningsbiträde. I kommentaren till staten för år 1931 säger man emellertid, att fröken Waernhoff "under flera år" varit biträde, senaste året med en ersättning av 1 krona per timme. Av tillgängliga källor är det inte möjligt att belägga detta påstående; staterna upptar ingen särskild avlöningspost för henne. Enligt andra uppgifter anställdes Sara Waernhoff 1928. Hur som helst blev hon den första egentligt anställda vid biblioteken i Vänersborg, vilket hon kom att tjäna i omkring 40 år. 1965 erhöll hon stadens förtjänstmedalj.

Efter påtryckningar från konsulenterna vid Kungl. Skolöverstyrelsen beslutade biblioteksstyrelsen i september 1930 att låta Sara Waernhoff delta i en av Överstyrelsen anordnad bibliotekskurs om två veckor "för att bereda henne möjlighet till förvärvande av erforderlig kompetens." 150 kronor fick det hela kosta.

1933 höjdes fröken Waernhoffs årslön till 320 kronor ”på grund av skriftlig anhållan, ringa lön och ökat arbete.” 1934 var den 500, 1935 600 kronor.

BOKBESTÄND.

När folkbiblioteket öppnades den 16 december 1910 i Arbetareföreningens lilla sal, utgjordes den katalogiserade boksamlingen av 46 arbeten i 50 volymer.

Antalet volymer vid slutet av resp. år framgår av följande uppställning.

År	Ant. volymer	År	Ant. volymer
1910	minst 50	1923	1.587
1911	187	1924	1.679
1912	345	1925	1.737
1913	416	1926	1.893
1914	725	1927	2.061
1915	762	1928	2.543 ¹⁾
1916	989	1929	2.978 ¹⁾
1917	1.138	1930	3.079
1918	1.305	1931	3.455
1919	1.250	1932	4.295
1920	1.330	1933	4.963
1921	1.408	1934	5.892
1922	1.511	1935	6.417

Bokbeståndet tillväxte således till en början i ganska blygsam takt. Först vid tjugotalets slut ökade antalet böcker mera markant. Det fördubblade från 1929 till 1934, alltså under den stora depressionens år.

Såvitt känt gav man ut tryckta kataloger 1913 och 1917.

Man köpte naturligtvis huvudparten av böckerna, men inte sällan förekommer uppgifter om gåvor från olika håll. En gång fick man en hel klädkorg med huvudsakligen telefonkataloger och priskuranter — det var ju böcker! I slutet av 1911 uppges, att biblioteket erhållit ”en större boksamling” av herr K. Hernström, men om dess sammansättning är intet bekant. Styrelseledamoten fröken Ada Rosengren skänkte 1914 en del teosofisk litteratur. 1918 gav härads-hövding Lagergren till biblioteket de dittills utkomna häftena av Svenska akademins ordbok, vilket fick till följd, att man beslutade

¹⁾ Något oklara siffror.

att abonnera på fortsättningen av verket. 1928 erhöles en del av man-skapsbiblioteket på Kungl. Västgöta regemente, som nu var indraget. Man tycks också ha köpt en del böcker på regementet.

1916 beslutade styrelsen att hos Svenska folkförbundets¹⁾ lokal-avdelning i Vänersborg anhålla att få överta dess bibliotek. Det är dock oklart, om någon överlåtelse skedde.

De tidigaste bokinköpen verkställdes av bibliotekarien och sekre-teraren. 1912 fick bibliotekarien i uppdrag att göra inköpen. Först 1929 inrättades en särskild bokinköpsnämnd inom styrelsen.

1928 beslutades vid sammanträde med föreningen, att man skulle komplettera bibliotekets bestånd av indianböcker.

Det skulle ha varit intressant att steg för steg följa, hur man bygg-de upp bokbeståndet, men detta har inte varit möjligt, då jag inte påträffat de tidigaste förvärvsjournalerna.²⁾ En mycket god bild av bokbeståndet får man emellertid av den katalog som utgavs 1917.

Katalogen upptar omkring 1.100 böcker; härtil kommer Verdandis skrifter, band II-XXIV, med flera arbeten i varje band. Skönlitte-raturen upptar omkring 650 titlar, med någon övervikt för den ut-ländska. Bäst representerade av de svenska författarna är nittiotäl-isterna Hallström, von Heidenstam och Lagerlöf. Biblioteket är ock-så rätt välförsett med verk av t.ex. Henning Berger, August Bondeson, Fredrika Bremer, Emilie Flygare-Carlén, Ossian-Nilsson, Rydberg och Ödman. Av Strindberg finns endast fem titlar; Ernst Ahlgren, som är litterärt befryndad med honom, är representerad med sex. Historiska romaner tycks ha haft en stor läsekrets: man finner författare som Sophie Elkan, Lundegård, den oundviklige Starbäck samt J. O. Åberg. Av de något yngre författarna är bl.a. Hjalmar Berg-man, Gustaf Hellström, Sven Lidman, Ludvig Nordström och Sig-frid Siwertz företrädda, om än sparsamt. Vad översättningarna angår, toppas listan av Verne, Scott och tysken Fritz Reuter. Flera verk av Cooper, indianboksförfattaren, Alphonse Daudet, Dickens, Doyle,

1) Svenska folkförbundet bildades 1906 mot bakgrunden av unionsupplösningen och verkade för ett nationellt, försvarsvänligt och antisocialistiskt program. Förbundet utgav tidningar och broschyrer, och dess propaganda var för sin tid kraftfull. Många lokalavdelningar bildades.

2) Förteckningar över nyförvärv bifogades dock vissa år ansökningarna om stats-bidrag.

Georg Ebers, Jack London och Tolstoy finns upptagna liksom naturligtvis ett knippe historiska romaner av dansken Ingemann och äventyrsberättelser av Kipling och Marryat. H. C. Andersens sagor, Ibsens Vildanden och Münchhausens resor finns också.

De olika fackavdelningarna har i allmänhet ett rätt begränsat bokbestånd; störst är avdelningen för naturvetenskap, medicin m.m. I denna märks verk av astronomen Flammarion, som var mycket läst på grund av sina populärvetenskapliga arbeten, och zoologen Gustaf Kolthoff samt serien *Ur vår tids forskning*. Sven Hedin är naturligtvis representerad under rubriken Geografi och resor liksom Anders Fryxell och Erik Gustaf Geijer samt den nu väl nästan okände Emil Svensén i avdelningen Historia.

Såvitt jag kan bedöma det, uppvisar katalogen ett rätt allsidigt urval av böcker även om, som nyss påpekats, fackavdelningarna inte innehåller så många verk vardera.

ÖPPETHÅLLANDE, LÅN OCH LÄNTAGARE.

Fram till och med 1914 hölls biblioteket öppet endast en timme i veckan, nämligen tisdagar kl. 18.30—19.30; 1915 förlängdes öppet-hållandet till kl. 20.00. 1916 återgick man till den förra ordningen, men den 1 december ändrades tiden till tisdagar och fredagar 19.00—20.00. Fr.o.m. juni 1917 slopade man fredagstiden och höll öppet blott en och en halv timme på tisdagskvällen. 1919 var tiden tisdagar kl. 18.00—20.00. 1920 återgick man till tisdags- och fredagsöppet-hållande med en timme vardera dagen. Så var i stort sett ordningen under de närmast följande åren med den inskränkningen, att öppet-hållandet på fredagar slopades under sommarhalvåret. Sedan man 1925 flyttat in i lokalerna vid Kungsgatan, höll man det året öppet en halvtimme längre båda dagarna under oktober, november och december. 1929 var biblioteket tillgängligt även lördagar kl. 17.00—18.00. Fr.o.m. 1930 var öppet-hållandet tre timmar per vecka, nämligen tisdagar, torsdagar och fredagar 18.30—19.30 utan någon inskränkning under sommarhalvåret.

1918 höll man biblioteket stängt två månader på grund av spanska sjukan.

Från 1931 till 1935 mångdubblades folkbibliotekets utlåning, men öppethållandetiderna förblev som synes oförändrade. Det torde ha varit många jättiga stunder för bibliotekarien och hans hjälpreda.

Lånen var till en början avgiftsbelagda. Avgiften var första tiden 10 öre per volym och vecka. 1912 fick man betala 5 öre per volym och vecka, men den 1 november 1913 beslutade man att slopa avgiften helt.

Antalet lån och låntagare framgår av följande uppställning.

År	Ant. lån	Ant. låntagare	År	Ant. lån	Ant. låntagare
1910	15	—	1923	3.372	271
1911	—	—	1924	3.943	293
1912	280	45	1925	5.012	316
1913	360	59	1926	5.050	465
1914	791	98	1927	7.246	620
1915	1.543	164	1928	9.220	695
1916	2.441	241	1929	4.211	354
1917	3.410	274	1930	4.390	281
1918	2.986	246	1931	8.443	591
1919	3.119	251	1932	19.450	997
1920	2.975	226	1933	53.601	1.265
1921	2.926	234	1934	58.756	1.951
1922	3.183	137	1935	57.545	2.307

Första världskrigets år innebar ett klart uppsving för biblioteket, vilket kanske inte bara berodde på inskränkningar beträffande vissa fritidsaktiviteter utan också på att biblioteket efter några års verksamhet började bli mera känt och fick ett allt större urval böcker. 1916 flyttade man till läsestugans lokaler vid Drottninggatan, vilket väl också bidrog till framgången. Från och med 1918 följde några år av stagnation, ja, ibland tillbakagång. Mitten av tjugotalet blev dock framgångsrikt; 1925 hade ju biblioteket flyttat till bättre belägna lokaler. 1927 utlånades i medeltal nästan en bok till varje vänersborgare.

1929 började som bekant den stora depressionen. Den 31 augusti 1932 slog en av stadens största industrier igen, nämligen tändsticksfabriken. I mars 1933 nådde arbetslösheten sin kulmen i vårt land: då gick 187.000 utan arbete.

Depressionen får tydliga återverkningar i bibliotekets lånestatistik. Först sker av någon anledning en markant nedgång i lånefrekvensen under 1929 och 1930; siffrorna är inte ens hälften så höga som under 1928. 1931 närmar man sig 1928 års goda siffror, varefter utlåningskurvan stiger mycket brant. Toppåret är 1934 med bortåt 59.000 lån, dvs. i medeltal ca 6,5 lån per invånare. Den stora arbetslösheten medförde mycken fritid, och många fann tydligen vägen till biblioteket, vars betydelse under dessa svåra år knappast kan överskattas. Biblioteksstyrelsen säger i oktober 1933, att man, då man skall förklara de höga lånesiffrorna, likväl inte får förbise ”den allttjämt tilltagande läslusten och det ökade intresset för vetande, som framträder i dessa dagar — särskilt hos ungdomen.”

Även efter det att tiderna långsamt började bli bättre, var utlåningssiffrorna höga. Att låna böcker hade uppenbarligen blivit en vana för många.

I statistiken skiljer man från och med 1934 mellan lån till vuxna och lån till barn och ungdom. Av de 58.756 lånen 1934 kommer 25.155 på barn och ungdom, fördelade på 995 låntagare. Motsvarande siffror för 1935 är 57.545, 22.944 och 1.024.

HUR VÄNERSBORG FICK SITT STADSBIBLIOTEK.

Källorna ger klara besked om hur övergången från ett folkbibliotek till ett stadsbibliotek skedde.

Första antydning om ett ev. överlåtande av biblioteket till staden möter i protokollet från folkbiblioteksförningens sammanträde den 3 oktober 1929. Paragrafen är lakonisk och lyder så: ”Väckt förslag om Folkbiblioteket(s) överlämnande till Stadsfullmäktige bordlades, enär det ansågs medföra ökade kostnader för staden.”

Den 12 maj 1931 sammanträdde styrelsen för Vänersborgs folkbiblioteksförning. Endast ett ärende stod på dagordningen: drättselkammaren hade till styrelsen för yttrande remitterat en skrivelse från IOGT-logerna vid Vallgatan, i vilken man anhållit om ett stadens anslag å 200 kronor för sin biblioteksverksamhet. Diskussionen kring det yttrande som skulle avges blev livlig. Skrivelsen till drättselkammaren förtjänar att återges i sin helhet:

”I anledning av Drätselkammarens remiss får styrelsen för Vänersborgs folkbibliotek meddela följande.

Givetvis bör biblioteksverksamheten uppmuntras och stödjas från stadens likaväl som från statens sida, och på den punkten synes icke heller råda någon tvekan. Däremot kan man uppställa den frågan, om det är lämpligt, att stadens anslag fördelas i mindre poster på olika bibliotek inom staden, eller om det ej vore bäst med koncentrerings på ett enda, offentligt bibliotek, som kunde nyttjas av alla läsintresserade vuxna personer inom Vänersborg.

De olika ideella sammanslutningarna anse måhända, att biblioteksverksamheten blir bäst tillgodosedd, ifall stadens anslag uppdelas i smärre belopp, så att varje förening kan få sina intressen tillgodosedda. Men å andra sidan måste bokbeståndet i dessa föreningsbibliotek bli såpass litet, att det knappast ens i fråga om skönlitteratur kan fylla några egentliga krav. Därtill kommer, att *delvis samma bokverk* måste anskaffas i de olika småbiblioteken, under det ett större bibliotek kan utnyttja anslagsbeloppen på ett mera rationellt sätt. Ur låntagaresynpunkt måste det anses vara en fördel med *ett enda*, ordentligt tilltaget bibliotek, som i fråga om bokbestånd kan tillmötesgå alla rimliga krav. Det synes även vara ett stadens intresse, att anslagsbeloppen ej splittras, utan att ett verkligt *stadsbibliotek* med största möjliga bokbestånd skapas, såsom redan skett i Alingsås, Borås och andra städer.

I Vänersborgs folkbibliotek finnas f.n. omkring 3400 band. Låntagaresiffran är i närvarande stund 425 och ökas ständigt. Detta bibliotek bör sålunda kunna utvecklas till att i framtiden bli ”Vänersborgs stadsbibliotek.”

Gentemot tanken på en centralisering av biblioteksverksamheten kan möjligen invändas, att exempelvis medlemmarna i en nykterhetsförening kunna ha alldeles speciella intressen i fråga om bokanskaffning, och att dessa intressen bli förbisedda i ett stadsbibliotek. De olika sammanslutningarna ha dock möjlighet att använda anslagen från staten samt landstinget eller de egna organisationerna för dessa speciella intressen. Vidare bör kanske framhållas, att varje låntagare inom folkbiblioteket har rätt att föreslå inköp av böcker, varvid ”önskekort” av bifogade slag användas. Ett stadens bibliotek kan sålunda i mån av tillgängliga medel anskaffa böcker av de mest skilda slag.

Med det ovan sagda har styrelsen ej velat avstyrka IOGT-logernas ansökan om understöd från staden, men styrelsen anser för sin del, att *ett enda, offentligt bibliotek* är det mest

ändamålsenliga ur såväl stadens som den läsintresserade allmänhetens synpunkt.

Vänersborg den 12 maj 1931.

Å biblioteksstyrelsens vägnar:

Gunnar Helander
Ordf.”

Mot ”sista punkten” reserverade sig rektor Lundberg.

Styrelsens uppfattning synes helt klar: ett enda bibliotek, ett Vänersborgs stadsbibliotek, är den bästa lösningen. Intressant är att konstatera, att ledamoten fröken Rosengren redan 1912 uttalat ”en önskan, att Goodtemplarföreningarnas studiecirkelars bibliotek kunde uppgå i Folkbiblioteket.”

Drättselkammaren behandlade ärendet — som ansågs ha prejudicerande betydelse — en vecka senare. Den hade samma uppfattning som biblioteksstyrelsen ”att, i sådana fall, där biblioteksverksamheten redan är eller lämpligen kan centraliseras, samhället icke bör splittra understödet på flera smärre bibliotek.” Man konstaterade vidare, att folkbiblioteket och läsestugan inte kunde anses utgöra ett stadens centralbibliotek, men man var enig om att ”så må bliva faller”. Kammaren avslog IOGT-logernas framställning. Fullmäktige beslöt den 9 juni att uppdra åt drättselkammaren att i samråd med biblioteksstyrelsen och i staden förefintliga studiebibliotek närmare utreda frågan ”om och i vilken omfattning det kan befinnas lämpligt och möjligt för Vänersborgs folkbibliotek att tillgodose det studieintresse, som representeras av studiecirkelbiblioteken.”

Den 16 oktober samma år behandlades frågan på nytt i enlighet med stadsfullmäktiges nämnda beslut. Då ägde ett gemensamt sammanträde rum, till vilket kallats styrelsen för ABF och dess bibliotekarie, studiecirkelledarna och bibliotekarierna för IOGT-logerna vid Eds- och Vallgatorna samt biblioteksstyrelsen. Herrar Lundberg och Jansson företrädde drättselkammaren. Platsredaktör J. Bergman representerade ABF, frukthandlare O. Törnros studiecirkeln vid Edsgatan och bankvaktmästare E. Thunberg IOGT-logerna vid Vallgatan. Sedan rektor Lundberg redogjort för ärendets behandling i

drättselkammare och fullmäktige enades man efter diskussion om att föreslå, att ABF:s anslag från staden skulle bibehållas men att IOGT-logernas sökta anslag borde gå till folkbiblioteket. Detta skulle stå logernas studiecirklar till tjänst med behövlig litteratur i den mån ekonomin tillät. Man noterade, att en god vilja till samarbete fanns.

Sämjan verkade alltså att vara god, men vid fullmäktiges sammanträde i december, då anslagsfrågan ånyo stod på dagordningen och man hänvisade till beslut på sammanträdet den 16 oktober, förelåg en skrivelse från representanter för IOGT, platsredaktör J. Bergman och bankvaktmästare E. Thunberg. I denna förklarade man, att IOGT-logerna vid Vallgatan ej avstått från anslag och att protokollet var felaktigt. Herrar Lundberg och Jansson förklarade, att referatet från mötet den 16 oktober enligt deras uppfattning var korrekt, men föreslog återremiss till kammare och folkbiblioteksstyrelse för ytterligare utredning, och fullmäktige beslutade så.

Att anslagsärendet var av en viktig principiell och för framtiden betydelsefull natur framgår av det faktum, att man den 4 februari 1932 på nytt anordnade ett sammanträde med de personer som var närvarande den 16 oktober 1931. Vid detta tillfälle förklarade alla de närvarande utom de klagande, att protokollet var rätt skrivet. Protokollet från februarisammanträdet skulle föras av en av de klagande, herr Bergman, men han skrev aldrig något trots påstötningar, bl.a. genom rekommenderat brev, allt enligt styrelseordförandens, Gunnar Helander, skrivelse till fullmäktige den 18 oktober 1932.

Vad som förevarit under 1931 och 1932 verkar ha avskräckt styrelsen för folkbiblioteket att driva på ärendet om ett stadsbibliotek. Den svåra ekonomiska krisen kan också ha verkat hämmande på det relativt stora projekt det här var fråga om. Först 1935 aktualiserades frågan på nytt. Den 4 februari detta år redogjorde bibliotekarien, Arthur Lundgren, inför folkbiblioteksföreningen "för den ställning av understödjande art, Vänersborgs stad intagit till Vänersborgs Folkbibliotek under dess snart 25-åriga verksamhet..." och framhöll "under jämförelse med stadens och biblioteksföreningens bidrag, att den tiden nu kunde anses vara inne, då Vänersborgs stad borde stå som ägare för biblioteket." Vidare framhölls behovet av en bättre lokal och det fördelaktiga i att slå samman läsestugans och bibliotekets förvaltningar under en enda styrelse.

Bibliotekariens redogörelse utmynnade i tvenne förslag, nämligen att staden skulle erbjudas att överta folkbiblioteket och att Vänersborgs folkbiblioteksförening skulle upplösas. Föreningen antog dessa förslag, och skrivelse härom skulle tillställas stadsfullmäktige; samtidigt skulle bifogas en utredning angående föreslagna lokaler i Hedmanska stiftelsen. Herrar Lundberg och Lundgren fick i uppdrag att verkställa besluten. Vid samma tillfälle beslutades, att man skulle uppsäga hyresavtalet med frimurarlogen Råta Vinkeln. Terrängen synes alltså ha varit väl rekognoscerad: man kunde uppenbarligen förvänta sig en välvillig inställning från stadens sida. Detta framgår också av det faktum att styrelsen beslutade, att drätselkammarens representant Adolv Jansson tillsammans med Arthur Lundgren skulle resa till Karlstad för att studera biblioteket där.

Kommitterade, med herrar Lundberg och Lundgren i spetsen, överlämnade i april efter fullgjort uppdrag en längre skrivelse till drätselkammaren. Inledningsvis diskuterar man det stora behovet av nya lokaler. Se härom ovan s. 20. I skrivelsen uttrycker man vidare den förhoppningen att biblioteket "snart blir en stadens institution." Drätselkammaren säger i sitt yttrande bl.a.: "Vad beträffar folkbiblioteket, som utgör en enskild förening, har beslut inom föreningen fattats att överlåta alla tillgångar till staden. Läsestugan är stadens egen anstalt. Båda äro för sin verksamhet fullständigt beroende av stadens anslag och biblioteket av Kungl. Skolöverstyrelsens medgivanden, vadan någon risk i fråga om stadens övertagande av biblioteket ej föreligger."

Staten för 1936 uppgjordes vid ett gemensamt sammanträde med styrelserna för biblioteket och läsestugan, och man tog då hänsyn till att staden skulle överta både bibliotek och läsestuga och därav bilda en ny inrättning, Vänersborgs stadsbibliotek.

Vid sammanträde samma dag — den 23 september — med folkbiblioteksföreningen "bekräftades från föregående sammanträde vilande beslut" om överlåtelse till staden. Under förutsättning att staden övertog biblioteket, skulle man hemställa, att biblioteket och läsestugan måtte förvaltas av en enda styrelse och att ett Vänersborgs stadsbibliotek skulle bildas. Läsestugan skulle bli bibliotekets tidsningsrum.

Drätselkammaren behandlade ärendet den 3 oktober och fann intet hinder för staden att överta verksamheten. Vid sammanträde den 15 oktober beslutade stadsfullmäktige i enlighet med biblioteksförningens och drätselkammarens förslag och uppdrog åt kammaren att avge förslag till stadgar, budget och "erforderliga medels anvisande." Övertagandet skulle ske den 1 januari 1936.

Dagen därpå — den 16 oktober 1935 — hade styrelsen för Vänersborgs folkbiblioteksförning sitt sista sammanträde, nära nog på dagen ett kvarts sekel sedan man först möttes. Man tycks varken ha känt vemod eller glädje inför förändringen; i varje fall visas det inte av protokollet. Ordföranden, kyrkoherde Helander, är inte närvarande, utan rektor Lundberg sköter klubban. Man läser upp protokoll och fastställer förslag till stadgar. Den fjärde och sista paragrafen talar om framlidne landstingsdirektören Eskil Erikssons boksamling, som biblioteket erbjudits att köpa. Styrelsen ställer sig positiv till ett förvärv, och herrar Lundberg, Bonnesen och Lundgren utses att underhandla med boutredningsmännen. Protokollet, som inte är justerat, fördes av Arthur Lundgren, och hans namnteckning är lika elegant som den är i det protokoll av den 27 mars 1912, som han justerade.

Stadsbibliotekets första styrelse såg dagens ljus i fullmäktige den 12 november, men det tycks inte ha varit en helt smärtfri födelse: man var oenig om hur många ledamöter och suppleanter som skulle ingå i styrelsen. Först efter votering fastställdes med en rösts övervikt, att styrelsen skulle bestå av sju ledamöter och tre suppleanter, dvs. samma uppsättning som folkbiblioteket hade haft. Därefter ajournerades fullmäktiges sammanträde, och valkommittén överlade. Kommitténs förslag antogs sedan av fullmäktige. Valda blev följande: folkskollärare Arthur Lundgren, rådman Adolv Jansson, förman Oscar Andersson, lektor Sten Bonnesen, skofabriksarbetare Karl Westerlund, pastor Evald Widéll och fil. mag. Nils Flensburg. Suppleanter blev magasinshörsman Karl Ericson, verkställare A. B. Westerberg och maskinist Gustaf Jönsson. Rådman Jansson utsågs att vara sammankallande. Den nya styrelsen skulle träda i funktion genast, och besluten förklarades omedelbart justerade.

Den 14 november sammanträdde för första gången styrelsen för Vänersborgs stadsbibliotek. Ordförande vid sammanträdet var Arthur Lundgren, då Adolv Jansson var förhindrad av sjukdom.

Den 10 december 1935 antog stadsfullmäktige Reglemente för Vänersborgs stadsbibliotek.

En ny epok i stadens kulturella liv stod för dörren.

STADSBIBLIOTEKETS TID. FRÅN 1935.

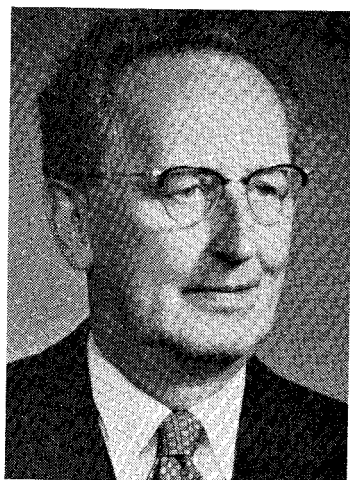
STYRELSE.

Den första styrelsens sammansättning framgår av redogörelsen strax ovan.

Sammanlagt 33 personer har varit ordinarie medlemmar av styrelsen sedan 1935. De är följande:

folkskollärare Arthur Lundgren 1935—42
rådman Adolv Jansson 1935—49
förman Oscar Andersson 1935—39
lektor Sten Bonnesen 1935—51
pastor Evald Widéll 1935—63
skofabriksarbetare Karl Westerlund 1935—47
läroverksadjunkt Nils Flensburg 1935—63
maskinist Gustaf Jönsson 1940—47
verkmästare A. B. Westerberg 1943—47
vaktmästare Evert Furbo 1948—51
tillskärare Karl Tengelin 1948—56
folkskollärare Anna Wallin 1948—63
sjukvårdare Gösta Engdahl 1949—55
fru Hertha Bredin 1952—70
rektor Bo V:son Lundqvist 1952—53
läroverksadjunkt Fredrik Åberg 1953—59
fru Inger Höglund 1956—59
ombudsman Fjalar Åström 1957—63
stationsinspektör Sven Göthberg 1960—63
frisör Evert Johansson 1960—62
socialvårdsassistent Maud Selnert 1962—63
tandläkare Tore Ideberg 1964—67
instruktör Kurt Elvingsson 1964
tjänsteman Sune Jarhed 1964—67
fru Martha Johansson 1964—
rektor Sune Lundgren 1964—67
posttjänsteman Karl Spendrup 1964—70

sjukskötare Haldor Ericsson 1965—
 lektor Ingvar Fredriksson 1968—
 förste driftsingenjör Eric Holmlund 1968—
 projekteringsingenjör Karl-Eric Rosengren 1968—
 fru Solveig Theliander 1970—
 ingenjör Evert Jansson 1971—

Läroverksadjunkt Nils Flensburg (t.v.) och pastor Evald Widell var båda styrelseledamöter 1935—1963. Den förre var ordförande 1946—1951 och därefter vice ordförande till 1963, den senare var ordförande 1952—1963.

Först 1948 inträdde således en kvinna i styrelsen, nämligen folkskollärare Anna Wallin. 1952 kom så fru Hertha Bredin. Båda skulle arbeta i styrelsen under många år. Av dem som kom med 1935 kvarstod Evald Widell och Nils Flensburg ända till 1963.

Sex personer har fungerat som ordförande, nämligen rådmän Adolv Jansson 1935—45, läroverksadjunkt Nils Flensburg 1946—51, pastor Evald Widell 1952—63, tandläkare Tore Ideberg 1964—67, lektor Ingvar Fredriksson 1968—72 samt projekteringsingenjör Karl-Eric Rosengren från 5 september 1972. Vice ordförande har varit lektor Sten Bonnesen 1935—51, läroverksadjunkt Nils Flens-

burg 1952—63, instruktör Kurt Elvingsson 1964, tjänsteman Sune Jarhed 1965—67, fru Martha Johansson 1968—70 och sjukskötare Haldor Ericsson från och med 1971.

Följande personer är nu medlemmar av styrelsen: fru Martha Johansson, sjukskötare Haldor Ericsson, docent Ingvar Fredriksson, förste driftsingenjör Eric Holmlund, projekteringsingenjör Karl-Eric Rosengren, fru Solveig Theliander och ingenjör Evert Jansson. Styrelsesuppleanter är instruktör Reidar Josefsson, ledningsingenjör Zaid Alexandersson och direktör Bror Nilsson.

Styrelsen sammanträdde under de första åren normalt tre till fem gånger om året; 1935 ägde 1 sammanträde rum, 1940 och 1950 2 och 1943 7. Under 1950-talet och fram till och med 1966 förekom i allmänhet 6 sammanträden årligen. De senaste sex åren har man sammanträtt 8 eller 9 gånger om året utom 1968 (5 gånger). Under den sistnämnda tidsperioden har antalet ärenden per sammanträde ökat markant, inte minst på grund av planeringen av de nya lokalerna.

Protokollen skulle enligt reglementet föras av föreståndaren för biblioteket. Arthur Lundgren kom därför att fungera som sekreterare till sin bortgång 1942. Därefter har (stads)bibliotekarien varit sekreterare.

PERSONAL.

Vid sitt första sammanträde den 14 november 1935 utsåg styrelsen till bibliotekarie Arthur Lundgren och till biblioteksbiträde Sara Waernhoff. En nyinrättad assistentbefattning kom 1938, och den 1 september detta år tillträdde platsen av fil. kand. Thorgerd Sköldfors. Hon blev alltså den förste akademiskt utbildade bibliotekstjänstemannen i Vänersborg. Emellertid slutade hon sin anställning redan året därpå. Platsen blev ganska omgående besatt av fil. mag. Anna Berner.

Från hösten 1942 vikarierade fröken Berner som bibliotekarie för den då sjukledige Lundgren. Efter dennes bortgång utsågs hon i mitten av 1943 till bibliotekarie, alltså i realiteten till Vänersborgs förste stadsbibliotekarie i modern mening.

Från början av 1946 var Anna Berner sjukledig, och 1947 utsågs till vik. bibliotekarie biblioteksassistent Kerstin Berglund. Det sked-

de sedan Kungl. Skolöverstyrelsen hotat med att indra statsanslaget för 1948, om inte en akademiskt utbildad bibliotekarie utsågs. Fröken Berglund blev tf. bibliotekarie 1949, då Anna Berner avgick från sin tjänst. 1952 blev hon ordinarie på tjänsten, som hon innehade till 1965. 1965—1966 var fil. kand. Erik G. Nyström stadsbibliotekarie. Han efterträddes på hösten sistnämnda år av fil. mag. Ulla Reutherborg, som fortfarande innehar tjänsten.

Sedan den första assistentbefattningen således övergått till att bli en chefstjänst, aktualiserades så småningom frågan att inrätta en ny assistenttjänst. Den tillkom 1953, men det skedde tydligen först efter ivriga diskussioner. En sådan utspann sig bl.a. vid styrelsens sammanträde den 28 januari. Då hade två, uppenbarligen bistra, herrar från lönenämnden infunnit sig till överläggningar. Den ene "ifrågasatte bl.a. nödvändigheten av yrkesutbildad personal för tjänst vid lasarettsbiblioteket. Över huvud taget undrade han om icke biträdestjänsterna skulle kunna utökas på bekostnad av assistentbefattningen." Den andre "frågade om bibliotekskonsulentens statistik över personalförhållandena vid vissa bibliotek ej vore något tillrättalagd." Herrarna lät sig dock övertygas av styrelsen, och beslutet om inrättande av den nya assistentbefattningen kom några månader senare. 1959 tillkom ytterligare en assistentbefattning.

Omsättningen på assistenter var under flera år betydande; dels var det svårt att få sökande, dels stannade de som anställdes ofta en kort tid. På hösten 1963 var läget tydligen mycket pressat, ty stadsbibliotekarie Berglund meddelade styrelsen, att hon övervägde söka assistenttjänst inom det egna biblioteket, då kanske chefsbefattningen skulle locka fler sökande.

Sedan biblioteksverksamheten vid vårdinrättningarna knutits till stadsbiblioteket, inrättades två assistenttjänster, varav en är förstebibliotekarietjänst.

Vad kontorspersonalen angår kan först noteras, att fröken Waernhoff kvarstod i tjänst till 1969, under de sista åren som förste kontorist. Ganska snart visade sig personalstyrkan på kontorssidan för liten, och 1943 beviljade stadsfullmäktige det första anslaget för timhjälp. En av de första timanställda var fröken Lisen Gustafsson. 1949 kom fru Mary Ericsson och fröken Karin Olovsson i bibliotekets tjänst som timanställda. De är fortfarande kvar vid biblioteket.

Under årens lopp kom allt fler att timanställas, vilket är ganska naturligt på en sådan arbetsplats som ett bibliotek utgör. Så småningom har dock ett antal fasta kontoristjänster kommit att inrättas, även om en del timtjänstgörande ännu finns kvar.

Sedan 1967 har en arkivarbetartjänst varit knuten till biblioteket.

Den fast anställda personalen är nu (sommaren 1973) följande:

bibliotekschef	Ulla Reutherborg
bibliotekarier	Inger Malmström Hannah Stein Gunvor Hallerfors (förste bibl., tillika chef för sjukhusenheter)
kontorister	Margareta Ljunge (sjukhusenheter)
	Mary Ericsson
	Karin Olovsson
	Rut Lönnhag
	May Larsson (samtliga deltid)
	Inga-Lisa Friberg
	Märta Carlsson (deltid)
	Kerstin Johansson (sjukhusenheter)
arkivarbetare	Ingabrita Lundquist (sjukhusenheter)
	Arvid Jansson

LOKALER.

Ovan har redogjorts för skapandet av de nya lokalerna för stadsbiblioteket i Hedmanska stiftelsens hus. Uppenbarligen kände man den största tillfredsställelse med lösningen av lokalfrågan. Vad läget beträffar ansågs detta vara synnerligen lämpligt, och lokalerna befanns "tidsenliga". Sedan man fått ett lärum, kunde ytterligare statsbidrag utgå.

1936 beslutade man att installera telefon i biblioteket.

1944 omdisponerades lokalerna, så att källaren gjordes till barnbibliotek. Vid granskning av detta i oktober 1944 fann dock styrelsen, att det var något kalt och otrevligt för barnen, och man föreslog därför en del förbättringar.

1946 aktualiserades på nytt lokalfrågan för biblioteket. I början på året erbjöds biblioteket att överta tandläkare Bromans lägenhet i

Hedmanska fastigheten för att på så sätt få större utrymme, men därav blev intet, eftersom länsstyrelsen önskade inköpa hela huset och biblioteket ändå därför måste flytta därifrån. På hösten var tre lokaler på förslag, nämligen f.d. landstingsdirektören Eskil Erikssons bibliotekslokal i landstingshusets tredje våning, vidare gamla småskolan samt f.d. tändsticksfabrikens kontorsbyggnad. Endast den senare ansågs dock vara den enda möjliga.

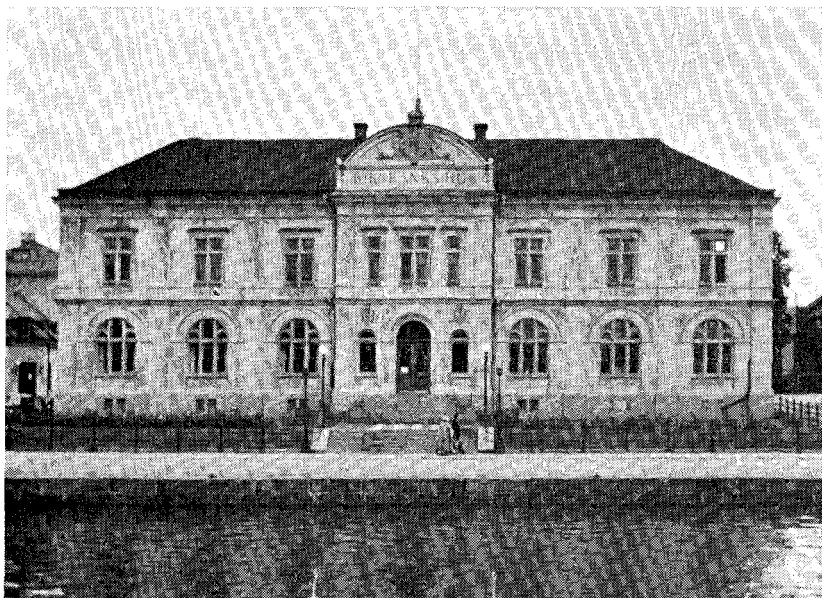
I slutet av 1947 redogjorde herr Flensburg inför styrelsen för de kontakter han haft med stadssekreterare Rehman angående bibliotekets flyttning till nya lokaler, om länsstyrelsen skulle köpa Hedmanska stiftelsen. Styrelsen ansåg, att man skulle ha höga krav på de nya lokalerna, och man beslutade, att alla styrelsemedlemmar skulle tillkallas, om det blev aktuellt att bese erbjudna objekt.

Under 1948 diskuterades lokalfrågan flitigt av styrelsen. Särskilt synes lokaler i gamla småskolan ha varit påtänkta. Den 6 november avläts en skrivelse i frågan till fullmäktige, vari man bl.a. betonade behovet av plats för studiecirklar och ett passande utrymme för barnbiblioteket, varjämte man ifrågasatte lämpligheten av att förvara dyrbara böcker i trähus med den stora risken för eldfara. Av de många lokaler som diskuterats ansåg styrelsen ingen vara lämpligare än den som posten tidigare haft i Riksbankshuset. Under början av 1949 gick underhandlingarna vidare. Drätselkammaren ansåg, att "en lösning av stadsbibliotekets lokalfråga är oundgänglig, om bibliotekets verksamhet skall kunna bedrivas rationellt" och att postlokalerna skulle vara lämpliga. Ändringskostnaderna skulle belöpa sig till 7.500 kronor. Vid ärendets behandling i fullmäktige den 12 april bifölls kammarens framställning om förhyrande av lokalerna, dock från vissa håll "under beklagande av att kostnaderna för de föreslagna åtgärderna bleve så höga", varpå fullmäktige fattade positivt beslut. I maj besökte förste bibliotekskonsulent Bengt Hjelmqvist biblioteket för planläggning av de nya lokalerna. I juni lyckades styrelsen utverka ytterligare 11.000 kronor för anskaffande av inredning och inventarier.

De nya lokalerna hade en yta av 260 m², dvs. nästan exakt som de gamla, men de förra var avsevärt mera rationella. En särskild barnavdelning med egen ingång kunde inrättas. Det tidningsrum som

man haft i de gamla lokalerna slopades nu, och man ordnade en gemensam tidskrifts- och tidningsvrå i den rymliga läsesalen.

Den 30 september 1949 invigdes de nya lokalerna. Högtidligheten, ”enkel men värdig”, som tidningen skriver, öppnades av vice ordföranden, lektor Sten Bonnesen; ordföranden, adjunkt Nils Flensburg,

I Riksbankens hus vid Hamngatan var biblioteket inrymt 1949—1967. Man disponerade den nedre, högra halvan av byggnaden.

föredrog en kort historik, och stadsfullmäktiges ordförande, Oscar Andersson, talade om att ”kunskap är makt” och att ”de människor, som skaffar sig goda kunskaper, har större utsikter att lyckas i livet och bli samhällsnyttiga medborgare än de som inte gör det.” Det sägs också i referatet, att böckerna ”är ordnade i olika avdelningar allt efter sin art.” Någon vecka efter invigningen besöktes biblioteket av landshövding Arvid Richert, ”som uttryckte sin till tillfredsställelse med de vackra och ändamålsenliga lokalerna”, vilket noterats i årsredogörelsen.

Det kom emellertid endast att dröja till 1955, innan lokalfrågan på nytt var uppe i styrelsen. Man framhöll i maj detta år, "att de nuvarande lokalerna ganska snart komme att bli otillräckliga, varför man beslöt att i god tid undersöka möjligheterna att erhålla större utrymmen i någon ev. nybyggnad." För att betona frågans stora vikt har man strukit under paragraftexten. 1957 avlät styrelsen en skrivelse till fullmäktige, vari man framhöll, att lokalerna i sin helhet, särskilt de för barn- och ungdomsavdelningen, var för små. Man föreslog, att lokaler för avdelningen skulle anskaffas på särskild plats i stadens centrum, "lämpligen i det nya HSB-hus som kommer att uppföras vid Kungsgatan mitt emot läroverket." Styrelsen påminde fullmäktige i augusti 1958 om huvudbibliotekets och filialernas behov av större lokaler.

Sedan olika lösningar av barnbibliotekets lokalfråga diskuterats och förkastats, accepterade styrelsen i slutet av 1958 ett erbjudande om lokaler för barnavdelningen i ett planerat nybygge i hörnet av Vallgatan och Gasverksgränd. Dit flyttade avdelningen i slutet av 1961.

Men biblioteksstyrelsen var outtröttlig: den 18 februari samma år avlät man på nytt en skrivelse till fullmäktige. Man anhöll, "att Stadsfullmäktige inom en snar framtid måtte ta under övervägande bibliotekets lokalfråga, så att biblioteket i dess helhet beredes rymliga lokaler med lämpligt läge, förslagsvis i det shoppingcentrum som planeras utmed Kungs- och Residensgrändarna eller på tomten Edsgatan 2, där enligt uppgift även nybyggnad planeras." I september 1962 underströks från styrelsens sida, att "ett nytt biblioteks storlek ej borde låsas fast till c:a 600 kvm, utan att storleken borde anpassas efter folkmängd och andra omständigheter som föreläge vid den tidpunkt då saken bleve aktuell." I maj 1965 beslöts, att stadsarkitekten skulle uppvaktas i lokalfrågan, i september kommunalrådet Ericson. I november konstaterade stadsbibliotekarien, att en kvadratmeteryta på 1.100—1.200 torde vara minimum. Den 25 februari 1966 fick stadsbibliotekarien i uppdrag att "tillställa drätselkammaren en skrivelse i detta ärende med påpekande av önskvärdheten att staden reserverar central tomt för biblioteket." Uttalandet torde få tolkas så, att man inom styrelsen tänkte sig särskild byggnad för biblioteket.

Hösten 1966 väcktes förslag att inrymma huvudbiblioteket i A.F. Carlssons skofabriks matsal, Södergatan 34. Den 13 januari 1967 förelades styrelsen förslag till kontrakt för förhyrning av lokalerna på 480 m² jämte bokmagasin å 100 m² i intilliggande lagerlokaler. Kontraktet skulle gälla fem år. Bibliotekstjänst och dess arkitekt Agne Andersson stod för inredningen, till vilken stadsfullmäktige anslag 100.000 kronor. Den 10 april 1967 kunde biblioteket öppna i de nya lokalerna.

Att den relaterade lösningen redan från början ansågs vara ett provisorium framgår på flera sätt, även om biblioteket fördubblade sin kvadratmetyta i och med flyttningen.

Redan ett halvår efter inflyttningen diskuterade ånyo styrelsen lokalfrågan, då det syntes vara möjligt att inhysa biblioteket i ett planerat nybygge för Systembolaget i hörnet Sundsgatan—Residensgatan. I skrivelse i oktober anhöll styrelsen, att fullmäktige måtte fatta ett principbeslut i frågan. En uppvaktning hos kommunalrådet beslutades; i december informerade arkitekt Carl-Anders Hernek styrelsen och presenterade en preliminär skiss över de lokaliteter som Systembolaget erbjudit staden att hyra för bibliotekets räkning. Chefen för Kungl. Skolöverstyrelsens bibliotekssektion, avdelningsdirektör Bengt Hjelmqvist, informerades också och avgav yttrande.

Härefter följde några för styrelsen ytterst arbetsamma år. Inte minst gällde det att ge informationer åt skilda håll beträffande de krav man har rätt att ställa på ett modernt bibliotek och den mångsidiga aktivitet som präglar ett sådant; den tiden var längesedan förliden, då ett bibliotek endast var ett bokutlåningsställe. Den ökade fritiden gav mera tid till aktiviteter som biblioteket kunde stå för, regering och riksdag satsade hårt på vuxenutbildning, vilket medförde ökat tryck på biblioteket, gamla och handikappade måste ges ökad uppmärksamhet osv. Allt detta krävde utrymme, och kvadratmetytan kom att diskuteras ingående under lång tid: önskemålen från styrelsens sida kom givetvis att konfronteras med en som vanligt hård ekonomisk verklighet. Tillfredsställelsen var därför utomordentligt stor, då drätselkammaren i september 1969 fattade beslutet att föreslå fullmäktige att acceptera Systembolagets erbjudande om nära 2000 m² i det planerade nybygget. Den 28 oktober tog så fullmäktige upp ärendet. En ledamot ifrågasatte, om utrymmet kun-

de vara tillräckligt och yrkade på återremiss, men fullmäktige beslutade enligt förslaget.

Ritningarna för biblioteket och byggnaden i övrigt gjordes av arkitekt Carl-Anders Hernek vid arkitektfirman Hernek-Lindsten-Mohlin, Uddevalla. I början av 1970 antog styrelsen AB Bibliotekstjänsts anbud på inredningsarbetet. Inredningsarkitekt Agne Andersson stod för detaljplaneringen.

För styrelsen förestod naturligtvis en mängd arbete, framför allt inför inredningen, till vilken kommunfullmäktige i februari 1973 beviljade 700.000 kronor. Huvudleverantör blev AB Bibliotekstjänst i Lund med arkitekt Agne Andersson och AV-specialisten Gun Qvarnström som kontaktmän.

Den 30 juni 1973 öppnade biblioteket för första gången i sin historia i lokaler, som från början planerats för sitt ändamål.

Vad lokalerna beträffar är biblioteket för lång tid framöver väl rustat för sina stora och för hela samhället betydelsefulla uppgifter.

EKONOMI.

Vid överlåtelsen av biblioteket till staden överlämnades också folkbiblioteksföreningens kassa, 1.304:56.

Stadsbibliotekets första driftbudget — den för 1936 — slutade på 15.333:75. Här följer siffrorna för några av åren därefter.

1940	17.570
1945	23.400
1950	52.000
1955	95.300
1960	144.900
1965	261.900
1970	680.900
1973	1.131.000

De fem senaste årens siffror är påfallande höga, vilket i stor utsträckning beror på sjukhusbibliotekens inordnande i verksamheten. Från landstinget utgår ersättning härför, innevarande år med 321.900 kronor.

T.o.m. 1965 utgick årliga statsbidrag till biblioteket. Summorna varierade mellan 6.697 och 10.489 kronor, den senare för år 1965. Bidragen höll sig normalt mellan 7.000 och 9.000 kronor; de steg dock inte undan för undan: 1936 exempelvis var beloppet lika stort som 1962. Under några år i början utgjorde statsbidraget omkring hälften av budgetomslutningen. På senare år betydde det naturligtvis mindre.

Från Kungl. Skolöverstyrelsen kan fr.o.m. 1966 utgå s.k. punkt-bidrag till ändamål, som biblioteken finner angelägna. Vänersborgs stadsbibliotek erhöll 1968 ett sådant bidrag på 9.200 kronor för att bedriva uppsökande verksamhet bland gamla och handikappade.

Pliktavgifter infördes 1940 med 2 öre per band och dag. Sedan dess har naturligtvis avgiften höjts. I staten för 1973 räknar man med att 9.000 kronor skall inflyta i pliktavgifter.

BÖCKER OCH ANDRA MEDIA.

Antal böcker i biblioteket vid varje års slut framgår av följande uppställning.

1936	10.824 ¹⁾	1954	28.127
1937	11.678 ²⁾	1955	30.525
1938	12.483 ²⁾	1956	32.894
1939	13.069 ²⁾	1957	34.556
1940	13.953	1958	36.091
1941	15.071	1959	37.923
1942	15.686	1960	39.811
1943	16.342	1961	42.064
1944	16.813	1962	44.149
1945	17.169	1963	46.440
1946	17.250	1964	47.142
1947	17.434	1965	48.958
1948	18.286	1966	49.814
1949	19.385	1967	51.595
1950	20.991	1968	54.257
1951	22.448	1969	71.036
1952	24.220	1970	76.994
1953	26.060	1971	83.639
		1972	87.467

¹⁾ Här till ett par tusen häftade böcker och broschyrer.

²⁾ Här till omkring 1.800 obundna i bokmagasinet.

Handbokssamlingen, vars bokbestånd är inräknat i ovanstående siffror, innehöll 1950 2.131 band, 1960 3.204, 1970 4.505 men 1972 2.785 som följd av en genomgripande omDispositionering av bokbeståndet.

Det årliga antalet nyförvärvade böcker höll sig fram till 1947 normalt under 1.000; undantag är 1936, då siffran var 4.624 (varom se strax nedan), 1941 och 1946. Från 1952 var antalet nya böcker per år mellan ca 2.000 och 2.700 fram till 1962. 1963 tillkom 3.720 nya böcker (se strax nedan), 1964 2.744 och de därefter följande tre åren drygt 3.000 per år, 1968 3.800. 1969 tillfördes 17.363 band, varav drygt 12.000 från sjukhusbiblioteken, vilkas verksamhet detta år samordnades med stadsbibliotekets. 1970 och 1971 var tillskottet drygt 7.000 per år, 1972 4.700. De senaste årens höga siffror beror i viss utsträckning på verksamheten vid sjukhusbiblioteken.

1936 beslutades, att inköp av böcker skulle verkställas av bibliotekarien i samråd med en styrelseledamot; vid större inköp borde dock hela styrelsens medgivande inhämtas. 1937 valdes en särskild nämnd för bokinköp, som var verksam åtminstone tills i början av 1950-talet. Nämnden bestod av bibliotekarien jämte två personer och förnyades fr.o.m. 1938 med en person årligen. Fr.o.m. slutet av 1940-talet var ordföranden och bibliotekarien ständiga medlemmar i nämnden. Sedan många år tillbaka sköts nu inköp av böcker helt av bibliotekschefen, som samråder med bibliotekarierna. Ej sällan har dock inköp av större bokverk och enskilda böcker diskuterats i styrelsen. 1955 avslogs en framställning från ett par låntagare om inköp av lord Russells bok Hakkorsets gissel.

Fr.o.m. 1947 och fram t.o.m. 1964 beslutade styrelsen nästan varje år, vilka avdelningar inom biblioteket som skulle prioriteras vid bokinköpen. Avdelningarna för samhällsvetenskap och teknologi nämnes flera gånger i sammanhanget liksom historia. 1950 beslutade man att satsa på naturvetenskap, speciellt atomforskning, vilket visar, att man följde med sin tid.

Som redan nämnts fick biblioteket 1935 ett erbjudande att köpa framlidne landstingsdirektören Eskil Erikssons stora boksamling. Frågan behandlades vid folkbiblioteksföreningens sista sammanträde och vid stadsbiblioteksstyrelsens första. Boksamlingen betraktades som "synnerligen värdefull" och innehöll 7.000—8.000 band. Vär-

det uppskattades till 25.000 kronor, men biblioteket erbjöds samlingen för 10.000. Den innehöll bl.a. en hel del hand- och uppslagsböcker, lämpliga för ett offentligt bibliotek. De flesta böckerna i samlingen var som nya; många verk förelåg i lyxband och i bibliofil- och originalutgåvor.

Den 10 december 1935 uppdrog stadsfullmäktige åt styrelsen för stadsbiblioteket att inköpa den nämnda boksamlingen för 10.000 kronor. För finansieringen av köpet skulle årligen under åren 1936—40 avsättas högst 2.000 kronor av statsbidragen. De böcker som inte ansågs lämpliga att införliva med biblioteket skulle säljas. Ca 4.000 band synes ha behållits för bibliotekets räkning, vilket var mycket, då man betänker, att bibliotekets bokbestånd vid tiden för förvärvet endast var drygt 6.000 band. "Vänersborgs stadsbibliotek har genom detta bokförvärv på en gång blivit satt i ett värdigt skick och kan därigenom fylla ganska stora krav", sägs i protokollet av den 1 februari 1936. Man hyste således berättigad stolthet över förvärvet. Många av de vackra banden finns ännu att beundra på biblioteket.

Under årens lopp har biblioteket från såväl enskilda personer som organisationer mottagit en stor mängd böcker och tidskrifter som gåvor. Det är inte möjligt att här ange alla givare, ty det rör sig om flera hundra. En del skall dock nämnas.

1936 erhöll stadsbiblioteket och läroverkets bibliotek genom testamente framlidne lektor A. G. Eliassons boksamling. Hur mycket som tillföll stadsbiblioteket är obekant.

I tre olika etapper, 1945, 1953 och 1958, överlämnade Logen Viljan sitt bibliotek till stadsbiblioteket. Vid de två första tillfördes sammanlagt drygt 1.200 band.

1956 skänkte styrelseledamoten fröken Anna Wallin "en del äldre skrifter av stort, delvis lokalt intresse". Genom ett den 30 april 1956 undertecknat testamente bestämde förra teckningslärarinnan Marianne Warodell, född i Vänersborg, att hennes "böcker och planschverk" utan vederlag skulle "erbjudas Wänersborgs lånebibliotek". Hon avled 1961.

1963 anhöll ABF:s lokalavdelning i Vänersborg att få överlämna sitt bibliotek, vilket skedde samma år. Antalet böcker är okänt.

Samma år mottogs en större bokgåva från fröken Ester Björklunds sterbhus. Från fröken Hulda Nordfelts sterbhus erhöles det värdefulla verket Världslitteraturen i komplett skick.

Bland långväga gåvor kan nämnas sådana från Johanna Anderson, Omaha, USA, och Karl Oskar Gren, New York. 1961 erhöil biblioteket av Mrs. Manna Sprague, Cheltenham, England, genom förmedling av fröken Anna Wallin, bokverket Linnés egenhändiga anteckningar.

I statförslaget för 1960 omtalas *talböcker*, men redan 1958 hade 4 sådana böcker inköpts. 1962 skänkte Zontaklubben talböcker till ett värde av 300 kronor. 1967 inköptes 52 sådana böcker, 1970 113. Vid 1972 års slut fanns 529 talböcker på biblioteket.

I anslagsäskandena för 1962 yrkas ett anslag å 3.200 kronor för inköp av grammfonanläggning "av enkelt slag". Styrelsen nämner, att biblioteket innehar c:a 40 grammfonskivor med framför allt seriös musik och "diktarröster" och att man dittills på privat väg fått hyra en batterigrammfon för uppspelning. Grammfonanläggningen inköptes 1962. Vid 1972 års utgång hade biblioteket 318 skivor.

Biblioteket kan nu erbjuda 306 *bandade kurser* samt 54 *bildband* och *diabildserier*. Detta material har i huvudsak anskaffats under de allra senaste åren. Redan i äskandena för 1960 talar man dock om inköp av bildband, och 1964 beslutade man att anskaffa lingua-phonekurser i engelska och spanska. Inköp av dylika kurser diskuteras i slutet av 1956 och i början av 1957, men man beslutade då, att inköp ej skulle ske.

Antalet *tidningar* och *tidskrifter* på biblioteket har naturligtvis växlat under årens lopp. 1947 var antalet 89 och 1957 200. 1972 fanns på biblioteket 247 tidningar och tidskrifter fördelade på 27 tidningar och 220 tidskrifter.

ÖPPETHÅLLANDE.

Öppethållandet på huvudbiblioteket har ökat från 10 timmar i veckan 1936 till 49 timmar 1973.

1936 och 1937 höll man öppet måndagar och onsdagar kl. 11.00—13.00 och tisdagar, torsdagar och fredagar 18.00—20.00. Fr.o.m.

1938 höll man öppet varje vardag, måndagar—fredagar 11.00—13.00 och 17.00—20.00 samt lördagar 11.00—13.00. 1944 ändrades dagtiderna till 12.00—14.00; 1954 blev lördagstiden 12.00—15.00. 1963—1968 hölls öppet kl. 11.00—14.00 och 17.00—20.00 måndag—fredag och 11.00—15.00 lördagar. Sedan 1969 är biblioteket öppet i ett sträck från kl. 11.00—20.00, på lördagar som förut.

Under sommarmånaderna har alltid viss inskränkning i öppet-hållandet förekommit; en viktig förändring kom dock 1967, från vilket år man startade sommaröppethållande på lördagar. Mellan jul och nyår hölls under flera år stängt.

Det bör noteras, att bibliotekets tidningsrum under flera år höll öppet avsevärt mycket längre än biblioteket, även på söndagar.

Önskemål om utsträckt öppethållande på kvällar och helger framföres ibland till våra dagars biblioteksstyrelser. Därför är det intressant att konstatera, att anhållan om kvällsöppethållande till klockan 21.00 eller 22.00 framfördes till styrelsen redan 1950. 1959 höll man försöksvis öppet till klockan 21.00 på måndagar fr.o.m. mitten av februari t.o.m. mitten av april. Detta öppethållande utsträcktes till åtminstone januari 1962 trots mycket låg besöksfrekvens.

UTLÅNING.

Sedan gammalt brukar man föra statistik över antalet boklån som förekommer vid biblioteken, och man anger också antalet lån per invånare och år. Även om dessa siffror inte till fullo ger en uppfattning om i hur stor utsträckning ett bibliotek utnyttjas — ett modernt bibliotek kan ju som bekant erbjuda mycket annat än hemlån av böcker — är de dock mycket betydelsefulla. Jag anger därför totalutlåningen för varje år.

År	Lån	Lån/inv.	År	Lån	Lån/inv.
1936	65.463	7.2	1944	45.470	3.3
1937	69.658	7.7	1945	38.870	2.8
1938	57.261	6.3	1946	41.148	2.8
1939	42.080	4.6	1947	47.684	3.2
1940	43.885	4.8	1948	48.255	3.2
1941	59.400	6.5	1949	48.915	3.2
1942	90.007	9.7	1950	57.548	3.7
1943	73.129	7.8	1951	64.779	3.9

År	Lån	Lån/inv.	År	Lån	Lån/inv.
1952	79.024	4.8	1963	86.275	4.5
1953	85.789	5.1	1964	91.119	4.7
1954	91.665	5.4	1965	90.466	4.6
1955	99.028	5.7	1966	108.678	5.5
1956	95.112	5.4	1967	118.096	5.9
1957	102.048	5.7	1968	129.811	6.4
1958	101.508	5.7	1969	140.564	7.0
1959	100.195	5.5	1970	164.902	8.0
1960	94.358	5.1	1971	184.450	8.9
1961	90.830	4.9	1972	188.628	9.0
1962	90.364	4.8			

De första årens siffror är som synes mycket goda; samordningen av läsestugans och folkbibliotekets aktiviteter var uppenbarligen ett lyckligt drag. De första krigsåren innebar en klar tillbakagång, men åren 1941—43 måste betecknas som framgångsrika; avstängningen från många andra fritidsaktiviteter kan här ha spelat en roll liksom det förhållandet att många soldater var förlagda i Vänersborg och dess närhet just de aktuella åren. De påfallande låga siffrorna fr.o.m. 1945 beror väl på att krigsårens ”avstängning” på många områden nu var förbi och att tid och möjlighet gavs till ett mera varierat fritidsliv. Man bör också ha i minnet de stora inkorporeringar som gjordes 1945, varvid stadens invånarantal i ett slag ökades med drygt 4.000: alla de nya vänersborgarna hade inte möjligheter att dra nytta av biblioteket i själva staden. Från början av femtiotalet blir biblioteket mera utnyttjat, men antalet lån per invånare är relativt oförändrat ända fram till slutet av sextiotalet. Den markanta svackan i början av årtiondet beror uppenbarligen på att televisionen nu gjorde sig gällande som allvarlig konkurrent till boken.

De senaste årens siffror kan betraktas som goda. Riksgenomsnittet för 1972 var 7.6 lån per invånare.

I de här meddelade siffrorna är utlåningen vid lasarettet medräknad fr.o.m. år 1966.

1972 infördes fotografisk utlåning på huvudbiblioteket. 1961 ansåg styrelsen en sådan allför kostnadskrävande.

Den första utlåningen av *talböcker* omtalas 1958; detta år förmedlades ca 20 sådana lån från andra bibliotek. Sedan har utlå-

ningskurvan stigit brant, särskilt under de allra senaste åren, framför allt genom boken-kommer-verksamheten: 1969 911 lån, 1970 1.845, 1971 2.299 och 1972 2.644.

1947 redovisas 32 *interurbana lån*. 1950 förekom 367 sådana lån, 1955 503, 1965 629, 1970 1.410 och 1972 1.285. Sedan omkring 1960 förekommer många lån av fotokopior och mikrofilmer, vilket avsevärt förbilligar lånen, eftersom ofta blott en eller annan sida i en bok är av intresse för beställaren. Genom mikrofilmningen har det blivit möjligt för forskare att få tillgång till bl.a. arkivalier, som inte kan utlånas i original från t.ex. Riksarkivet och landsarkiven. Läsapparater för mikrofilm finns tillgängliga på biblioteket.

FILIALEN OCH UTLÅNINGSSATIONEN.

Filialen i Blåsut.

I en motion i stadsfullmäktige den 18 december 1944 yrkade fem personer, att den lokal som Vassända-Naglums kristidsnämnd disponerat och som genom den företagna inkorporeringen inte längre behövdes, måtte upplåtas bl.a. till "biblioteksrum". Motionärerna vågade "förutsätta att stadsbiblioteket skall ha intresse av, att i samarbete med Vänersborgs A.B.F. avd. och logen Viljan i Blåsut ordna bok- och tidningsfrågan, så att på sätt syftet med biblioteks- och läsrum på lämpligaste sätt kunde vinnas." Den aktuella lokalen var belägen i det dittillsvarande kommunalhuset i Blåsut och omfattade ett stort rum jämte kapprum och toalett.

I januari 1945 beslutade fullmäktige att inrätta "läs- och biblioteksrum" i lokalen. Drätselkammaren skulle i samråd med stadsbibliotekets styrelse skaffa böcker och tidningar. Biblioteksstyrelsen ansåg för sin del, att det bästa var att "införliva Blåsut som filial till stadsbiblioteket."

I mitten av 1945 konstaterade fullmäktige, att föreningar och enskilda försett lokalen med böcker och tidningar, och 500 kronor anslogs för skötsel av biblioteks- och läsrummet. Till samma verksamhet begärde biblioteksstyrelsen 600 kronor för 1946, men i december 1945 befanns, att det inte fanns "tillräckliga förutsättningar" att hålla filialen i gång, och de flesta styrelsemedlemmarna ansåg, att den borde nedläggas. Uppfattningen att nedläggning var att föredra

vidhölls i början av 1946, om man inte fick tillräckliga anslag. Också lokalfrågan var besvärlig. I slutet av året började filialen gå rätt bra; speciellt barnböckerna var eftertraktade. Barnen var emellertid bråkiga, och de avstängdes under en månad i mitten av 1947.

Av de ca 1.100 böcker som fanns på filialen 1947 hade Logen Viljan deponerat 308 band och ABF:s bibliotek 175.

1950 var ett mycket dåligt år för filialen med endast ca 1.700 lån. Det var de vuxna som svek, sedan barnen hänvisats till den nyupprättade barnavdelningen vid huvudbiblioteket. Frågan om indragning diskuterades ånyo inom styrelsen, och budgetberedningen begärde särskild utredning beträffande filialen, då den ansågs vara för dyrbar. Sedan man 1952 beslutat att åter tillhandahålla barn- och ungdomsböcker fördubblades lånesiffrorna på kort tid.

Filialen är fortfarande inrymd i det gamla kommunalhuset, där endast 22 m² disponeras. Bokbeståndet är att betrakta som huvudsakligen fast. Antalet böcker har vuxit från ca 1.100 1947 till ca 4.400 1972. Antalet lån var 1947 3.652 och 1972 15.608, vilket innebär mer än fördubbling sedan 1965. Öppethållandet var till en början 2 timmar i veckan (torsdagskvällar); senare har det växlat något och är nu 6 timmar, nämligen tisdagar och torsdagar 16.00—19.00. Sommartid är filialen stängd.

Utlåningsstationen i Mariedal, senare å Havenströmska lyckan.

Sedan det i början av femtiotalet framkommit önskemål om en filial i de södra stadsdelarna tillsattes 1952 en kommitté för att utreda frågan.

I slutet av 1954 öppnades utlåningsstationen i Mariedal. Den var inrymd i konsumhuset, i vilket staden hyrde en mindre samlingslokal, dit nu biblioteksverksamheten förlades.

Man var emellertid trångbodd — 1958 konstaterades, att man disponerade endast två bokhyllor — och den 2 september 1963 flyttades utlåningsstationen till lokaler å Havenströmska lyckan med adress Petersbergsvägen 66, där man fortfarande håller till.

Utlåningsstationen, som disponerar ca 80 m², har rörligt bokbestånd; 1954 startade man med ca 700 böcker. Antalet lån var första året 2.692, 1972 12.015, vilket innebär en viss tillbakagång jämfört

med de närmast föregående åren. Den första tiden höll man öppet fredagar 18.30—20.30; nu har man öppet måndagar och torsdagar 17.00—19.30, alltså 5 timmar i veckan. Under sommaren håller man stängt.

BARN- OCH UNGDOMSVERKSAMHET.

1936 bestämde styrelsen, att personer över 12 år fick låna böcker, men medan vuxna fick disponera fyra böcker samtidigt tilläts barn endast låna två.

1937 ålades bokinköpsnämnden att tillse, att böcker för ungdom inköptes, eftersom biblioteket i stor utsträckning saknade sådana.

Som nämnts ordnade man 1944 en särskild barnavdelning i bibliotekets källarlokal, och 1949 kunde en sådan avdelning med egen ingång inredas i de lokaler man då flyttade till. Det kom emellertid att dröja några år, innan en mera aktiv verksamhet, inriktad på barn och ungdom, sattes igång.

1948 ägde en föräldraafton rum, och 1951 anordnades en teckningstävling i skolorna för att man skulle kunna pryda avdelningen. 1953 omnämns en sagoafton, och sedan 1954 har sagostunder regelbundet förekommit. De är mycket populära. Sedan 1960 har då och då anordnats kasper- och dockteater. Olika slag av tävlingar — inte minst teckningstävlingar — har varit ett vanligt inslag under de senaste tjugo åren. Tidningen Barnens läs- & annonsblad, innehållande bidrag från barnen, har utgetts ett par gånger de senaste åren.

Barnboksvecka och barnboksafon omnämns några gånger i årsredogörelserna.

Under skolornas februarilov har under de senaste åren en mängd aktiviteter ordnats av biblioteket.

Bibliotekets verksamhet bland barn och ungdom har ofta bedrivits i samarbete med andra institutioner, t.ex. med muséet och fritidsnämnden, samt med bokhandlarna.

Det årliga antalet lån av barn- och ungdomslitteratur överstiger sedan 1970 50.000. Lånen utgör i allmänhet mellan 30 och 40 % — oftast över 35 % — av totalutlåningen; 1937 var siffran 29 %, 1939 45, 1940 43, 1943 42 och 1948 likaledes 42 %.

KONTAKTVERKSAMHET.

Från åtminstone 1948 och fram till i början av 1960-talet hölls regelbundna sammanträden med bibliotekarierna hos ABF, IOGT och andra sammanslutningar, som sysslade med bildningsarbete. Man höll sig underrättad om resp. biblioteks nyförvärv. Verksamheten underlättades av att styrelseledamoten Nils Flensburg var bibliotekarie både hos ABF och vid högre allmänna läroverket.

Sedan slutet av 1940-talet har klasser vid stadens skolor liksom olika bildningscirklar avlagt besök vid biblioteket och där orienterats om användningen av katalogen och uppslagsverken. Elever vid flickskolan och vid Brättegårdens yrkesskola synes ha varit de första att på detta sätt bli bekanta med bibliotekets verksamhet och möjligheter. 1960-talets skolreformer har på flera sätt ställt ökade krav på biblioteket, som numera flitigt används av skolungdomen som ett naturligt inslag i undervisningen. 1971 hade ca 650 elever från olika skolor viss undervisning förlagd till biblioteket.

Den första trevande utåtriktade verksamheten i modern mening från bibliotekets sida synes ha påbörjats vid slutet av 1940-talet. Från denna tid finns upplysningar om att bibliotekarierna i olika sammanhang orienterat om årets boknyheter. Denna form av kontaktverksamhet pågår naturligtvis fortfarande.

Många författaraftnar har anordnats under årens lopp, ej sällan i samarbete med bildningsorganisationer, muséet osv. Bland författare som inbjudits kan nämnas Jan Fridegård, Folke Fridell, Tage Aurell, Per Wästberg och Bo Setterlind.

Kontaktträffar med synskadade har stått på programmet under de senaste åren. Bl.a. har författarinnan Birgit Th. Sparre medverkat. Bok- och lyrikaftnar av olika typer har varit och är ständigt återkommande arrangemang. Bokutställningar av skilda slag har anordnats, liksom Bokens vecka.

Allmänt kan sägas, att bibliotekets kontaktverksamhet intensifierats och breddats under de senaste åren.

SOCIAL BIBLIOTEKSVERKSAMHET.

Sjukhus och vårdhem.

Ur årsredogörelsen för 1969: "Den 3 juni undertecknades ett avtal mellan sjukhusdirektionen i Vänersborg—Trollhättan och biblioteksstyrelsen om att staden åtager sig att mot ersättning från sjukhusdirektionen handha biblioteksverksamheten avseende patient- och fackbibliotek vid lasarettet i Vänersborg, Källshagens och Restads sjukhus samt Dalbobergens, Kartens, Korseberga och Torpagårdens sjukhem. Avtalet följer den av direktionen tillsatta bibliotekskommitténs förslag och innebär bl.a. inrättandet av fyra heltidstjänster och en väsentlig upprustning av samtliga sjukhus' bokbestånd." Verksamheten skulle handhas av styrelsen för Vänersborgs stadsbibliotek, som skulle svara för "att ett aktuellt, allsidigt och tillräckligt stort bestånd av böcker och andra media står till förfogande."

27 år tidigare har frågan om sjukhusbiblioteken för första gången aktualiserats.

Vid styrelsesammanträdet den 17 april 1942 gavs bibliotekarien i uppdrag att "hos styresmannen för Centrallasarettet i Vänersborg, dr. Karl Gramén, söka få förvisning om hur långt det avancerat med ordnandet av sjukhusbiblioteken här i staden. Bibliotekskonsulenten fröken Linder skulle vid sitt besök här söka få underhandla med dr. Gramén om saken." Den 4 juni 1943 föredrogs rapport från sammanträde med "kommittén för övertagandet av stadens sjukhusbibliotek. Styrelsen enades om att stadsbibliotekets övertagande av lasarettets bibliotek skulle vara en dålig affär för bägge parter, varför frågan t.v. bordlades." Kungl. Skolöverstyrelsen synes ha varit intresserad av saken, ty i slutet av 1945 framfördes en "önskan från (ämbetsverket) ang. lasarettetsbibliotek", men styrelsen fann, att "förutsättningarna härför ännu icke förelåg" och beslutade att vänta "tills Skolöverstyrelsen pressade oss mera." Den 10 april 1946 uppdrogs åt ordföranden att "söka ordna så, att biblioteket finge på vissa villkor övertaga skötseln av lasarettets bibliotek." Senare på året påpekades, att samarbete med lasarettet borde ske men att detta måste anstå till året därpå, då bibliotekspersonalen redan hade tillräckligt mycket att göra. I augusti 1947 beslutade man att bordlägga frågan, tills den nya bibliotekarien anställdes.

På hösten 1948 underrättades dr Grönberg, som då var lasarettets styresman, om att biblioteket var berett att börja bokutlåning, tills vidare dock bara på medicinska avdelningen och på prov. Utlåningen började den 1 november och bedrevs utan någon kostnad för lasarettet. I maj 1949 föreslog styrelsen, att stadsbiblioteket skulle ombesörja utlåningen på hela lasarettet och Korseberga och att anslag å 6.50 per vårdplats skulle utgå. Anslaget skulle användas dels till arvode till bibliotekspersonalen, dels till inköp av böcker m.m. Arbetstiden för bibliotekspersonalen beräknades till 12 timmar i veckan. Det begärda anslaget beviljades. Anslagen höjdes undan för undan och begärdes 1962 till 22 kronor per vårdplats. Samma år framhölls, att lokalerna var mycket bristfälliga.

Patientbiblioteket vid *Källshagens sjukhus* erhöll 1959 viss hjälp med klassifikation av böcker samt råd och anvisningar för sitt bibliotek. 1962 förelåg en förfrågan från överläkarna vid *Källshagen och Restad*, om stadsbiblioteket kunde ordna upp biblioteken vid sjukhusen i enlighet med Kungl. Medicinalstyrelsens intentioner. Biblioteksstyrelsen ansåg sig av personella skäl inte kunna tillmötesgå önskemålet på annat sätt än att låta stadsbibliotekarien några timmar under sin fritid ge vissa bibliotekstekniska råd.

1956 började stadsbiblioteket utsända vandringsbibliotek till *Dalbobergens*, *Kartens*, *Möjeredes* och *Solängens vårdhem* (det senare tidigare benämnt Nya vårdhemmet), senare också till *Epidemisjukstugan* och till den nyinrättade psykiatriska kliniken vid *Lyckhem*.

En utvidgning och samordning av verksamheten visade sig så småningom nödvändig. Den 13 januari 1967 fattade biblioteksstyrelsen beslut att "hos stadsfullmäktige anhålla om inrättandet av en sjukhusbibliotekarietjänst i lgr 21 med uppgift att ha överinseendet av all sjukhusbiblioteksverksamhet inom kommunen och samordna verksamheten vid de olika sjukhusen, ålderdomshemmen, pensionärshemmen o.s.v. Då en del av sjukhusbibliotekariens arbete komme att gälla mentalsjukhusen Källshagen och Restad beslutade styrelsen ingå till direktionen för dessa sjukhus med anhållan om att landstinget måtte ersätta stadsbiblioteket med hälften av kostnaderna för denna tjänst."

Sjukhusdirektionen i landstinget tillsatte en bibliotekskommitté, som 1968 framlade resultatet av sitt arbete. På hösten detta år gav

landstinget direktionen för sjukvårdsinrättningarna i Vänersborg—Trollhättan i uppdrag att sluta avtal med resp. kommuner beträffande skötseln av samtliga sjukvårdsinrättningars bibliotek.

I början av juni 1969 undertecknades så det inledningsvis nämnda avtalet. Staden övertog det bokbestånd som fanns vid sjukvårdsinrättningarna. Dock skulle det medicinska bibliotekets bokbestånd fortfarande vara kvar i sjukhusdirektionens ägo. För att förverkliga programmet beslutade man att inrätta ett antal nya tjänster.

Genom tilläggsavtal 1972 vidgades verksamheten att från och med 1973 också omfatta vårdinrättningarna i Dalsland, nämligen Björkhems och Ekebackens vårdhem samt Bergs sjukhem, varjämte även fack- och patientbiblioteken vid Bäckefors lasarett infogades i organisationen. 1973 tecknades motsvarande avtal angående Möjeredss vårdhem.

Utlåningssiffrorna visar klart, vilken betydelse de senaste årens biblioteksarbete haft för såväl patienter som vid sjukvårdsinrättningarna anställd personal.

Övrig social verksamhet.

Redan 1960 diskuterade styrelsen möjligheten att uppsöka långvarigt sjuka och erbjuda dem boklån, eventuellt med hjälp av scouter, men först 1968 startades, efter vissa liknande försök 1964, den s.k. *boken-kommer-verksamheten*. Man söker upp gamla och handikappade, som får hjälp med bokval. Hembesök förekommer i stor utsträckning, och böcker kan beställas per telefon. Verksamheten har slagit mycket väl ut hos grupper av människor, som inte själva alltid kan besöka biblioteket. Inte minst talböckerna har rönt stort intresse.

Utlåning på arbetsplats förekommer sedan 1971 på den skyddade verkstaden Brätteprodukter. 1972 utlånades där 408 böcker. I början av 1972 startade motsvarande verksamhet på Televerkstaden. Redan detta år utlånades nära 1.200 band. Genom verksamhet av detta slag utlånas inte bara böcker, utan biblioteket blir mera känt, och många tar direkt kontakt med detsamma.

Vandringsbibliotek sändes nu till brandstationen, barnavårds- och mödravårdscentralerna, fritidsnämndens sagoberättare, SMU-gårdens barnstuga och till elva förskolor och barndaghem samt till Grunnebo lekskola.

Sedan biblioteksstyrelsen ingående diskuterat ytterområdenas bokförsörjning startades den 14 december 1970 bibliotekets *färdtjänst*. Resor till biblioteket anordnades från Sågbron, Skogen, Ramnered, Öxnered, Forsbol, Väne Ryr, Gundlebo, Grunnebo och Båberg. Verksamheten pågår alltså i väntan på att bokbuss skall anskaffas.

1956 uttrycktes önskemål från kyrkligt håll om utlåning av böcker på *fångvårdsanstalten* genom stadsbibliotekets försorg. På grund av det ansträngda personalläget fann styrelsen det omöjligt att tillmötesgå anhöllan på annat sätt än genom att möjligen sända boklådor på ca 50 böcker till anstalten. 1958 förelåg skrivelse från Kungl. Fångvårdsstyrelsen i samma ärende, men inte heller nu ansåg man sig kunna åtaga sig merarbetet. 1959 — sedan ytterligare en assistentbefattning inrättats — övertogs emellertid skötseln av bokutlåningen vid fångvårdsanstalten av stadsbiblioteket. Var fjärde månad erhöll anstalten ett vandringsbibliotek på ca 140 band (2 band per intern) från stadsbiblioteket. 10 kronor per vårdplats och år utgick för verksamheten. Denna pågick i ungefär samma utsträckning till 1969; från detta år sköter personal från stadsbiblioteket utlåningen på fångvårdsanstalten en kväll i veckan, 1½ timme varje gång. 1972 utlånades 1.271 band.

Efter visst samarbete med *Forsane yrkesskola* i Frändefors 1971 inleddes i samråd med Kungl. Skolöverstyrelsen den 15 september 1972 "försök med intensifierad biblioteksverksamhet". Försöket var avsett att "pröva former som anpassas såväl till olika typer av skolor som till resurserna hos de kommunala bibliotek som ansvarar" för servicen och att ligga till grund för normalavtal för kommande avtal av samma typ. Även Kungl. Socialstyrelsen var inkopplad på verksamheten. Denna har utfallit till stor belåtenhet och pågår fortfarande. Kungl. Skolöverstyrelsen står för kostnaderna.

TVÅ VÄSENTLIGA FRÅGOR.

Centralbibliotek eller inte.

Genom beslut 1930 kom under 1930- och 1940-talen att inrättas 20 s.k. centralbibliotek, eller länsbibliotek, som de nu kallas. Dessa skulle utgöra en påbyggnad på de lokala biblioteken och stå till tjänst med utlåning av vandringsbibliotek, ge biblioteksteknisk väg-

ledning osv. Centralbiblioteket för Älvsborgs län förlades till Borås 1937.

1949 avgav folkbibliotekssakkunniga ett betänkande bl.a. rörande centralbibliotek. Man föreslog inrättandet av ytterligare sju centralbibliotek, varav ett i Älvsborgs län med placering i Trollhättan eller Vänersborg. Detta föranledde biblioteksstyrelsen att i augusti avlåta en skrivelse till drätselkammaren, i vilken man framhöll fördelarna med att förlägga ett centralbibliotek till staden men också påpekade, att man måste vara beredd på en del kostnader, om ett centralbibliotek skulle bli verklighet. Lokalerna ansågs givetvis helt otillräckliga för det nya ändamålet. Senare på året avgav styrelsen ett preliminärt förslag till stat för ett ev. centralbibliotek. Merkostnaden för staden skulle bli ca 24.500 kronor, en summa som senare sänktes till ca 20.000. Om landstingsbidragets storlek rådde dock osäkerhet. Bibliotekets budget slutade 1949 på 46.000 kronor.

Ärendet var uppe i drätselkammaren första gången i november 1949. Skrivningen är lakonisk och vittnar om ett svalt intresse: "Efter diskussion, varunder framhölls att staden icke kunde hava något intresse av att iklåda sig de höga kostnader, som ett centralbibliotek skulle medföra, beslöt kammaren meddela styrelsen för stadsbiblioteket att kammaren icke ansåge åtgärder erforderliga."

Inför behandlingen i fullmäktige i början av 1950 hade kammaren inte ändrat ståndpunkt: "Kammaren anser fortfarande att staden icke bör vidtaga några åtgärder för att härstädes anordna centralbibliotek, men vill dock bringa detta till stadsfullmäktiges kännedom." Fullmäktige ställde sig dock inte så avvisande utan beslutade uppdra åt biblioteksstyrelsen att vidare bevaka frågan om centralbibliotek. Något sådant kom som bekant inte att inrättas.

Vad ett centralbibliotek skulle ha betytt för stadens kulturella liv och för hela den norra länsdelen är lätt att inse. Därför är drätselkammarens avvisande hållning oväntad.

Frågan om utvecklingsbibliotek.

De enda former av statsbidrag som numera utgår till biblioteksverksamheten i kommunerna är s.k. utvecklingsbidrag samt punktbidrag. Ett bidrag av den senare typen har utgått till Vänersborgs stadsbibliotek, varom se ovan s. 43.

Som villkor för att utvecklingsbidrag skall utgå gäller, att en utvecklingsplan utarbetas och antas av Kungl. Skolöverstyrelsen. Planen skall omfatta 5 år. Bidragets storlek beror på kommunens satsning: av den ökade kostnad som utvecklingen medför betalar staten de fyra första åren 50 % och det femte året 25 %. Ett utvecklingsområde skall i princip omfatta helt kommunblock.

1966 fick kommunblocket erbjudande om utvecklingsbidrag under en femårsperiod. Stadsbibliotekarie Erik G. Nyström upprättade en storslagen plan för biblioteksverksamheten. Kostnaderna skulle bli 886.000 kronor för hela perioden. Förhandlingar om den nödvändiga samordningen av verksamheten inom blocket igångsattes.

Under 1966 och 1967 behandlades frågan vid ett otal sammanträden, bl.a. i samarbetsnämnden och drätselkammaren. Kungl. Skolöverstyrelsen visade påfallande tillmötesgående och jämkade på ett par punkter sina krav. Enighet mellan kommunerna kunde emellertid ej nås, och biblioteket måste avstå från utvecklingsbidraget, vilket naturligtvis måste beklagas.

FLENSBURGSKA DONATIONEN.

Läroverksadjunkt Nils Flensburg var, som framgått av den föregående framställningen, ledamot av biblioteksstyrelsen under nära tre decennier och under flera år ordförande och vice ordförande. Sitt stora intresse för biblioteket visade han också genom en värdefull donation 1956.

Den flensburgska donationen, som närmast är att anse som ett släktarkiv, innehåller främst papper rörande arkitekt Carl Hårleman, astronomen och statistikern Pehr Wargentin, som lade grunden till den svenska befolkningsstatistiken, hovrättsrådet Carl Henrik Pfeffer samt släkten Bredberg. I samlingen ingår t.ex. adelsbrev för släkten Hårleman, undertecknat av Karl XII, och friherrebrev för Carl Hårleman, undertecknat av Fredrik I, vidare brev från Johan Olof Wallin och Bernhard von Beskow samt en skrivbok, rättad av Carl Jonas Love Almqvist.

Vissa handlingar i donationen har lokalt intresse: Carl Hårleman var residensets i Vänersborg arkitekt, och Pehr Wargentin var engagerad vid byggandet av slussarna i Trollhättan.

KALLOR.

Institutioner

Riksarkivet, Stockholm.

Kungl. Skolöverstyrelsens bibliotekssektion, Stockholm.

Gymnasieskolans bibliotek, Vänersborg.

Stadsbiblioteket, Vänersborg.

Kommunfullmäktiges (Stadsfullmäktiges) arkiv, Vänersborg.

Kommunstyrelsens (Drätselkammarens) arkiv, Vänersborg.

Byggnadsnämndens arkiv, Vänersborg.

Tidningar

Elfsborgs läns annonsblad.

Tidning för Wenersborgs Stad och Län.

Wenersborgs-Posten.

Övriga tryckta källor

Bolay, Karl H., Malungs Församlingsbibliotek 100 år. Malung 1961.

Corin, Carl-Fredrik-Hasselberg, Gösta, Vänersborgs historia. Göteborg 1944.

Eldh, Robert, Några anteckningar om Lidköpings stadsbibliotek till dess hundraårsjubileum. Lidköping 1963.

Harrison, K.C., Libraries in Scandinavia. Prescott and London 1969.

Johansson, David, Boken till din tjänst. Om bibliotek i Falköping under 130 år. Falköping 1972.

Ottervik, Gösta-Möhlenbrock, Sigurd, Bibliotek i Sverige. Uppsala 1964.

Svenska stadsmonografier: Vänersborg, Alingsås, Trollhättan, Ulricehamn, Åmål med omgivningar. Stockholm 1959.

Tynell, Knut, Folkbiblioteken i Sverige. Stockholm 1931.

Tynell, Knut, Om studier och hjälpmedel vid studier. Stockholm 1934.

Åtskilliga personer har under mitt arbetes gång varit mig behjälpliga på olika sätt, och jag vill tacka dem för det intresse de visat. Alla kan jag inte nämna här, men jag vill särskilt tacka bibliotekschef Ulla Reutherborg, som aldrig förtröttats i sin strävan att ge svar på mina många frågor, samt f. stadsfullmäktigeordföranden Oscar Andersson, rektorn, fil. dr Sune Lundgren och stadsombudsman Walde-
mar Åström. Byråsekreterare Kerstin Larsson vid Kungl. Skolöverstyrelsens bibliotekssektion vill jag också nämna särskilt.

Gillebroder!

I vårt arkiv av årsskrifter saknas eller finns mycket få exemplar av årgångarna 1932, 1934, 1935, 1936, 1947, 1955, 1958 och 1959.

Kanske kan just Du hjälpa oss att komplettera denna brist genom att donera ett eller flera exemplar.

Hör i så fall av Dig till:

Vänersborgs Söners Gille
c/o Ole Thernquist
Sundsgatan 12
462 00 Vänersborg

ÅRSKRÖNIKA 1972.

Kära Gillebröder!

*"Släpp fångarne loss, det är vår!
Var mänska i sin själ vill väl,
när grön naturen står."*

Jag kom osökt in på denna strof ur Fridas Visor när jag försökte samla tankarna kring årets händelser, värda att minnas. Nåja, värda att minnas är kanske fel uttryck när det i själva verket är händelser man helst vill glömma. Som bröderna redan förstått kom min första tanke att stanna vid flygplanskapningen, som höll oss alla i andlös spänning, och då vår regering bildlikt talat med pistolen i ryggen tvingades frige ett antal kvalificerade interner ur olika fångvårdsanstalter. Det var nog inte så Birger Sjöberg tänkte sej när han skrev: "Släpp fångarne loss, det är vår..." Frågan är om inte denna händelse är signifikativ för det år som snart gått till ända. Gangsterdåd och våld har dominerat nyhetsmaterialet och tyvärr är det inte så lätt att finna en enda glad världshändelse, värd att minnas. Det skulle i så fall vara våra fina insatser i den 20:e olympiaden, med 4 guld, 5 silver och 5 bronsmedaljer — i sanning ett gott resultat för lilla Sverige.

Olympiaden var det ja! Den hade många sett fram emot som det glada och vänliga evenemang, som skulle medverka till vänskap, avspänning och förståelse nationerna emellan. Till en början såg det också ut att bli så, men det slutade som bekant med massmord och blodiga vedergällningsaktioner. Hur är dessa människor egentligen skapta som försöker lösa sina problem på det enda sätt som absolut inte löser några problem?

För vårt land har året varit allt annat än lyckat. Alla — inte minst vår regering — har väntat på en utlovad konjunkturuppgång, och alla väntar fortfarande. Det enda som har gått upp är priser och arbetslöshetssiffror, och tyvärr ser det inte ut att vända än på län-

ge. Så gott som dagligen matas man med nya företagsnedläggelser och friställelser, som det numera heter. Ingen trevlig utveckling, speciellt inte för ungdomen som efter dyrbar utbildning väntar att få göra sin insats i samhället. Alla kan ju inte följa den gröna vägen och etablera sej som odalmän och fårfarmare.

Finns det då inga glädjeämnen i vår till synes dystra värld?

Jodå, och nu är vi där — i vår egen lilla stad.

Vi har haft ett underbart sommarväder och en strålande höst. Vår nye stadsträdgårdsmästare har traditionsenligt bjudit på en blomsterprakt i plantage och planteringar som glatt våra sinnen. Skräckklan ligger leende och välkomnande närhelst man tar sin "skräckleronda". Människorna är vänliga och glada och staden bjuder aktiviteter som tillfredsställer alla smakriktningar.

Även i sommar har vi presenterat staden som "Visornas stad" med vimplar och flaggor på gator och torg, underhållning i plantaget och en avslutning i Good Old Daysstil på vår teater. Men handen på hjärtat. Måste vimplarna se ut som om dom vore köpta på realisation i en lumpbod? Skönhetsrådet — om det finns något sådant — får nog skärpa sej till nästa år. Varför inte något så originellt som vanliga svenska vimplar.

En skönhetsfläck som jag inte kan underlåta att påpeka är den ambullerande brännvinsförsäljningen som pågått hela sommaren i plantaget. Ingen god turistpropaganda precis. I vissa skolor och på en del industrier har man rökrutor. Hur vore det med en väl undangömd supruta någonstans i stadens utkanter.

Alla är vi väl angelägna om att så gott det går bevara stadens karaktär och samtidigt se den utvecklas till en levande stad. Ett gott initiativ är den kulturhistoriska byggnadsinventering som nu genomförts och som skall ligga till grund för kommande rivnings- och nybyggnadsbeslut. Det glädde mej att inventerarna — liksom krönikören tidigare påtalat — slagit ner på "den vildvuxna floran av misspyrdande skyltar i staden." Bra! Låt oss alla hjälpas åt att bevara den pärla vi fått oss anförtrödd.

Staden lever. Byggverksamheten är livlig. På söder bygger man vidare. Saab-Scaniaprojektet är i gång. Byggsjögren i Borås vann

tävlingen om bästa förslag till detta område, som skall omfatta 142 villor i människovänlig miljö.

Torpaområdet kommer att föda många goda orienterare. Elaka tungor påstår att man varken kan hitta hem eller bort därifrån utan karta och kompass. Eller är det bara så att människorna som bor där är felorienterade?

Läroverkets gamla gymnastiksal är borta — en anrik lokal, där fordom majoren Elfman kommenderade lystring och fick det, där många generationer skolpojkar trätt dansen med skolflamman på skolbalerna och där vänersborgarna gärna bevistade den årligen återkommande gymnastikuppvisningen. I stället har en ny byggnad färdigställts, en byggnad som går väl in i stadsbilden och som inrymmer inte bara gymnastiksal utan även utställnings- och förrådsutrymmen för muséet. Detta innebär bl a att vårt gamla fina museum kan återställas i sitt ursprungliga skick. Inte en dag för tidigt!

Det har även blivit grönt ljus för vårt nya stadshus som etappvis skall byggas på garveritomten.

Nytt reningsverk för 12 millioner är under arbete bl a för att kunna ta emot avloppet från Vargön, nu när vi skall slå ihop våra påsar. Slasket från Trollhättan får vi på andra vägar. Jag tänker på tidningen Trollhättan vars chefredaktör tydligen inte kan leva utan att avge sin galla över Vänersborg och vänersborgarna i den infekterade lasaretsfrågan, trots att det ju är ett länsorgan som planerat och beslutat i frågan. Måhända ett fall för giftnämnden.

Så har staden gjort en god affär igen och sålt gamla skofabriken till Televerkstaden för 3,7 millioner — en affär där alla parter kan känna sig nöjda. Inte trodde väl Hadar Karlson på den tiden han var försäljningschef på skofabriken att han en dag skulle sälja hela fabriken.

Världens största kiseljärnverk har under året invigts i Vargön under överinseende av prins Bertil m fl celibriteter från när och fjärran.

Svenska Tacksfabriken i Trollhättan har övertagit Jönsson & Claessons lokaler och flyttat sin spikfabrik till Vänersborg — allt hjälper till att ge sysselsättning och framåtskridande.

Intet år utan jubiléer.

I år var det Sparbanken som med klang och jubel firade 150-årsjubileum, och i samband härmed skänkte 30 000 kronor till utsmyckning av någon officiell lokal i Vänersborg. Vi tackar och tar emot med glädje.

Men det är inte bara staden som fått gåvor. Gillet har haft glädjen att mottaga donationer från två minnesgoda gillebröder och jag kan dessutom meddela att vår lokal numera prydes av två värdefulla konstverk — det ena en originalmodell av Fridastatyn skänkt av förre intendenten Torsten Stenrot i Stockholm, den andra en oljemålning skänkt av vår nye gillebroder, teckningsläraren Gustaf Olsson.

”Regnar det på prästen, så duggar det på klockarn.”

På tal om präster så har vår 200-åriga kyrka återinvigts efter en genomgripande renovering. Den har kostat mycket pengar men så har det också blivit ett lyckat resultat.

Vår fina idrottsanläggning, som tydligen blivit studieobjekt för många länder fortsätter att utnyttjas för olika evenemang. I sommar har vi fått anordna Nordiska Mästerskapen i bågskytte som samlade ett 50-tal elitskyttar från de nordiska länderna. Detta ger självklart en god reklam åt staden. Vi hade ju även en av våra duktiga bågskyttar, Anna-Lisa Berglund med på olympiaden — bara det en prestation — men tyvärr, denna gång gick det inte så bra.

En av våra äldsta gillebröder, den legendariske idrottsledaren och olympiern, majoren Tor Wibom har besökt sin hemstad och delat ut det första stipendiet ur sin idrottsfond till skidklubbens energiske ungdomsledare Rolf Larsson, som enligt samstämmiga uppgifter är väl värd denna uppmuntran.

Det har filmats i staden i sommar. Kvartetten som sprängdes skall bli TV-underhållning och jag ser med förväntan fram emot Hasse Alfredssons tolkning av Birger Sjöbergs verk.

Det vore kanske fel att avsluta en årskrönika utan att nämna ett av de årligen återkommande evenemang, som livligt uppskattas av stadens innevånare. Jag tänker på Lions loppmarknad. Att kom-

mersen då är livlig och hjälpverksamheten stor visar årets resultat. Inte mindre än 42 000 kronor till Lions aktivitetsfond, vilken ju som bekant även har använts till att försköna vår stad.

Tack för i år, alla glada människor, och ett gott nytt Gilleår, alla glada gillebröder.

Vänersborg den 3 november 1972.

SVEN LIND.

MINNESRUNOR 1972.

Bort gå de, stumma skrida de,
en efter en, till skuggornas värld.

Gillebröder.

Under det år som gått sedan vi sist träffades till Högtidsstämma har arton bröder fullgjort sin jordevandring och lämnat vår krets. Vi minns dem alla som goda människor och goda gillebröder.

F. riksbanksvaktmästaren HUGO JOHANSSON föddes i Vänersborg den 14 september 1900 och avled där den 31 mars 1972. — Efter avslutad skolgång anställdes Johansson som vaktmästare vid Riksbanken i Vänersborg, där han tjänstgjorde fram till sin pensionering. I yngre år gjorde sig Johansson känd som en framgångsrik målvakt i VIF:s fotbollslag. Han var även ideellt intresserad och bl.a. livligt engagerad i Vänersborgs Röda Korskår. En betydande insats gjorde Hugo Johansson som 1:e logevaktmästare i Frimurarelogen Råta Vinkeln och Andreascirkeln i Vänersborg. Vi minns Hugo Johansson som en glad och trivsamt

man, som med nit och plikttrohet fullgjorde sina uppdrag. — Johansson inträdde i Gillet 1930.

Köpmannen GUSTAF MILLING föddes i Vänersborg den 21 juli 1902 och avled där den 1 april 1972. — Efter avslutad handelsutbildning anställdes Milling som representant för dåvarande kolonialvarufirman Aug. Andersson i Vänersborg, sedermera Clarholm & Bergman i Uddevalla. Han har även representerat AB Henning Persson i Bollebygd samt på senare tid drivit egen affärsrörelse i Uddevalla. Strax före sin död återvände Milling till hemstaden, där han i yngre år tillhörde styrelserna för Idrottsföreningen Kamraterna och Vänersborgs Roddklubb. Med sitt ljusa gosselynne och sitt glada sätt vann Milling många vänner. Milling inträdde i Gillet 1933.

F. bankdirektören HJALMAR RAHM föddes i Vänersborg den 22 oktober 1900 och avled i Alingsås den 17 april 1972. — Efter studentexamen i Vänersborg genomgick Rahm Handelshögskolan i Stockholm och anställdes därefter vid dåvarande Vänersborgsbanken, sedermera Svenska Handelsbanken i Vänersborg. Efter en tid som kamrer vid bankens kontor i Borås utnämndes Rahm till bankdirektör vid alingsåskontoret, där han tjänstgjorde fram till sin pensionering. Hjalmar Rahm var politiskt engagerad och bl.a. kyrkofullmäktig i Alingsås. Rahm var en stillsam, allmänt aktad man. — Han inträdde i Gillet 1920, och innehade Gillets medalj.

F. brevbäraren VILHELM SANDBERG föddes i Vänersborg den 12 december 1881 och avled där den 9 maj 1972. — I unga år anställdes Sandberg som brevbärare vid postverket i Vänersborg, där han tjänstgjorde till pensionsåldern. En mycket uppskattad gärning utförde Sandberg som 1:e logevaktmästare i Frimurarelogen Råta Vinkeln samt Andreascirkeln i Vänersborg. Sandberg var en trivsamt, försynt man, allmänt uppskattad och omtyckt. — Han inträdde i Gillet 1918, och innehade Gillets medalj.

Direktören KJELL CARLSON föddes i Bergen, Norge den 24 juni 1910 och avled i Vänersborg den 17 maj 1972. — Efter avslutad skolgång arbetade Carlson i sin faders affär i Brinkebergskulle och var därefter en tid anställd vid postverket. I början av 30-talet började Carlson som chaufför vid Restads Trafikförening, som han år 1944 övertog tillsammans med en kompanjon. År 1948 övertog Carlson ensam denna rörelse, som han därefter drev under firmanamn Vänersborgs Linjetrafik. Kjell Carlson var en driven schackspelare och intresserad sportfiskare. Vi kände honom som en trevlig sällskapsmänniska, som ägnade sin mesta tid åt sitt

företag, vilket han tillsammans med maken och senare även sönerna arbetat upp till betydande omfattning.

F. skofabriksarbetaren HELGE BACK föddes i Vänersborg den 19 januari 1899 och avled där den 29 maj 1972. — I mycket unga år anställdes Back vid A F Carlssons Skofabrik, ett företag som han troget tjänade under 52 år, fram till pensionsåldern. I yngre år gjorde sig Back känd som en framgångsrik bandyspelare i VIF:s bandylag. Fackligt intresserad var Back en tid sekreterare i Blåsuts Arbetarekommun. Vänersborgs Arbetareförening låg honom varmt om hjärtat. Som styrelsemedlem har han där lagt ned ett uppskattat arbete. Back var en snäll och vänlig människa, allmänt omtyckt av alla som kom i kontakt med honom. — Han inträdde i Gilllet 1954.

Vaktmästaren GEORG ROSLIN föddes i Vänersborg den 11 oktober 1907 och avled där den 30 juni 1972. — I unga år anställdes Roslin vid Zetterbergs Skoaffär, där han arbetade fram till militärtjänstgöringen. Därefter var Roslin under många år förrådsförvaltare vid dåvarande Vänerns Motorverkstad tills han anställdes som vaktmästare vid Vänersborgs Flickskola. När denna skola lades ner övergick Roslin till skolkansliet. Roslin var mycket politiskt intresserad och som sådan livligt engagerad i olika nämnder, där han lade ned ett för vårt samhälle gagnarikt och uppskattat arbete. Bland uppdragen kan nämnas ordförandeskapet i Försäkringskassan. Han fungerade även som nämndeman under många år. Roslin var en sympatisk och plikttrogen man — allmänt omtyckt och uppskattad. Sin sparsamt utmätta fritid ägnade han åt familjen och sommarstugan. — Han inträdde i Gilllet 1941.

F. postmästaren IVAR LUNDGREN föddes i Hedvig Eleonora församling, Stockholm den 9 maj 1898 och avled i Arboga den 24 juli 1972. — Efter att ha genomgått Vänersborgs Högre allmänna läroverk blev han 1921 postexpeditörsaspirant i Stockholm, för att 1925 bli e.o. postassistent i Sveg. 1931 kom Lundgren till Gnesta där han verkade till 1944, och efter tjänstgöringar i Norrtälje och Västerås blev Lundgren 1953 postmästare i Arboga. Tio år senare avgick han med pension. Under sin Gnestatid var Lundgren ledamot av bl.a. kommunalfullmäktige. I Arboga tillhörde han konstföreningen, Hembygdsföreningen Arboga minne och Arboga Gillet.

Lundgrens stora intresse var konst och han medverkade med ett flertal artiklar i Arboga Minnes årsbok. Lundgren var en rakryggad och humoristisk man som med kraft kämpade för att bevara Arbogas gamla miljö. — Han inträdde i Gillet 1954.

Tobakshandlaren GÖTE MAGNI föddes i Svedvi församling i Västmanlands län den 1 december 1905 och avled i Vänersborg den 30 juli 1972. — Efter läroverksstudier och handelsutbildning arbetade Magni en tid vid Nabbensbergs Tegelbruk. Sin affärsbana började han vid dåvarande Molins herrekipering, och efter en tids vistelse i Skövde, återvände Magni redan 1925 till Vänersborg, där han började i sin moders nyöppnade affär, Havannamagasinet, som han sedan övertog och drev under ett stort antal år. Under krigsåren genomgick Magni militär utbildning och tjänstgjorde vid ett skolförband i Trollhättan — sista tiden som värnpliktig

kapten. Starkt idrottsintresserad var Magni en tid ordförande i Vänersborgs Boxningsklubb, han var en driven schackspelare och en skicklig bridgespelare. Hans trogna kundkrets minns honom som en underhållande man, som kunde diskutera allt som rörde sig både inom och utom vår stad. — Magni inträdde i Gillet 1946

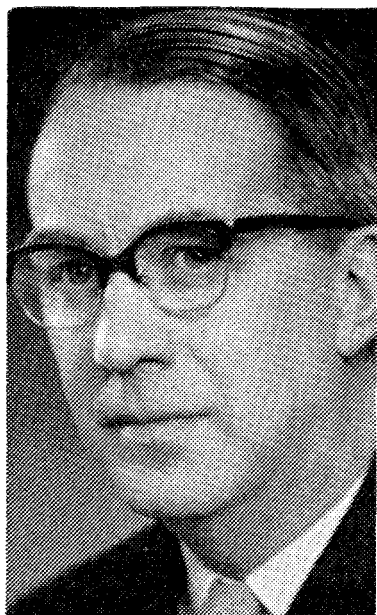

F. gasverksarbetaren CARL WILHELMSSON föddes i Vänersborg den 17 april 1889 och avled där den 11 augusti 1972. — I unga år tog Wilhelmsson värvning vid Västgöta Regemente — då förlagt till Axevalla hed. Efter sin återkomst till hemstaden var Wilhelmsson anställd som maskinist, först vid Vänersborgs Lasarett och därefter vid Dövstumskolan, tills han övergick till Gasverket, varifrån han så småningom pensionerades. Wilhelmsson hyste stort intresse för sin hemstad, och få kunde som han berätta om forna tiders Vänersborg och gamla vänersborgare. Gillet låg honom varmt om hjärtat och han deltog gärna i våra högtidssammanträden.

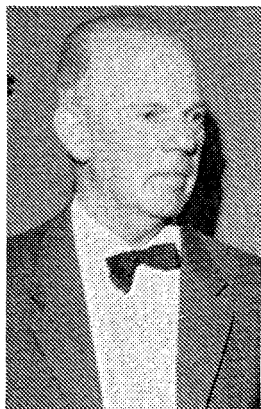
Wilhelmsson var en pigg och gladlynt människa, som på sin fritid bl.a. byggde modellbåtar — en hobby som han utövade med stor skicklighet. Han inträdde i Gillet 1935.

F. handelsföreståndaren AXEL JOHANSSON föddes i Vänersborg den 31 maj 1903 och avled där den 14 augusti 1972. — Efter avslutad skolgång var Johansson en tid anställd vid Vänersborgs Tändsticksfabrik, varefter han genomgick folkhögskolan i Herrljunga. Han hade därefter sommarvikariat vid kanalkontoren i Brinkebergskulle, Trollhättan och Lilla Edet tills han 1928 anställdes vid Konsum i Vänersborg. Han utbildades även vid konsums skola Vår Gård, och verkade därefter som handelsföreståndare till sin pensionering. Johansson var en stillsam och plikttrogen människa, som ägnade sin mesta fritid åt familjen och sommarstugan. — Han inträdde i Gillet 1930.

Direktören AXEL LARSSON föddes i Vänersborg den 19 april 1908 och avled där den 24 augusti 1972. — Efter real-skolexamen och handelsutbildning fick Larsson anställning vid Vargöns Pappersbruk, för att i början av 30-talet övergå till familjeföretaget A Joh Larssons Maskinaffär — ett företag som han troget tjänat under hela sin levnad, dels som kamrer och på senare tid som verkstäl-lande direktör. Vid sidan av sitt arbete ägnade Larsson tid och krafter åt olika branschorganisationer. Han var vice ord-förande i Skyttegillet och under många år fungerade han som hemvärnschef i Vä-nersborg. Han var även högt uppsatt ämbetsman i Vänersborgs Par Bricole. Axel Larsson var en glad och trevlig människa, allmänt omtyckt och uppskat-tad. — Han inträdde i Gillet 1954.

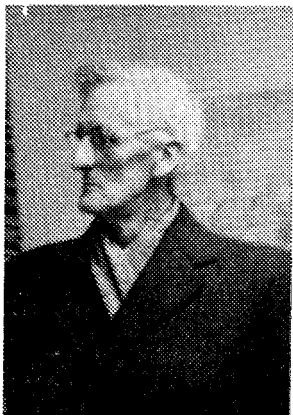
F. 1:e hälsovårdsinspektören AXEL VES-TERLUND föddes i Vänersborg den 27 ja-nuari 1901 och avled där den 4 september 1972. — Vesterlund började sin bana som elektriker men övergick till köttbesiktnings-byrån i Vänersborg, där han blev förestån-dare. Efter utbildning vid Statens Institut för Folkhälsan i Stockholm utnämndes Ves-terlund till 1:e hälsovårdsinspektör. I ung-domen var Vesterlund en känd idrottsman och han verkade även en tid som allsvensk fotbollsdomare. Under en lång följd av år tillhörde han styrelsen för Vänersborgs Ar-betareförening, där han även fungerade som föreståndare för Stora Biografen. Vesterlund

gjorde sig känd som en rakryggad och plikttrogen tjänsteman — allmänt aktad och uppskattad. — Han inträdde i Gillet 1955.

Faktor GUNNAR ROLANDER föddes i Vänersborg den 29 maj 1909 och avled där den 12 oktober 1972. — Redan som 14-åring kom Rolander i typograflära vid dåvarande Länstryckeriet i Vänersborg, och anställdes därefter år 1944 vid Elfsborgs Läns Annonsblad, där han gjorde sig känd som en skicklig och omtyckt arbetsledare. Gunnar Rolander hade många strängar på sin lyra. Ett av hans stora intressen var sången. Han tillhörde sedan ungdomen Sångsällskapet Sjung-Sjung, där han var en av stöttepelarna. Inom Vänersborgs Arbetareförening lade han ned ett uppskattat arbete och var vid sin bortgång dess ordförande. Rolander organiserade

även under en följd av år Luciafirandet i staden och i Vänersborgs Söners Gille var han medlem i årsskriftsnämnden. Alla som kom i kontakt med Gunnar Rolander satte stort värde på hans tjänstvillighet och hans övriga personliga egenskaper gjorde honom allmänt omtyckt. — Rolander inträdde i Gillet 1946.

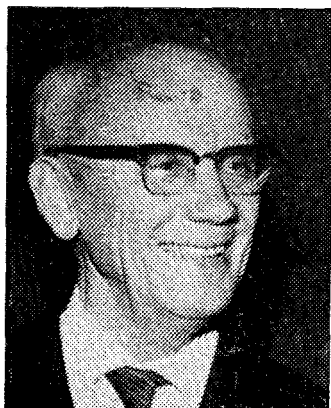
F. kraftverkstjänstemannen ERIK KIHMBERG föddes i Vänersborg den 15 augusti 1895 och avled där den 24 oktober 1972. — Efter avlagd studentexamen i Vänersborg genomgick Kihlberg GHI och blev därefter anställd som tjänsteman vid Göteborgs Bank. Under åren 1927—34 drev han handelsagentur i Trollhättan och Vänersborg, för att år 1934 övergå till Trollhätte kraftverk, där han verkade till sin pensionering. Kihlberg var en god sångare, och var i unga år medlem i kyrkokören. Han hyste ett brinnande intresse för sin hemstad, till vilken han återvände efter sin pensionering. — Kihlberg inträdde i Gillet 1960.

F. hälsovårdsinspektören FRITZ O BORG föddes i Vänersborg den 30 oktober 1881 och avled i Trollhättan den 22 oktober 1972. — Borg hade sina första anställningar vid Vänersborgs Tändsticksfabrik och A F Carlssons Skofabrik innan han blev stamanställd vid Svea Lifgarde. 1906 flyttade Borg till Trollhättan som polis för att i början av 20-talet bli hälsovårdstillsyningsman och sedermera inspektör. Hans stora fritidsintresse var arkeologi och hembygdsvård. Han var en av grundarna av Trollhättans Fornminnesförening, där han verkade som kassör ett 30-tal år. Som fornforskare gjorde Borg betydande insatser. Bl.a. påträffade han flera stenåldersboplatser där han fann en mängd verktyg av flinta och sten. Borg var en intressant person, som vi i hemstaden tyvärr ine fick så stor kontakt med. — Han inträdde i Gillet 1950.

F. verkstadschefen DAVID LARSSON föddes i Vänersborg den 20 april 1904 och avled där den 10 december 1972. — Efter studier vid Vänersborgs läroverk inträdde Larsson redan i början av 20-talet i familjeföretaget A Joh Larssons Maskinaffär, där han under en lång följd av år lade ner hela sin kraft och sitt kunnande för att betjäna företagets kunder. David Larsson var en erkänt duktig yrkesman som på ett påtagligt sätt bidrog till att skapa den goodwill som företaget nu åtnjuter. Larsson var en stillsam och försynt man, som ägnade sin mesta tid åt företaget och familjen. — Han inträdde i Gillet 1954.

F. folkskolläraren ALBIN WARNE föddes i Veddige i Halland den 21 maj 1890 och avled i Vänersborg den 18 december 1972. — Efter handelsstudier genomgick Warne Kristinehamns Praktiska Skola, och utexaminerades därefter från Strängnäs seminarium år 1914. Redan 1915 kom Warne till Vänersborg som lärare vid folkskolorna där han under alla år utfört en mycket förtjänstfull pedagogisk gärning. Det är många generationer vänersborgare som Warne på sitt finstämt sätt bibringat lärdom och uppfostran. Tidvis har han även tjänstgjort som överlärare. Inom lärarkårens facksammanslutningar tog han verksam del. Wärnes stora

fritidsintresse var djurskyddet, där han under 50 år nedlagt ett uppskattat arbete, dels som sekreterare och därefter som Djurskyddsföreningens ordförande. Han tillhörde även under en tid styrelsen för Vänersborgs Arbetareinstitut. Warne var en stillsam och humoristisk man, en aktad och omtyckt lärare och en gärna sedd broder inom såväl Frimurareorden som Par Bricole. — Warne inträdde i Gillet 1949.

Vi lysa frid över våra bortgångna gillebröders minne.

SVEN LIND.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra då sol gått ner.*

*Skuggorna breda sig över dem,
vilan är djup och lång.
Nattliga vinden sover dem,
susar sin vaggande sång.*

(Anita Halldén)

Vänersborgs Söners Gilles

Styrelseberättelse för år 1972.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse för Verksamhetsåret 1972, Gillets 67:e arbetsår.

Gillet har under året varit samlat till årsstämma i Gillets styrelserum, tisdagen den 14 mars 1972 och till Högtidsstämma på Stadshotellet, Allhelgonadags afton, fredagen den 3 november 1972.

Högtidsstämman som leddes av 1:e Äldermannen Erik Sahlin hade samlat 68 gillebröder. Gillets medalj tilldelades bröderna Fritz Dinnetz och Axel Eriksson. Gillets 25-årstecken tilldelades 7 därtill berättigade bröder.

Sedan stadgeeniga ärenden behandlats och Äldermannen avslutat Högtidsstämman samlades bröderna till gemensam måltid.

Gillets årsskrift har under året utkommit med sin fyrtioförsta årgång, som distribuerades under oktober månad.

Gillet har under året fått mottaga donationer från de avlidna gillebröderna Emil Johansson och Victor Hansson. Två värdefulla konstverk har även tillfallit Gillet, det ena en originalmodell av Fridastatyn, skänkt av förre intendenten Torsten Stenrot, Stockholm, det andra en oljemålning skänkt av teckningsläraren Gustaf Olsson, Vänersborg.

Vid årets slut hade Gillet 607 medlemmar.

Gillets ekonomiska ställning, fondernas förvaltning och Gillets understödsverksamhet framgår av nedan lämnade redogörelse. Be-
träffande Gillets fastighet med tillhörande fond hänvisas till ålder-
domsstiftelsens särskilda styrelseberättelse.

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från 1971		14.557:07
Medlemsavgifter	8.775:—	
Ränta sparkasseräkning	669:49	9.444:49
	Kronor	24.001:56
Skatter	643:—	
Hyra till Stiftelsen	3.000:—	
Sammanträdeskostnader	271:23	
Gävor uppvaktningtr	967:95	
Trycksaker	409:—	
Porton	86:85	
Andel i årsskriften	4.306:50	
Birger Sjöbergssällskapet	100:—	
Div. omkostnader	91:35	9.875:88
Behållning till 1973:		
Kassa & postgiro	893:12	
Innestående i bank	13.232:56	14.125:68
	Kronor	24.001:56

2. VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES FÖRSÖNINGSFOND:

Behållning från 1971		7.187:90
Ränta		383:63
	Kronor	7.571:53
Skatter		162:—
Behållning till 1973 inestående i bank		7.409:53
	Kronor	7.571:53

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGARES MINNESFOND:

Behållning från 1971		1.681:38
Ränta		89:73
	Kronor	1.771:11
Skatter		37:—
Behållning till 1973 inestående i bank		1.734:11
	Kronor	1.771:11

4. KNUT HERNSTRÖMS MINNESFOND:

Behållning från 1971	3.253:31	
Ränta	173:64	
	Kronor	3.426:95
Behållning till 1973 innestående i bank	3.426:95	

5. HJALMAR A. LINDEDALS MINNESFOND:

Behållning från 1971	9.414:08	
Ränta	485:95	
	Kronor	9.900:03

Behållning till 1973:

Lån till Stiftelsen	4.200:—	
Innestående i bank	5.700:03	9.900:03

6. MAJOR OSCAR WENNERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från 1971	4.015:51	
Ränta	209:56	
	Kronor	4.225:07

Behållning till 1973:

Lån till Stiftelsen	1.200:—	
Innestående i bank	3.025:07	4.225:07

7. WILHELM & NORA MALMBERGS DONATION

Behållning från 1971	11.388:20	
Ränta	586:60	
	Kronor	11.974:80

Skatter	206:—	206:—
---------------	-------	-------

Behållning till 1973:

Lån till Stiftelsen	5.400:—	
Innestående i bank	6.368:80	11.768:80
	Kronor	11.974:80

8. RICHARD DYMLINGS ÅRSSKRIFTSFOND:

Behållning från 1971		2.512:68
Försålda årsskrifter	232:50	
Annonser i årsskriften	3.925:—	
Ränta	134:38	4.291:88
	Kronor	6.804:56
Kostnader för årsskriften	3.357:50	
Skatter	60:—	3.417:50
Behållning till 1973:		
Innestående i bank		3.387:06
	Kronor	6.804:56

9. LAURA & ESTER DANIELSSONS DONATIONSFOND:

Behållning från 1971		9.501:97
Ränta		490:64
	Kronor	9.992:61
Behållning till 1973:		
Lån till Stiftelsen	4.200:—	
Innestående i bank	5.792:61	9.992:61

10. NILS CARLSTRÖMS DONATIONSFOND:

Behållning från 1971		6.514:28
Ränta		335:88
	Kronor	6.850:16
Skatter		113:—
Gåva (Gamlas utfärd)		100:—
Behållning till 1973:		
Lån till Stiftelsen	3.000:—	
Innestående i bank	3.637:16	6.637:16
	Kronor	6.850:16

11. VIKTOR & ELLEN HANSSONS DONATIONSFOND:

Erhållen donation (jan -72)		5.000:—
Ränta		261:80
	Kronor	5.261:80
Julgåva		200:—
Behållning till 1973 inestående i bank		5.061:80
	Kronor	5.261:80

12. EMIL JOHANSSONS DONATION:

Erhållen donation (nov -72)	2.970:52
Ränta	22:76
	Kronor 2.993:28
Behållning till 1973 inestående i bank	2.993:28

Inom sig har styrelsen för året utsett till 2:e Älderman och gille-skrivare f.d. driftchefen Thorsten Gulz, till kassafogde handelsträd-gårdsmästaren Ole Thernquist och till gillevärd köpmannen Evert Lundborg.

Styrelsen har haft sex protokollförda sammanträden varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 26 mars 1973.

OLE THERNQUIST.	THORSTEN GULZ.	OLOV JANSON.
SVEN LIND.	STEN SAHLIN.	EVERT LUNDBORG.

Granskningsberättelse.

Undertecknade, som utsetts att i egenskap av granskningsmän granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning under 1972, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande granskningsberättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse, som lämnar upplysning om de ekonomiska förhållandena och om förvaltningen av dess angelägenheter.

Anledningen till anmärkning föreligger icke i avseende å redovisningshandlingarna, Gillets bokföring, inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande förvaltningen av Gillets angelägenheter. Med stöd av vad vi under granskningen inhämtat tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid granskningen omfattar.

Vänersborg den 17 mars 1973.

BILT DAVIDSSON.

GEORG MELIN.

Granskningsmän.

Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles

Ålderdomshems styrelseberättelse

för år 1972.

Styrelsen för Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem får härmed avgiva följande berättelse över verksamhetsåret 1972, stiftelsens tjugoförsta arbetsår.

Räkenskaperna utvisa följande:

VINST- OCH FÖRLUSTKONTO:

Intäkter:

Hyrors konto	18.000:—	
Bidrag från Allmänna kassan	3.000:—	
Räntors konto	247:94	21.247:94

Kostnader:

Räntors konto	9.694:—	
Skatter	821:—	
Renhållnings- & elkrafts konto	2.317:81	
Bränsle konto	372:18	
Försäkringars konto	1.513:—	
Reparationers konto	427:75	
Div. omkostnader	—:60	15.146:34
Understödskonto		500:—
	Kronor	15.646:34

Årets resultat	5.601:60
	Kronor 21.247:94

ING. och UTGÅENDE BALANS KONTO:

Tillgångar:

	1/1	31/12
Fastighetens konto (tax v. 160.000:—)	155.000:—	155.000:—
Inventariers konto	3.100:—	3.100:—
Bank & postgiro konto	2.574:22	5.175:82
	Kronor 160.674:22	163.275:82

Skulder:

Låne konto	155.750:—	151.250:—
Förskottsbetald hyra	—:—	1.500:—
Kapital konto	4.924:22	10.525:82
	Kronor 160.674:22	163.275:82

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELIASONS DONATION:

Behållning från 1971	54.635:93	
Ränta	2.798:10	57.434:03

Behållning till 1973:

Innestående i bank	17.434:03	
Lån till Stiftelsen	40.000:—	57.434:03

Inom sig har styrelsen för året utsett: till v. ordförande och sekreterare f.d. driftchefen Thorsten Gulz, till kassör handelsträdgårdsmästaren Ole Thernquist och till fastighetsförvaltare handelsträdgårdsmästaren Ole Thernquist och direktören Sven Lind.

Vänersborg den 26 mars 1973.

THORSTEN GULZ.

OLE THERNQUIST.

STEN SAHLIN.

OLOV JANSON.

SVEN LIND.

EVERT LUNDBORG.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, som utsetts att i egenskap av revisorer granska stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems räkenskaper och förvaltning, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av stiftelsens räkenskaper och styrelsens berättelse, som lämnar upplysning om stiftelsens ekonomiska förhållanden och om förvaltningen av dess angelägenheter.

Anledning till anmärkning föreligger icke i avseende å redovisningshandlingarna, bokföringen, inventeringen av tillgångarna eller eljest beträffande förvaltningen av stiftelsens angelägenheter.

Fastigheten anses försäkrad till betryggande belopp.

Med stöd av vad vi under revisionen inhämtat tillstyrker vi full
ansvarsfrihet för 1972 års förvaltning.

Vänersborg den 15 mars 1973.

BILT DAVIDSSON.

Revisorer.

GEORG MELIN.

Sammanställning över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången av år 1972.

Allmänna kassan	14.125:68	
Vänersborgs Söners Gilles Försköningsfond	7.409:53	
Namnkunniga Vänersborgares Minnesfond	1.734:11	
Knut Hernströms Understödsfond	3.426:95	
Hjalmar A. Lindedals Minnesfond	9.900:03	
Oscar Wennerströms Understödsfond	4.225:07	
Wilhelm och Nora Malmbergs Donationsfond	11.768:80	
Richard Dymlings Årsskriftsfond	3.387:06	
Laura och Ester Danielssons Donationsfond	9.992:61	
Nils Carlströms Donationsfond	6.637:16	
Viktor och Ellen Hanssons Donationsfond	5.061:80	
Emil Johanssons Donationsfond	2.993:28	
Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Älderdomshem		
Ingeborg och Gottfrid Eliasons Donationsfond	57.434:03	
Fastigheten	10.525:82	67.959:85
Summa kronor		148.621:93

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR
1972.

MEDLEMMAR.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALBRECHTSON, ERIC, fd. Tillskärare, Vänersborg	1894	54
ALEXANDERSSON, ZAID, Ledningsingenjör, Vänersborg	1924	55
ALFREDSSON, GÖSTA, Försäljare, Vänersborg	1922	51
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	58
AHLIN, LENNART, Bilskolechef, Vänersborg	1916	54
AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
ALMQVIST, LARS, Jägmästare, Lerum	1903	57
*ALMQVIST, SVEN, Bitr. överläkare, Solna	1931	46
ALMSTRÖM, NILS OLOF, Provinsialläkare, Kungälv	1910	55
ANDERSSON, ALLAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	60
ANDERSSON, ALLER, Skolvaktmästare, Vänersborg	1909	55
ANDERSSON, ARNE, Kommunalarbetare, Vänersborg	1913	71
*ANDERSSON ARNE, Yrkesvals-lärare, Bromma	1917	43
ANDERSSON, BROR, Sägare, Vänersborg	1935	69
ANDERSSON, EINAR, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
ANDERSSON, ERIC, Expeditionsvakt, Vänersborg	1915	51
ANDERSON, FRANK, Elingenjör, Vänersborg	1914	67
*ANDERSSON, FRITIOF, fd. Jordbruksförmän, Vänersborg	1897	42
*ANDERSSON, GÖSTA, Sjukhusintendent, Vänersborg	1913	46
ANDERSSON, GÖSTA, Sjukvårdare, Hässleholm	1910	54
ANDERSSON, HUGO, Televerksarbetare, Vänersborg	1917	69
ANDERSSON, IVAR, Köpman, Vänersborg	1918	65
*ANDERSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	1910	29
*ANDERSSON, KARL, Göteborg	1896	45
ANDERSSON, KARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1923	58
ANDERSON, CHRISTER, Studerande, Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, MAGNUS, Vänersborg	1968	69
ANDERSSON, NILS, Disponent, Göteborg	1915	53
ANDERSSON, NILS, Köpman, Vänersborg	1922	51
*ANDERSSON, OSCAR, fd. Förmän, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1892	42
*ANDERSSON, OSCAR, Elinstallatör, Vänersborg	1897	38
ANDERSSON PER ARNE	1970	70
ANDERSSON, PER-GÖRAN, Köpman, Mellerud	1936	60
*ANDERSSON, RAGNAR, fd. Köpman, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, RAGNAR, Verkmästare, Vänersborg	1921	68
*ANDERSSON, STIG, Socialvårdschef, Vänersborg	1918	45
ANDERSSON, STIG, Mättningsbiträde, Vänersborg	1924	70

ANDERSSON, TORSTEN, Förrådsintendent, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, VIKTOR, Transportarbetare, Vänersborg	1900	61
ANDRÉ, HARALD, Kamrer, Vänersborg	1906	54
*ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ANDREASSON, KARL, Museivaktmästare, Vänersborg	1907	53
ANDRÉEN, ANDERS, Järnhandlare, Vänersborg	1938	68
ANDRÉEN, BERTHEL, Järnhandlare, Vänersborg	1908	66
ANDRÉN, HELGE, Köpman, Göteborg	1914	66
ARVEBLAD, KARL, Maskinist, Vänersborg	1912	61
*ARVIDSSON, BIRGER, Schaktmästare, Köping	1897	46
ARWIDSSON, UNO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg	1927	60
ASPMAN, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1920	59
BACK, EVERT, Expeditionsvakt, Vänersborg	1918	55
BACK, HELGE, fd. Förmän, Vänersborg †	1899	54
BACK, JAN, Konditor, Vänersborg	1934	63
*BACKMAN, GUNNAR, fd. Bankkassör, Arvika	1890	45
*BARKSTEDT, SIGURD, fd. Apotekare, Vänersborg	1885	30
BEHRNS, RAGNAR, Överskötare, Vänersborg	1910	66
*BENGTON, HJALMAR, fd. Personalföreståndare, Skövde ..	1905	33
BENGTON, JAN, Konditor, Skövde	1943	65
BENGTON, RAGNAR, fd. Linjemästare, Trollhättan	1903	55
BERG, CHRISTIAN, Vänersborg	1968	68
BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERG, HÅKAN, Faktor, Vänersborg	1944	68
BERG, KARL, Vänersborg	1899	66
BERG, LARS, Vänersborg	1967	68
BERG, SUNE, Åkeriägare, Vänersborg	1939	67
BERGER, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1943	55
BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg	1937	72
*BERGGREN, ERIC, Intendent, Ana Capri, Italien	1911	32
*BERGLUND, GÖSTA, Sjöingenjör, Malmö	1920	43
*BERGSTROM, GUNNAR, Odont. d:r, Örebro	1906	23
*BERGSTROM, THORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	1912	29
*BERRMAN, GÖSTA, Ämneslärare, Göteborg	1910	43
*BERGMAN, KARL-ERIK, Ingenjör, Nol	1920	48
BIEL, GUNNAR, Sjukgymnast, Upper Darby (U.S.A.)	1901 (24)	62
*BIEL, GÖSTA, Direktör, Stocksund	1911	46
BJÖRKMAN, LENNART, Sjukvårdsdirektör, Vänersborg	1923	65
BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamrer, Vänersborg	1927	54
BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg	1929	54
BJÖRNDAHL, KARL-ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg	1926	60
BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BODÉN, SIGVARD, Ingenjör, Bandhagen, <i>ständig medlem</i>	1923	55
BODÉN, STIG, Ingenjör, Johanneshov, <i>ständig medlem</i>	1914	55

*BODÉN, SVEN, Ingenjör, Gislaved, <i>ständig medlem</i>	1918	47
*BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48
BORG, FRITZ, fd. Hälsovårdstillsyningsman, Trollhättan †	1881	50
*BORGLIND, CARL, fd. Häradsarkivarie, Stockholm	1888 (09)	32
BRIGELIUS, GUNNAR, Direktör, Malmö	1919	54
BROCKNER, TORSTEN, fd. Kamrer, Västerås	1898	61
*BÜGLER, JOHN, fd. Landskanslist, Vänersborg	1904	31
BACKSTRÖM, BERTH, Åkeriägare, Vänersborg	1947	67
BACKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg	1932	67
BACKSTRÖM, TORSTEN, Åkeriägare, Vänersborg	1907	54
CARLZÉN, YNGVE, fd. Befallningsman, Vänersborg	1902	70
*CEDERGREN, GÖSTA, Länsläkare, Linköping	1905	30
*CEDERGREN, RAGNAR, Disponent, Båstad	1907	30
*CEDERGREN, STIG, Kanslichef, Gävle	1911	30
CEDERHOLM, ÅKE, Direktör, Uddevalla	1913	55
CEGRELL, ELOF, Tjänsteman, Vänersborg	1916	49
CORSE, FOLKE, Expeditionsförman, Göteborg	1909	65
DAFGÅRD, BENGT, Arbetsledare, Trollhättan <i>ständig medlem</i> ..	1939	50
DAFGÅRD, GUNNAR, Direktör, Källby	1919	67
DAFGÅRD, HENRY, fd. Köpman, Vänersborg	1903	53
DAFGÅRD, SVEN, Köpman, Vara	1898	53
*DAHL, LENNART, Bergsingenjör, Sandviken	1924	48
DAHLGREN, ARNE, Byråass., Vänersborg	1918	55
*DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	30
DAHLLÖF, AXEL, Affärschef, Göteborg	1911	55
DAHLLÖF, MATS, Vänersborg	1965	67
DALGREN, HUGO, Mättningsingenjör, Vänersborg	1911	53
DAVIDSSON, BENGT, Studerande, Vänersborg	1957	71
DAVIDSSON, BILT, Bankkamrer, Vänersborg	1938	64
DIDEROOTH, ERNST, fd. Typograf, Vänersborg	1893	52
*DINETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg, <i>innehavare av gillets medalj (1972)</i>	1895	21
*DINETZ, KNUT, Lagerförman, Stockholm	1891	32
d'ORCHIMONT, CURT, fd. Landsfogde, Vargön	1898	60
EDHOLMER, GUNNAR, Kapten, Vänersborg	1900	62
*EDLUND, BERTIL, Bokhållare, Trollhättan	1899	30
EDLUND, HANS, Ingenjör, Vänersborg	1934	56
*EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46
EDVARDSSON, GUNNAR, Överskötare, Vänersborg	1916	71
*EK, HARALD, Överstelöjtnant, Näsbyark	1919	44
EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
EK, SVEN ACKE, Kontorist, Vänersborg	1935	65
EKBLAD, BERTIL, Köpman, Trollhättan	1916	53
EKHOLM, SVEN, Köpman, Vänersborg	1916	60

*ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Bromma	1919	44
EKSTEDT, THOMAS, Studerande, Eslöv	1951	65
*ELMQVIST, FREDRIK, fd. Lokförare, Vänersborg	1903	42
*ELOW, STIG, Ingenjör, Sundsvall	1912	30
*ELOW, PER, fd. Bankkamrer, Brålanda	1906	30
EMANUELSSON, ERIC, Försäljare, Vänersborg	1916	51
*ENGLUND, GUNNAR, Direktör, Djursholm	1913	42
ENGLUND, CLAES, Ingenjör, Vänersborg	1943	47
ENGLUND, MAGNUS, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1949	49
*ENGLUND, NILS, Leg. läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS ERIK MAGNUS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1966	66
ENGLUND, NILS TURE, Leg. läkare, Vänersborg	1939	47
ERIKSSON, ALLAN, Överpostiljon, Vänersborg	1913	55
ERICSSON, ANDERS, Tandläkare, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	54
*ERIKSSON, AXEL, fd. Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gillet lets medalj (1972)</i>	1889	21
*ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERICSON, ERIC, fd. Stadsträdgårdsmästare, Vänersborg	1901	55
*ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICSSON, GUNNAR V., Portvakt, Vänersborg	1918	66
ERICKSSON, GÖSTA, Skolvaktmästare, Vänersborg	1913	55
ERICSON, HENNING, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1902	50
ERIKSSON, Landstingsassistent, Vänersborg	1909	55
ERICSSON, JOHAN FREDRIK, Vänersborg	1966	66
*ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	54
ERICSON, KARL, fd. Kommunalråd, Vänersborg	1896	59
ERIKSSON, OLOV, Steward, Vänersborg	1911	57
ERIKSSON, PER OLOF, Verkmästare, Karlstad	1932	65
*ERICSSON, STIG, Köpman, Vänersborg	1920	46
ERICSON, TAGE, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1906	55
ERICSSON, TAGE, Åkeriägare, Vänersborg	1911	55
ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg	1925	70
ERLANDSSON, SVEN, Arkitekt SAR, Vänersborg	1925	61
FAGERSTRÖM, ARVID, Lagerarbetare, Vänersborg	1909	67
FALK, HARRY, Åkeriägare, Vänersborg	1906	55
FALK, ÅKE, Transportledare, Vänersborg	1942	66
FILIPSSON, GÖSTA, Snickare, Vänersborg	1914	68
FORSS, ERIC, Tullförvaltare, Malmö	1910	52
FORSS, SVEN, Ingenjör, Mölndal	1916	69
FRANSSON, ÅKE, Skomakaremästare, Vänersborg	1910	67
FREDMAN, SUNE, Verkmästare, Vänersborg	1940	68

FRIBERG, KARL AXEL, Reservdelsman, Uddevalla	1923	69
FRIBERG, SVEN-OLOF, Sjukhusdirektör, Säter	1916	71
FRIBERG, ERIK, Tecknare, Trollhättan	1919	69
FRISK, KENT, Postiljon, Vänersborg	1945	67
FRANDEGÅRD, BENGT-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1927	67
FRANDEGÅRD, PER ARNE, Rektor, Töreboda	1920	67
FRANDEGÅRD, SVEN AXEL, Förvaltare, Jönköping	1922	67
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Vänersborg	1896	24
FURBO, SIXTEN, Avsynare, Vänersborg	1917	56
FALLING, HARRY, Televerkarbetare, Vänersborg	1939	71
*GADDE, ELOF, Direktör, Vänersborg	1911	30
*GADDE, NILS OLOF, Sporthandlare, Vänersborg	1915	34
GALLE, KJELL, Möbelhandlare, Vänersborg	1911	51
GALLE, NILS, Köpman, Vänersborg	1918	67
*GEMVIK, GÖSTA, Intendent, Vällingby	1911	47
*GEMVIK, OLOF, Direktör, Näsbyark	1917	46
GILLBERG, GÖSTA, Köpman, Trollhättan	1918	66
GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
*GLASSELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	1910	46
GRANQVIST, ÅKE, Försäljare, Borlänge	1939	67
GRANSTRÖM, ROLAND, Rörentreprenör, Vänersborg	1901	54
*GRUNDBERG, HADAR, fd. Godsägare, Uppsala, <i>innehavare av gillets medalj (1956)</i>	1884	07
GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Åkersrunö	1932	60
*GULLBRANTZ, SVEN, Murare, Vänersborg	1913	44
GULZ, LENNART, Fil. mag., Vänersborg	1939	54
*GULZ, THORSTEN, fd. Driftchef, Vänersborg, <i>gilleskrivare, andre ällderman, innehavare av gilletts medalj (1967)</i>	1905	28
*GUSTAFSSON, EDVARD, Stadsarkitekt, Ängelholm	1932	46
GUSTAFSSON, KENT, Mättningsbiträde, Vänersborg	1944	71
GUSTAFSSON, PAUL, Verkstadsägare, Vänersborg	1935	66
GUSTAFSSON, SUNE, Bagaremästare, Vänersborg	1918	55
GÖTHBERG, INGVAR, Servicerådgivare, Vänersborg	1932	64
GÖTHERED, GOTTFRID, Fastighetsägare, Vänersborg	1909	55
HAGBERG, BENGT, Källarmästare, Ed	1919	65
HAGBERG, JAN, Kalkylator, Kalmar	1922	53
*HAGBORG, ARNE, Köpman, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, GÖRAN, Revisor, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1941	53
HAGBORG, TORSTEN, Tjänsteman, Trollhättan, <i>ständig medlem</i>	1931	52
HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Vänersborg	1946	68
HAGSER, HÅKAN, Försäljare, Vänersborg	1947	72
HALL, KARL-ERIK, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1912	52
HALLBERG, NILS, Ingenjör, Göteborg	1912	55
HALLINGBERG, OLOF, Tandläkare, Vänersborg	1915	66
*HALLONQVIST, UNO, Köpman, Vänersborg	1925	45

HALLQVIST, ARNE, Adjunkt, Vänersborg	1917	67
*HALLQVIST, TAGE, Med. lic., Vänersborg	1926	45
*HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Umeå, <i>ständig medlem</i>	1899	28
HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, CHRISTER, Hovmästare, Örebro, <i>ständig medlem</i> ..	1942	57
*HANSSON, KNUT, Vänersborg	1889	38
HARLITZ, ALVAR, Ingenjör, Vänersborg.....	1908	66
HARLITZ, GUNNAR, Sjöingenjör, Ed	1940	64
HARLITZ, LENNART, Studerande, Brålanda	1943	64
HARRING, RAGNAR, Rektor, Vänersborg	1905	59
*HASSELBERG, GÖSTA, Professor, Uppsala	1909	12
*HEDÉN, ALLAN, Drätselassistent, Vänersborg	1907	34
HEDÉN, LASSE, Ingenjör, Borås	1934	57
HEDSTRÖM, ARVID, Elektriker, Vänersborg	1904	63
HEDSTRÖM, ERNST, f. rektor, Vänersborg	1902	72
HELLMAN, BERTIL, Avdelningschef, Göteborg	1900	55
*HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29
*HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HELLMAN, EVALD, Assistent, Uppsala	1902	55
HELLSTRÖM, ARNE, Köpman, Vänersborg	1930	64
*HELLSTRÖM, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1905	43
HJELM, BERTIL, Maskinist, Vänersborg	1910	65
HJELM, HELGE, Teckningslärare, Vänersborg	1908	60
HOLM, ALLAN, Tjänsteman, Vänersborg	1907	53
HOLM, HERBERT, Förrådsman, Vänersborg	1903	50
HULTGREN, GÖSTA, Ingenjör, Göteborg	1910	58
HURTIG, BENGT MAGNUS, Studerande, Vänersborg	1953	66
HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HÖGBERG, PER, Disponent, Uddevalla	1922	64
HÖGBERG, THURE, Kyrkovaktmästare, Vänersborg	1907	71
HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Nynäshamn	1934	61
IDEBERG, GUNNAR, Aukt. revisor, Karlstad	1932	53
IDEBERG, TORE, Tandläkare, Vänersborg	1901	65
JACOBSSON, ARNE, Personalkonsulent, Trollhättan	1920	70
JACOBSON, GERT, Mättningsförmän, Vänersborg	1939	70
JACOBSON, NILS, Verkmästare, Vänersborg	1908	57
JACOBSON, ROLF, Kamrer, Vänersborg	1936	59
JANSON, BENGT, Gruppchef, Göteborg	1920	50
JANSON, GÖSTA, Konsul, Barranquilla (Colombia)	1902	49
JANSSON, KARL, fd. Faktor, Vänersborg	1900	55
JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg	1938	66
*JANSON, OLOV, Kamrer, Vänersborg, <i>Bisittare</i>	1909 (30)	49
JANSSON, SVEN, Vaktmästare, Vänersborg	1926	58
JARHED, KARL, Byggnadsarbetare, Vänersborg	1895	54
JARHED, SUNE, Tjänsteman, Trollhättan	1920	55

*JENNISCHE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1913	30
JENNISCHE, MATS, Agronom, Falun, <i>ständig medlem</i>	1941	64
JENNISCHE, PER, Fil. lic., Uppsala, <i>ständig medlem</i>	1943	64
JENNISCHE, ÅKE, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ..	1947	64
*JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOHANSSON, ALLAN, Bagaremästare, Vargön	1914	68
JOHANSSON, ARNE, Förrådsarbetare, Vänersborg	1907	59
*JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg †	1903	30
JOHANSSON, BERTIL, Direktör, Vänersborg	1912	55
JOHANSSON, EVERT, Transportledare, Vänersborg	1920	60
JOHANSSON, GOTTHARD, fd. Slussmästare, Trollhättan	1899	50
JOHANSSON, GUNNAR, Konditor, Vänersborg	1933	66
JOHANSSON, GUNNAR, Typograf, Vänersborg	1946	66
JOHANSSON, GUSTAV, Boktryckare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Kumla	1910	54
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Vänersborg	1907	60
*JOHANSSON, HILMER, fd. Bryggeriarbetare, Vänersborg	1891	42
*JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Bromma	1908	44
*JOHANSSON, HUGO, fd. Riksbanksvaktmästare, Vänersborg †	1900	30
JOHANSSON, INGEMAR, Konditor, Vänersborg	1928	65
JOHANSSON, INGVAR, Byggnadssnickare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, JOHN, Åkeriägare, Vänersborg	1910	55
JOHANSSON, JOHN ERIK, Kommunalarbetare, Vänersborg ..	1923	66
JOHANSSON, KARL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1908	66
JOHANSSON, KARL-ERIK, Representant, Göteborg	1914	69
JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
*JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, OLOF, Instrumenttekniker, Vänersborg	1935	59
*JOHANSSON, OSCAR G., fd. Övermaskinist, Mölndal	1885	44
JOHANSSON, ROLAND, Byggnadssnickare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, ROLF, Försäljningschef, Vänersborg	1930	65
JOHANSSON, STEN, fd. Motorförförman, Vänersborg	1902	55
JOHANSON, STURE, Redaktör, Farsta	1923	57
JOHANSSON, SVEN, Telearbetare, Vänersborg	1937	59
JOHANSSON, TAGE INGVAR, Ingenjör, Älvsered	1932	67
JONSSON, BENGT R., Docent, Solna	1930	54
*JONSSON, ERIK, Vänersborg	1920	46
*JONSSON, HELGE, Expeditionsvakt, Vänersborg	1912	45
JONSSON, HENRY, Förste poliskonstapel, Vänersborg	1914	66
JONSSON, LARS, Vänersborg	1960	63
*JONSSON, OLOF, Köpman, Vänersborg	1923	45
JONSSON, SVEN, Vänersborg	1956	63
JOSEFSSON, GUNNAR, Tjänsteman, Vänersborg	1931	65
JOSEFSSON, HELGE, Vänersborg	1909	59
JOSEFSSON, SVEN, Kamrer, Eslöv	1933	65

KARLSSON, BERTIL, Elinstallatör, Hägersten	1910	58
CARLSSON, BERTIL, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
CARLSSON, BERTIL Annonsskonsulent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	47
*CARLSSON, ELOF, fd. Direktör, Ljungskile, <i>ständig medlem</i>	1904	30
KARLSSON, HADAR, Kommunalråd, Vänersborg	1913	67
KARLSSON, HILDING, Vänersborg	1911	51
CARLSSON, INGEMAR, Ingenjör, Vänersborg	1928	60
CARLSON, INGVAR, 1:e Skötare, Vänersborg	1924	69
*CARLSSON, CARL ANDERS, fd. Disponent, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1897	32
*CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Instruktör, Vänersborg	1917	66
CARLSSON, CARL-OTTO, Speditör, Göteborg, <i>ständig medlem</i> ..	1939	47
CARLSSON, KENTH, Studerande, Vänersborg	1952	60
CARLSON, KJELL, Omnibussägare, Vänersborg †	1910	55
KARLSSON, CLAES, Köpman, Vänersborg	1908	55
KARLSSON, KNUT, Målare, Vänersborg	1896	57
CARLSSON, LENNART, Studerande, Göteborg, <i>ständig medlem</i> ..	1946	47
CARLSSON, NILS-ERIK, Sjöingenjör, Vänersborg	1919	54
CARLSSON, UNO, Åkeriägare, Vänersborg	1926	67
CARLSSON, ÅKE, Verkmästare, Vänersborg	1914	59
KARLSSON, ÅKE, Snickare, Vänersborg	1915	58
CARLSTRÖM, ERIK, Representant, Karlstad	1913	63
KARNEUS, RAGNAR, Disponent, Vänersborg	1900	70
KIHLBERG, ERIK, fd. Kraftverkstjänsteman, Vänersborg †	1895	60
KIHLSTRÖM, LARS, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1907	49
KIHLSTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Vänersborg	1936	65
CLAESSON, CARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1916	55
KLING, CARL-OTTO, Byggnadsingenjör, Vänersborg	1913	55
KLING, LARS, Teknolog, Vänersborg	1945	68
*KNUTSSON, GUNNAR, Verkmästare, Vänersborg	1905	49
KNUTSSON, LEIF, Personaltjänsteman, Arvika	1934	64
KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Trollhättan	1908	53
CORNELIUSSON, HJALMAR, Ingenjör, Bengtsfors	1898	60
KRAFFT, GUNNAR, Verkstadsägare, Vänersborg	1914	52
*CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, Göteborg	1912	33
LANDBERG, BERTIL, Advokat, Vänersborg	1895	69
LANEVALL, OLOF, Försäljningschef, Spånga	1921	63
LARSSON, ANDERS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1963	63
*LARSON, AXEL, fd. Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1969)</i>	1890	19
LARSSON, AXEL, Köpman, Vänersborg †	1908	54
*LARSSON, BO, Verkmästare, Borås	1922	46
LARSSON, DAVID, Verkmästare, Vänersborg †	1904	54

LARSSON, ERIK, Linjeförman, Dals-Rostock	1908	62
LARSSON, FRANK, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	64
LARSSON, GOTTFRID, fd. Hemmansägare, Vänersborg	1896	69
LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Lyckeby, <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, GÖTE, Stuveriarbetare, Göteborg	1944	66
LARSSON, HARRY, Bilmekaniker, Vänersborg	1912	54
LARSSON, HERBERT, Riksdagsman, Vänersborg	1909	66
LARSSON, JOHAN, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1966	66
LARSSON, LARS, Kamrer, Hisingsbacka	1943	68
LARSSON, OSCAR, Inspektör, Farsta	1908	55
LARSSON, RAGNAR, Kommunalarbetare, Vänersborg	1908	55
LARSSON, ROLF, Underinspektör, Skärholmen	1924	56
LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg, <i>ersättare i styrelsen</i>	1935	57
LARSSON, SVEN, Butiksbiträde, Vänersborg	1929	70
LARSSON, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1911	54
*LAURELL, JOHNNY, Vänersborg	1908	46
LINDH, ERIK, Köpman, Vänersborg	1906	55
LIND, HÅKAN, Jur. stud. Vänersborg	1948	54
LIND, LARS, Civilingenjör, Mölndal	1944	50
LINDH, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
*LIND, OLOV, Civilingenjör, Fjälkinge	1920	45
*LIND, SVEN, Direktör, Vänersborg, <i>bisittare i styrelsen</i>	1913	40
LIND, ÅKE, Affärsbiträde, Vänersborg	1914	55
LINDBERG, ANDERS, Adjunkt, Vänersborg	1938	66
*LINDBERG, AXEL, Köpman, Vänersborg	1912	42
LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1949	56
LINDBERG, BERTIL, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1918	62
*LINDBERG, GEORG, fd. Organisationschef, Malmö	1899	47
LINDBERG, INGE, Expeditionsförman, Vänersborg	1921	60
LINDBERG, CARL-AXEL, Ingenjör, V. Frölunda	1944	65
*LINDEDAL, SIGURD, fd. Bankkamrerare, Göteborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1955)</i>	1882	05
LINDÉN, OSKAR, Köpman, Vänersborg	1902	54
LINDÉN, ROLF, Ingenjör, Skärholmen, <i>ständig medlem</i>	1927	62
LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
LINDGREN, GÖSTA, fd. Byggnadssnickare, Örebro	1903	55
LINDGREN, KARL ENAR, Försäljningschef, Vänersborg	1921	65
*LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Göteborg	1914	37
*LINDQVIST, ROLF, Landskamrerare, Mariestad	1911	35
LINDSKOG, STURE, Köpman, Trollhättan	1895	69
*LINDSTRÖM, ALLAN, Rektor, Lerum,	1908	30
LINDSTRÖM, BROR OSKAR, fd. Köpman, Vänersborg	1900	51
LINDSTRÖM, LENNART, Rektor, Sandviken	1918	63
LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Hisingsbacka	1912	55
LISS, PER ARNE, Vänersborg	1940	67

*LJUNGGREN, ERIK, fd. Köpman, Vänersborg	1898	35
LUDWIGSSON, EVERT, Verkst.-föreståndare, Vänersborg	1913	55
LUNDBERG, ERNST, fd. Rektor, Vänersborg <i>innehavare av gillet lets medalj (1963)</i>	1882	51
*LUNDBLAD, OLOF, Jaktvårdskonsulent, Lilleskog, Vargön	1907	28
LUNDBLAD, SÖREN, Verkmästare, Vänersborg	1923	66
LUNDBORG, BO, Operasångare, Handen	1932	66
LUNDBORG, ERIC, Studerande, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1957	66
*LUNDBORG, EVERT, Köpman, Vänersborg, <i>bisittare i styrelsen</i>	1921	42
*LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg	1925	42
LUNDBÄCK, BENGT, Lagerchef, Vänersborg	1941	67
LUNDGREN, ARVID, Sektionschef, Enskede	1912	49
LUNDGREN, IVAR, fd. Postmästare, Arboga †	1898	54
LUNDGREN, SUNE, Rektor, Vänersborg	1913	53
LUNDIN, GUNNAR, Direktör, Vänersborg	1907	69
LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg	1919	52
*LUNDIN, IVAR, fd. Frisörmästare, Vänersborg	1894	30
LUNDIN, JAN, Vänersborg	1936	69
*LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
LUNDIN, PER, Affärsbiträde, Vänersborg	1953	55
LUNDAVIK MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Lidköping	1926	64
LÖFQVIST, INGEMAR, Leg. läkare, Göteborg	1918	68
MADSEN, LARS, Fil. mag., Tisselskog	1904	55
*MAGNI, GÖTE, Tobakshandlare, Vänersborg †	1905	46
MAGNUSSON, ARNE, Socialdirektör, Göteborg	1913	49
MAGNUSSON, GUNNAR, Ingenjör, Täby	1914	58
MAGNUSSON, CARL-AXEL, Aktuarie, Lidingö	1937	65
*MAGNUSSON, CARL EDGAR, fd. Direktör, Vänersborg	1892	44
*MAGNUSSON, MAGNUS, fd. Kapten, Näsbyark	1892	42
MAGNUSSON, NILS, Folkskollärare, Uddevalla	1940	65
MAGNUSSON, OTTO, Kapten, Enskede	1910	60
MAGNUSSON, ÅKE, Typograf, Vänersborg	1919	51
MELIN, GEORG, Försäljningschef, Vänersborg	1922	70
*MILLING, GUSTAF, Köpman, Vänersborg †	1902	33
MILLING, TAGE, Försäljningschef, Linköping	1931	58
MILLING, THORE, Flygtekniker, Tun	1924	52
MJÖRNESTÅL, GÖTE, Vaktkonstapel, Vänersborg	1914	68
MOBERG, ERIK, Köpman, Vänersborg	1919	55
MOLLBERG, RUNE, Annonskonsulent, Vänersborg	1925	54
MOSSBERG, VIKTOR, fd. Kommunalarbetare, Vänersborg	1899	55
MÅNGBERG, CARL-ERIK, Underinspektör, Hallsberg	1923	66
NAGLUM, GUNNAR, Förste kammarskrivare, Stockholm	1912	60
NAREMARK, YNGVE, Direktör, Vänersborg	1922	53
NIKLASSON, MATS, Kriminalass., Vänersborg	1925	56

NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, CARL-ERIC, Droskägare, Vänersborg	1920	66
NILSSON, PER GUNNAR, fd. Linjemästare, Värnamo	1904	66
*NILSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1908	41
NILSSON, SUNE, Brunnsbörare, Vänersborg	1923	58
NISSEN, HARALD, Lektor, Vänersborg	1910	66
NORDFELDT, JAN ERIK, Studerande, Falun	1949	50
*NORDFELDT, JOHN, Ingenjör, Falun	1921	43
*NORDFELDT, PER-OLOV, Disponent, Partille	1925	43
NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NYLÉN, ALGOT, Civilingenjör, Vänersborg	1901	66
NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingenjör, Vänersborg	1928	58
OLLÉN, BERTIL, Bryggeringenjör, Falkenberg	1914	52
OLSSON, ALLER, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	67
OLSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1921	60
OLSSON, ERNST, Fastighetsskötare, Vänersborg	1901	55
*OLSSON, FOLKE, Tekniker, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF, Teckningslärare, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1918	72
OLSSON, JAN, Stud., Vänersborg	1955	72
OLSSON, KARL-GUSTAF, Järnvägstjänsteman, Vänersborg	1912	60
OLSSON, ROLF, Stud., Vänersborg	1949	72
OLSSON, TORVALD, Major, Uddevalla	1915	55
PALMSTRÖM, HERBERT, Cementgjutare, Vänersborg	1902	53
PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg	1910	52
PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg	1937	65
PAULSSON, ELMER, Musiklärare, Vänersborg	1909	54
PERSSON, THORE, Inköpschef, Vänersborg	1919	70
PETERSON, ARNE, Reparatör, Vänersborg	1917	57
PETERSON, ARVID, Montör, Vänersborg	1897	57
PETERSON, CHRISTER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1943	71
PETTERSSON, KARL, Poliskommissarie, Lidköping	1902	55
PETTERSSON, OSCAR, Ingenjör, V:a Frölunda	1914	59
POUNCETTE, ERIC, Kassör, Örebro	1904	52
POUSETTE, CARL ERIC, Godsägare, Vinninga	1914	51
PÄRUD, NILS, Universitetslektor, Umeå, <i>ständig medlem</i>	1923	52
PÄRUD, PAUL, fd. Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1896	54
RAHM, HARRY, Överskötare, Vänersborg	1914	55
RAHM, GUNNAR, Apotekare, Askim	1929	66
*RAHM, HJALMAR, fd. Bankdirektör, Alingsås, <i>innehavare av gilletts medalj (1970)</i> †	1900	20
RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg	1943	72
RANER, LENNART, Köpman, Vänersborg, <i>ersättare i styrelsen</i>	1919	53
RANER, STEN ERIK, Med. kand., Göteborg	1947	69
RAPP, HÅKON, Köpman, Vänersborg	1933	60
RAPP, NILS, Frisörmästare, Vänersborg	1913	51

REHMAN, TOR, Häradsarkivare, Vänersborg	1905	66
*REYNOLDS, ALDOR, fd. Köpman, Vänersborg	1888	31
ROBERTSSON, FOLKE, Yrkeslärare, Vänersborg	1908	54
*ROLANDER, GUNNAR, Faktor, Vänersborg †	1909	46
ROSÉN, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg	1923	55
ROSENGREN, KARL-ERIC, Ingenjör, Vänersborg	1938	71
*ROSLIN, GEORG, Skolvaktmästare, Vänersborg †	1907	41
*ROSLIN, HENRY, Köpman, Trollhättan	1906	31
ROSLIND, LARS-GÖRAN, Optiker, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1946	58
ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Optiker, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1940	58
*RUTGERSSON, CHARLES, fd. Förman, Vänersborg	1903	43
RYDING, ÅKE, Målaremästare, Vänersborg	1920	53
*SAHLIN, ERIK G., Länspolischef, Vänersborg, <i>förste ålderman</i>	1909	34
SAHLIN, PER-ANDERS, Fil. kand., Sundbyberg	1945	50
*SAHLIN, STEN, Direktör, Vänersborg, <i>bisittare i styrelsen</i>	1913	36
*SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie, Göteborg	1911	34
*SANDBERG, WILHELM, fd. Brevbärare, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1968) †</i>	1881	18
SANDGREN, EGON, Elektriker, V. Frölunda	1913	55
SANDSTEDT, GUSTAF ADOLF, Kyrkoherde, Sävare	1909	62
*SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), 1:ste Postiljon, Vänersborg	1914	42
SJÖÖ, STIG, Ingenjör, Göteborg	1918	69
SJÖLING, LARS-GÖSTA, Köpman, Vänersborg	1926	52
SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52
SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
SJÖSTRÖM, BENGT-OLOF, Köpman, Vänersborg	1922	65
*SJÖSTRÖM, GUSTAF, Vänersborg	1900	30
*SKAGSTEDT, MELKER, Byrådirektör, Stockholm	1914	45
SKOOGH, GUNNAR, Platschef, Vänersborg	1937	69
SKOOGH, LARS-OLOF, Järnvägsexpeditör, Vänersborg	1925	58
SKOGLUND, FOLKE, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1915	69
*SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsialläkare, Jörlanda ..	1897	28
*SKARBERG, OSCAR, Korrespondent, Trollhättan	1896	24
SKÜLDEBERG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg	1927	62
SOHLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
SPETZ, PER-GÖRAN, Verkmästare, Vänersborg	1925	70
STENBERG, BROR, Kyrkogårdsförmän, Vänersborg	1904	59
STENBERG, RAGNAR, Försäljare, Vänersborg	1916	67
STENSTRÖM, BERNT, Direktör, Falkenberg	1908	71
*STENSTRÖM, LARS, 1:ste Länsassistent, Vänersborg	1905	30
*STERNER, NILS, Direktör, Farm. lic., Malmö	1922	41
*STERNER, SVEN-AXEL, Länsassistent, Vänersborg	1923	47
STRÖM, GÖSTA, Konditor, Hedemora	1908	55
STRÖM, LARS, Direktör, Vänersborg	1930	64

STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg	1934	67
*SUNDELIUS, GOTTFRID, fd. Köpman, Vänersborg, <i>innehavare av gilletts medalj (1969)</i>	1890	19
*SUNDELIUS, KJELL, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1908	30
*SUNDELIUS, OSCAR, fd. 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1901	30
SUNNERDAHL, OLOF, Fastighetsskötare, V. Tunhem, Trollhättan	1909	51
SUNNERDAHL, VILGOT, 1:e Mätare, Vänersborg	1908	51
SWAHN, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	55
SVANBERG, KONRAD, Assistent, Vänersborg	1923	72
SVANBERG, NILS, fd. Förman, Vänersborg	1909	54
SVANBERG, SVEN OLOF, Målare, Vänersborg	1918	55
SWARÉN, STEN, Landstingsdirektör, Vänersborg	1906	70
*SVENSSON, ALF, Kamrer, Vänersborg	1923	48
*SVENSSON, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1916	43
SVENSSON, BENGT, Representant, Vänersborg	1932	64
*SVENSSON, GÖSTA, Överingenjör, Göteborg	1912	42
*SVENSSON, KNUT, fd. Stadsförman, Vänersborg	1896	36
*SVENSSON, LARS, Dövlärare, Vänersborg	1910	36
SVENSSON, PER, Studerande, Vänersborg	1953	63
*SVARD, GUSTAF, fd. Verkmästare, Stockholm	1895	37
*SVARD, TAGE, Disponent, Farsta	1910	35
*SVARD, YNGVE, Eldare, Vänersborg	1916	42
*von SYDOW, DANIEL, Överste, Roslags-Näsby	1909	30
*von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Lidingö, <i>innehavare av gilletts medalj (1970)</i>	1896	20
*von SYDOW, GERHARD, Överdirektör, Göteborg	1899	26
*von SYDOW, CHRISTIAN, Disponent, Kungsängen	1899	45
SYLWAN, GUNNAR, Civilingenjör, Hälsingborg	1902	49
*SAFSTRÖM, PER-OLOF, Överingenjör, Gävle	1924	42
SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1902	49
SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg	1933	66
*TAUBE, EDVARD, Greve, Org.chef, Ljungskile	1916	46
*TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendör, Lidingö	1909	35
TENG, AXEL, Sjukvårdare, Vänersborg	1912	61
TENGBERG, GUNNAR, Vänersborg	1944	69
THEODORSSON, MELKER, Ingenjör, Karlstad	1909 (30)	54
THERNQUIST, KJELL, Revisor, Vänersborg	1939	50
*THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg kassafogde	1911	30
TIBBLIN, ARNE, Posttjänsteman, Vänersborg	1925	51
TIBBLIN, BERT, Reklamtecknare, Bohus	1930	61
TIBBLIN, LENNART, Kontrollant, Gråbo	1935	61
TIDSTRAND, Erik, Murare, Vänersborg	1907	53
TIDSTRAND, HARRY, Bankkamrer, Vänersborg	1909	69
TILLBJÖRN, HARRY, Disponent, Vänersborg	1915	59

THIMGREN, HALDOR, Direktör, Hägersten	1904	54
*TRADEGÅRD, ERIC, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg	1899	43
TRADEGÅRD, JAN-ERIC, Blomsterdekoratör, Frändefors	1937	52
*TULLBERG, INGE, Avdelningschef, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1905	18
THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, HILMER, Televerksarbetare, Vänersborg	1910	70
*THUNBERG, HJALMAR, Vänersborg	1906	42
THUNBLAD, ARNE, Vaktmästare, Vänersborg	1915	55
*TUNQVIST, TORSTEN, Lektor, Bromma	1907	29
THUNSTRÖM, SVEN, fd. Överläkare, Vänersborg	1898	60
UGGLA, ERIK T:SON, Kammarherre, Vänersborg	1906	70
ULVEGARDE, DAG, Pol. mag., Göteborg	1941	69
ULVEGARDE, SVEN-OLOF, Fil. stud., Vänersborg	1945	69
WADMAN, INGWAR, Landskanslist, Vänersborg	1920	69
WAHLIN, CARL JACOB, Vänersborg	1960	71
WAHLIN, CARL-VIKING, Disponent, Vänersborg	1932	51
*WAHLQVIST, ÅKE, fd. Polisassistent, Vänersborg	1904	41
WASSÉNUS, GUSTAF, Verkmästare, Vänersborg	1907	54
WASSENUS, CURT, fd. 1:e Poliskonstapel, Vänersborg	1908	55
WEDEFORS, GUNNAR, Civilingenjör, Göteborg	1904	53
*WEINSTOCK, ERLING, Direktör, Husum	1916	42
*WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Leksand	1908	42
WEISS, ANDERS, Byråsekreterare, Kvissleby	1940	66
WEISS, EINAR, fd. Vattenrättsdomare, Vänersborg	1901	65
*WELANDER, GUSTAF, fd. Banktjänsteman, Vänersborg	1891	26
WELANDER, GÖSTA, Kansliråd, Järfälla	1935	61
WELANDER, STEN, Kronofogdesekreterare, Trollhättan	1939	61
WENNBERG, JOHN, Stensättare, Vänersborg	1907	55
*WENNBERG, LARS, Bokhandlare, Vänersborg	1931	46
WERNER, ARNE, Lasarettsvaktmästare, Vänersborg	1912	58
WERNER, BENGT, Ingenjör, Vänersborg	1925	60
WERNER, BO, Vårdare, Vänersborg	1936	72
WERNER, TAGE, Maskinist, Trollhättan	1915	71
WERNER, TORSTEN, Uppsyningsman, Vänersborg	1908	54
VESSBY, SIGVARD, Linjearbetare, Vänersborg	1917	52
*WEST, JOHN, fd. Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTERLUND, AXEL, fd. 1:e Hälsovårdsinspektör, Vänersborg †	1901	55
*WESTERLUND, EINAR, 1:e Kronoassistent, Vänersborg	1913	46
*WESTERLUND, KARL-ERIK, 1:e Stabsredaktör, Stockholm ..	1910	40
*WESTERLUND, SVEN, Häradsckrivare, Södertälje	1912	38
*WESTHALL, BO, Rådman, Vänersborg	1905	34
*WESTHALL, CURT, 1:ste Länsassessor, Halmstad	1908	36
*WETTERLUNDH, SUNE, Verkst. direktör, Malmö	1904	28

*WIBOM, TOR, fd. Major, Stockholm, innehavare av gillet's medalj (1955)	1885	06
WIDQVIST, LARS-OLOF, Kontr:ant, Vänersborg	1919	58
WIKNER, ALFRED, New York	1899	66
WIKNER, KARL-WILHELM, Prakt. läkare, Kumla	1903	59
WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Vällingby	1924	51
*WILHELMSSON, CARL, fd. Gasverksarbetare, Vänersborg † ..	1889	35
WULF, ANDERS, Pol. studerande, Vänersborg	1943	63
WULF, CURT, Direktör, Vänersborg	1903	63
WULF, ERIK, Studerande, Vänersborg	1950	63
WULF, GUNNAR, Försäljningschef, Skå	1937	63
WARNE, ALBIN, fd. Folkskollärare, Vänersborg †.....	1890	49
WARNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
ZETTERBERG, KARL GUSTAV, Servicemontör, Vänersborg ..	1917	64
ZETTERBERG, SVEN OLOF, Vänersborg	1950	64
ZETTERBERG, THORSTEN, Chaufför, Vänersborg	1913	58
ÅBERG, BERTIL, fd. Brukstjänsteman, Vargön	1900	55
ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅBERG, SVEN OLOF, Tjänsteman, Vänersborg	1923	61
ÅGREN, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1903	69
*ÅKESSON, NILS-ERIK, Major, Härnösand	1922	46
*ÄSTRÖM, HELGE, fd. Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42
ÖSTERHOLM, LAGE, Mätningstekniker, Vänersborg	1933	72

* tilldelad 25-årsstecknet.

Antal medlemmar under året: 611.

TILLKOMNA 1972—1973.

ANDERSSON, YNGVE, Kommunalarbetare, Vänersborg	1925	72
SVENSSON, PETER, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1972	72
MAGNUSSON, DICK, Vänersborg	1943	72
ANDERSSON, CARL-AXEL, Göteborg	1928	72
LUNDBORG, JAN, Vänersborg	1952	73
LUNDBORG, HÅKAN, Vänersborg	1956	73
HELLMAN, ANDERS, Vänersborg	1955	73
DREVANDER, STIG, Ingeniör, Vänersborg	1928	73
JOHANSSON, HENRY, Bagare, Vänersborg	1921	73
SWARÉN, BENGT, Kontraktsprost, Vänersborg	1904	73
ALM LARS, Byggnadsingeniör, Vänersborg	1944	73
REHMAN, OLOF, Tingsnotarie, Boden	1944	73
EKHOLM, PER-OLOV, Ingeniör, Vänersborg	1922	73
EKHOLM, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg	1935	73
WELÉN, PER, Studerande, Vänersborg	1960	73
WELÉN, LARS, Studerande, Vänersborg	1965	73
BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg	1932	73

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar i Gillet.

För att underlätta kassafogdens arbete med medlemsförteckningen ombedes gillebröderna att till Gillet anmäla ev. ändring av adress, titel, m. m. under adress

Vänersborgs Söners Gille
Thernquist
Sundsgatan 12
462 00 Vänersborg

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1973.

Styrelse.

SAHLIN, ERIK, Länspolischef, *Förste ålderman* 1964 †.
JANSON, OLOV, Kamrer, *Andre ålderman* 1964.
LIND, SVEN, Direktör, *Gilleskrivare* 1966.
THERNQUIST, OLE, f.d. Handelsträdgårdsmästare, *Kassafogde* 1964.
SAHLIN, STEN, Direktör, *Bisittare* 1962.
LUNDBORG, EVERT, Köpman, *Bisittare* 1968.
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, *Bisittare* 1972.

LARSSON, STIG, Kamrer, *Ersättare* 1966.
RANER, LENNART, Köpman, *Ersättare* 1968.

Beredningsnämnd.

JANSON, OLOV, Kamrer.
LUNDBORG, EVERT, Köpman, *Gillevärd*.
LARSSON, STIG, Direktör.
THERNQUIST, KJELL, Revisor.
MELIN, GEORG, Försäljningschef.
ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare

Årsskriftsnämnd.

SANDBERG, NILS, Förste bibliotekarie.
JOHANSSON, STURE, Redaktör.
TAUBE, EDVARD, Organisationschef.
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman.
THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdgårdsmästare

Räkenskapsgranskare.

DAVIDSSON, BILT, Bankkamrer.
MELIN, GEORG, Försäljningschef.

HAGBORG, GÖRAN, Revisor.

STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES ÄLDERDOMSHEM 1973.

Styrelse.

SAHLIN, ERIK, Länspolischef, *Ordförande* 1964 †.
JANSON, OLOV, Kamrer, *Vice ordförande* 1964.
LIND, SVEN, Direktör, *Sekreterare* 1966.
THERNQUIST, OLE, f.d. Handelsträdgårdsmästare, *Kassör* 1964.
SAHLIN, STEN, Direktör, *Ledamot* 1962.
LUNDBORG, EVERT, Köpman, *Ledamot* 1968.
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, *Ledamot* 1972.

LARSSON, STIG, Direktör, *Suppleant*, 1966.
RANER, LENNART, Köpman, *suppleant*, 1968.

Revisorer.

DAVIDSSON, BILT, Bankkamrer.
MELIN, GEORG, Försäljningschef.

HAGBORG, GÖRAN, Revisor, *Suppleant*.

VÄNERSBORGS DÖTTRENS GILLE 1973.

Styrelse.

SELNERT, MAUD, Fru, *Första åldermor.*
NILSSON, GERD, Fru, *Andra åldermor.*
SVARD, AGNES, Fru, *Första gilleskrivare.*
HELLMAN, KARIN, Fru, *Andra gilleskrivare.*
FORSELL, GUNHILD, Fru, *Kassafogde.*
ENGQVIST, ELSA, Fru, *Gillevärdinna.*
TENG, KAISA, Fru, *Gillevärdinna.*
NORDGREN, ASTRID, Fru, *Gillevärdinna.*
AHLIN, ANNA-LISA, Fru, *Gillevärdinna*

ÖBERG, ALVA, Fru, *Ersättare*
ROSLIN, GUNHILD, Fru, *Ersättare*

Beredningsnämnd.

ÖBERG, ALVA, Fru
ROSLIN, GUNHILD, Fru.
NILSSON, GERD, Fru.
ARVIDSSON, KARIN, Fru.
CARLSSON, BRITA, Fru.

OSTERMAN, ANNA LISA, Fru, *Ersättare*
SVANBERG, ANITA, Fru, *Ersättare.*

Arkivarie.

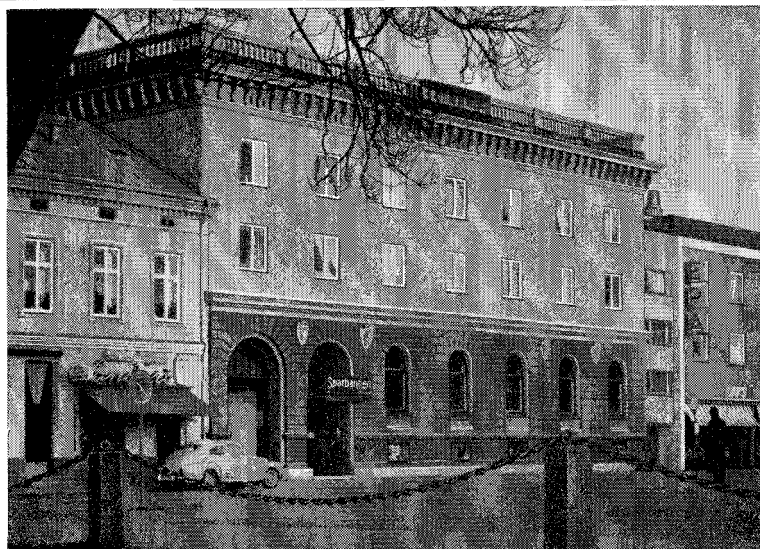
ÖBERG, ALVA, Fru.

Siffergranskare.

ANDERSSON, MARGIT, Fru.
WESTERLUND, SIGRID, Fru.

SKOOGH, BIRGIT, Fru, *Ersättare.*
FALK, OLGA, Fru, *Ersättare.*

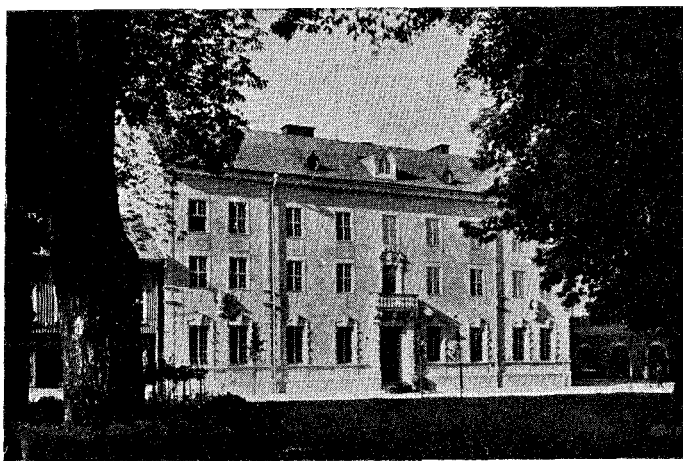
278 medlemmar, varav 6 ständiga.

NÄR NI KAN SPARA
NÄR NI BEHÖVER LÅNA
GÅ TILL HEMORTENS
OCH BYGDENS BANK

SPARBANKEN VÄNERSBORG

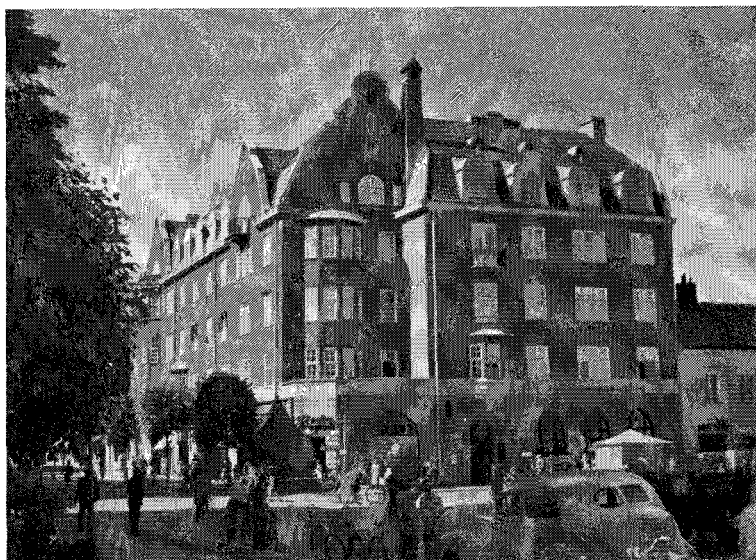
Vänersborg — Brålanda — Frändefors — Vargön

Välkommen till
SVENSKA HANDELSBANKEN

BANKEN FÖR HELA FOLKET

SVERIGES KREDITBANK

VÄNERSBORG

Erbjuder Eder sina tjänster

Vi kan sån't

ARVSKIFTEN

BOLAGSBILDNINGAR

BOUPPTECKNINGAR

EXPORTFRÅGOR

FACTORING

FONDAFFÄRER

FÖRMÖGENHETS-

FÖRVALTNING

JURIDISKA UPPDRAG

LEASING

REMBURSER

SKATTEÄRENDEN M.M.

SKARABORGSBANKEN

— LAGOM STOR FÖR ALLA —

Peugeot påstår:

- En bil skall inte behöva vara stor för att fyra fullvuxna skall kunna åka riktigt bekvämt. Även på långa resor.
- Dessutom skall vägegenskaperna hos en liten bil kunna vara minst lika bra som hos större bilar.
- Kvaliteten skall kunna vara förstklassig och ändå kunna möjliggöra ett lågt försäljningspris.
- En liten men vettigt konstruerad bil bör kunna vara ett alternativ till nästan alla andra bilar.

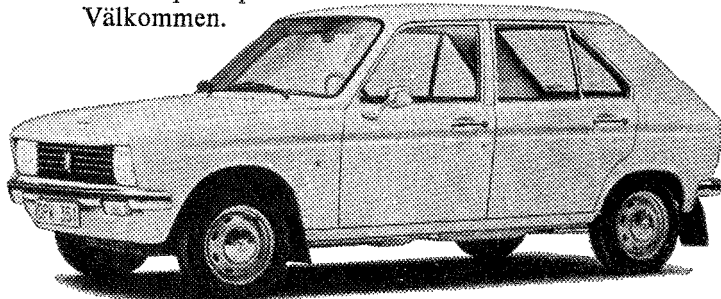
Beviset:

Peugeot 104. Vår fantastiska nya bil som är bara 3,6 meter lång men ändå har fyra dörrar och vägegenskaper som fått motorjournalister att bli imponerade.

Typisk Peugeot-kvalitet för bara ca sjuttontusen.

Kom in på en provtur!

Välkommen.

Ajohan
Tenggrenstorpsvägen 10
Tfn 0521-13840 Vänersborg

Ingen rök utan eld

Ingen eld utan försäkring

i

LÄNSFÖRSÄKRINGAR
ÄLVSBORGS LÄN

Box 107 462 01 Vänersborg 1 Tel. 0521/160 40

Välj

General Motors bilar

Välkommen till vår bilhall

Ö:a vägen 26, Vänersborg

Provkör några av OPEL:s modeller

KADETT ASCONA MANTA

REKORD COMMODORE

KARLGES
GM-kvalitet · GM-service · GM-urval

Vänersborg

Tel. 0521/120 78

0521/186 80

Boktryck Offset Repro

Ring eller besök oss !

C. W. Carlssons Eftr. Boktryckeri AB

KYRKOGATAN 21 BOX 134 462 01 VÄNERSBORG 1 TEL. 0521/102 51

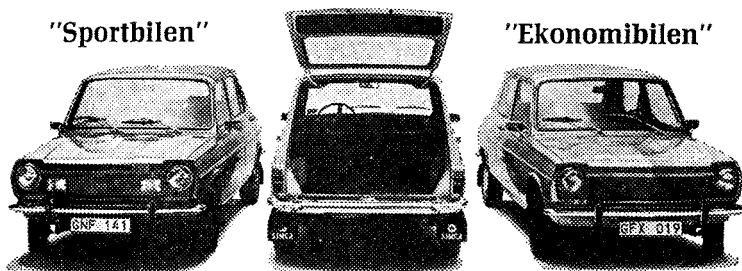
**SIMCA HAR EN BIL FÖR DEN SPARSAMME.
EN FÖR DEN SPORTIGE.
OCH EN FÖR DEN SOM BEHÖVER
ÅKA OMKRING MED ETT HELT FLYTTLASS.**

Simcas 1100-serie är som skapt för dom som vill ha mycket bil utan att behöva köra omkring med en massa onödig plåt.

"Slitvargen"

"Sportbilen"

"Ekonomibilen"

★ **SIMCA 1100**

BILHUSET

PHILIPSONS

Vänersborg

**Östra vägen 8
Tel. 0521/120 60**

Trollhättan

**Drottninggatan 75
Tel. 0520/180 50**

Åmål

**Södra Ågatan 5
Tel. 0532/132 10**

Kläder för små MÄN

Kläder för unga MÄN

Kläder för stora MÄN

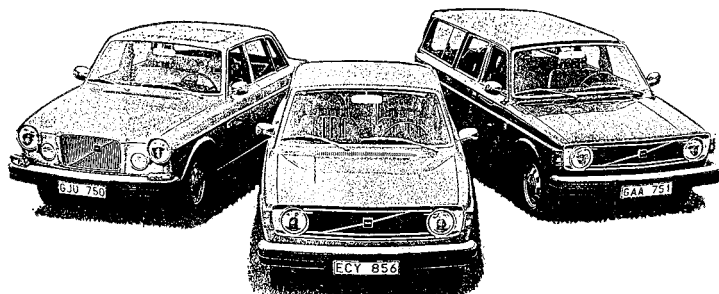
Kläder för äldre MÄN

Kläder för alla MÄN

**BEKLÄDNADS
AFFÄREN AB**
ETT HUS MED KLÄDER

VÄNERSBORG

Bilen för 700.000 krävande svenskar.

Wejrots

Vänersborg
0521/121 00

Trollhättan
0520/182 00

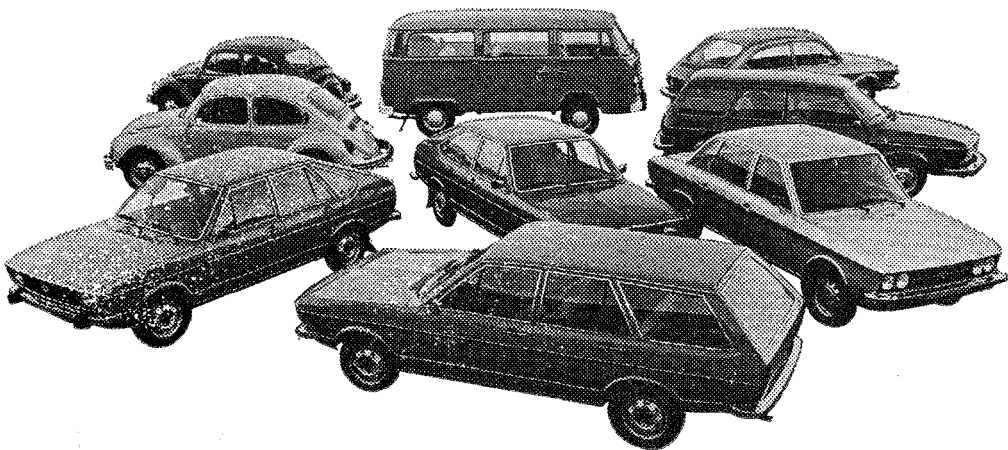
Mellerud
0530/114 10

Stadshotellet

Vänersborg

Rekommenderas !

**Volkswagen 1974:
personbilar i olika storlek för
olika behov. Från den mest
sålda Folkan och nykomlingen
Passat. Till stationsvagnen
VW 412 LS Variant och elegan-
ten Volkswagen K70 LS. Plus
åttasitsiga VW Buss.**

SUNDIN
SCANIA VOLKSWAGEN BILAR

Östra vägen 18 Vänersborg - Tel. 0521/121 87, 121 88

Gåvor av värde

finner Ni hos oss.

Vår utsökta sortering i

Guld- och Silverarbeten samt Matsilver

ger Er tillfälle välja en värdefull
och uppskattad gåva.

Vänerns Guld AB

Edsgatan 18

VÄNERSBORG

Tel. 102 26

Gör som vi -

abonnera på ELA och Ni får väl bevakade ortsnyheter, kulturartiklar, husmors- och familjesidor, förströelseläsning, idrott och mycket annat — allt utmärkt redigerat. Ni kommer också att trivas med Elfsborgs Läns Annonsblad.

Rydings

Måleri AB

VERKSTAD:
Kronogatan 5
Telefon 131 25

BOSTAD:
Telefon 115 96

Utför allt inom yrket

NORDFELDT'S KONDITORI

Edsgatan 12 B — Tel. 101 10

INGEMARS KONDITORI

Hedmansgatan 3 — Tel. 109 15

**FÖRSTKLASSIGA
OCH
VÄLSMAKANDE
KONDITORIVAROR**

Allt i TEGEL
AB TENGGRENSTORPS
TEGEL

Tel. 110 11 — 165 50.

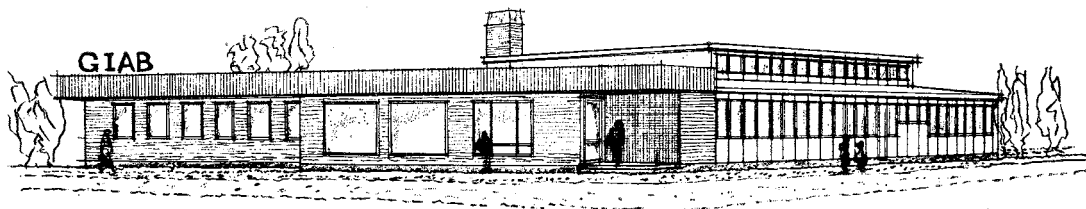
GIAB har allt under ett tak

VVS • RÖR • PLÅT • EL

Ring oss vid behov av rör- och oljemontörer, plåtslagare och elektriker.

Fackmässig service till VETTIGA PRISER!

Försäljning av rör och elartiklar från välsorterat lager.

GRANSTRÖMS INSTALLATIONS AB

HOLMÄNGENS INDUSTRIOMRÅDE — REGEMENTSGATAN 41

462 01 VÄNERSBORG

Tel. växel 180 90

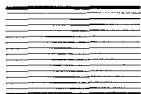
Välj HSB – vägen till bostad!
Medlemsskap + insatssparande =
lägenhet med bostadsrätt
Lägenheterna erbjudas i turordning.
Bostadsrätten ger Er:
MEDINFLYTANDE, när det gäller
fastighetens förvaltning

När det gäller bostaden – tala med

HSB VÄNERSBORG

Kungsgatan 27, Vänersborg, tel. 117 93

AB SOLSKYDDS- PRODUKTER

N. POSSECKER

Kontor - Utställning - Fabrik
Nygatan 102

462 01 - Vänersborg

Tel. 0521-131 10

Tel. 0521-612 39

TILLVERKNING OCH FÖRSÄLJNING AV:

Manövrering med:

Fasadpersienner

vev, motor

Markiser

band, motor

Terasstak

vev, motor

Mörkläggningsanordningar

vev, kulkedja, motor

Mellanglaspersienner

lina, kulkedja

Frihängande persienner

vev, motor

BEGÄR BROSCHYR

Västkustens Fiskhall AB

Sundsgatan 7

Telefon 105 60

Filialer:

Marierovägen 18

Tel. 165 58

Kök

Tel. 112 12

Bostad H. Fock

Tel. 202 10

„ E. Fock

Tel. 103 14

Dagligen färsk fisk

SKALDJUR – KONSERVER – DELIKATESSER

GRANITFIRMAN

Hallman & Blomgren

VÄNERSBORG

GRAVVÅRDAR

Stenbuggeriet tel. 113 45

HAR NI VATTEN

Om inte — Ring oss!

VATTENFRÅGAN LÖSES PÅ EN DAG

på bästa och billigaste sätt
med våra

NYA SNABBORRANDE MASKINER

PUMPANLÄGGNINGAR UTFÖRES

Svensk

Maskinborrning AB

Tel. Trollhättan 0520/138 92 Vänersborg 0521/113 11

Kyl -

Frys -

Tvättmaskiner -

Plastbåtar -

köper Ni bäst och billigast
hos

Lotta

SPARKÖP

Petersbergsvägen 37 - Tel. 172 16, 151 64

Skyttegatan 5 - Tel. 635 00

Ivars Korv

TORGET

VÄNERSBORG

KVALITETSVAROR

från

Malmö Wienerkorvfabriks AB

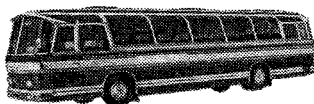
Ordna Edra

***Turistresor, Föreningsresor,
Affärs- och Konferensresor,
och dyl.***

genom

Vänersborgs Linjetrafik

tel. 149 85	kontor	–	125 93	bostad
D. Kjellson		–	U. Kjellson	
tel. 186 51			tel. 195 79	

BEKVÄMA TURISTBUSSAR
FÖR UPP TILL 49 PERSONER

KB Vänersborgs Grävmaskiner

Olsson & Co

Nygatan 84, VÄNERSBORG

Tel. 109 98

***Utför Grävnings- och
Schaktningsarbeten***

***Uthyr Grävmaskiner, Trailers
och Bandtraktor***

FÖRETAGARE

BOKSLUT och DEKLARATION; visst är det viktigt och nödvändigt och självklart hjälper vi Er med det.

Men vi behandlar dock ett siffermaterial från en förgången tid.

Framtiden är viktigare och därmed också betydelsen av

EKONOMISK PLANERING

Vänd Er till oss, vi tillhandahåller en fullständig

ADMINISTRATIV FÖRETAGSTJÄNST

VÄLKOMMEN TILL ER SERVICEBYRÅ

Drottninggatan 10, Vänersborg

Tel. 0521 - 186 00

SÄTT
FÄRG

PÅ TILLVARON MED

TAPETER o. FÄRGER

FRÅN
JANSSONS TAPET &
FÄRGHANDEL

EDSGATAN 21

VÄNERSBORG

TEL. 11102

LÅT OSS HJÄLPA EDER MED BYGGPROBLEMEN

SUNDELIUS PROJEKTERING & BYGGNADS AB

Kasenallén 11 - Vänersborg

Tel. 0521/601 00

Vi utför: Projektering, Nybyggnad,
Ombyggnad, Reparationer
samt Markarbeten

GÖRAN HAGBORGS REDOVISNINGSBYRÅ AB

Residensgatan 44 — Vänersborg

Tel. 0521/603 90

- BOKFÖRING
- BOKSLUT
- SKATTEÄRENDEN
- BOLAGSBILDNINGAR
- REVISION
- DATATJÄNSTER

SE BÄTTRE
med våra glasögon

*Kvalitetsvaror och god service får Ni alltid
hos*

ROSLINDS OPTIK

Av Socialstyrelsen
legitimerad glasögonoptiker

Tel. 142 84
Pg. 3 48 11

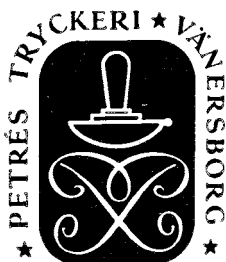
EDSGATAN 16
VÄNERSBORG

Kvalitetsvaror

I LÄDER och PARFYM

Väska

Roslinds Hörna, Vänersborg
Tel. 113 88

Tryck- saker

för hemmet,
föreningen eller affären
levereras av oss
snabbt
och välgjort

Petrés Tryckeri

Söderg. 3

Tel. 139 40

AB VÄNERNSBORGS JÄRNHANDEL

En välsorterad järnhandel

Tel. 100 82 — 102 87

Andersson, Larsson & Co

VÄNERSBORG — Telefon 106 69, 112 69

TRÄVAROR

HYVLERI

Byggnadsmaterial

Snickerifabrik

Papp, Spik, Masonite m. m.

för byggnadsändamål

Eldningsoljor

GRAND HOTELL

Hamngatan 7

Modernt

Komfortabelt

Tel. 138 50 — 138 51 växel

Handelsaktiebolaget

W U C O

VÄNERSBORG

Importör

Fordonsartikl. - Husvagnsartikl.

Fritids- och Hobbymaskiner

Vänersborgs

Bokhandels AB

Etablerad 1832

Böcker, papper, leksaker, skrivmaskiner –
även för uthyrning.

Specialité:

Vänersborgs- och Sjöbergslitteratur, varav
ett flertal restupplagor.

BOKHANDELN VID TORGET

- *Vid behov av*
- *Väskor och Portföljer*
- *vänd Er till*

Vänersborgs Läderaffär

RANER & Co

ALLT I EL
KÖKSINREDNINGAR

Drottninggatan 20
 Tel. 0521/120 00

Sjöstad

BELYSNING

Edsgatan 31
 Tel. 0521/120 00

Belysningsarmaturer

Stor sortering

Kvalitetstrycksaker

Bergs Tryckeri

VÄNERSBORGS BOKTRYCKERI AB

Telefon 100 02, 133 02

HOTELL GILLET

inrymt i

Vänersborgs Söners Gilles hus

Edsgatan 53

LUGNT, TRIVSAMT MED GODA BÄDDAR

Humana priser

Tel. 105 89

Tornbergs Pappershandel

Tel. 101 31, 107 27 – Vänersborg – Edsgatan 27

VÄLSORTERAD PAPPERSHANDEL — FOTOARTIKLAR

OLIVETTI

Skriv- & Räknemaskiner

KOPIOR av betyg o. handlingar utföres medan Ni väntar

uno**X** *i bilen*
-billigaste milen

På alla UNO-X-stationer:

CASTROL med "flytande wolfram"

HANDELSBOLAGET S. E. HANSSON

Ö. Vägen

Vänersborg

Tel. 0521/179 70

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstaden Sundsgatan 37

Tel. 126 47 — 112 25

Vi utför under ansvar alla slag av
MÅLNINGSARBETEN

Nybyggnader Reparationer

Försäljer:

FÄRGER, LACKER, PLASTFÄRGER
m. m.

Rörledningsfirman

B ERLANDSSON AB

R. medlem

Tel. 110 85 - - - 158 50

Vänersborgs Glasmästeri

(Hellman & C:o)

Verkstad och Lager:

Industrigatan, L. Vassbotten

Tel. 101 28

Fönsterglas, Ornament- och Råglas, Spegelglas

BUTIKSRUTOR

BILGLAS

GLASMÄSTERI: Glasning av nybyggnader m.m.

GLASSLIPERI

Thernquists

Blomsterhandel Efttr.

interflora

Säg det med Blommor!

EDSGATAN 21

TELEFON 136 73 — 100 63

LUNDINS RADIO & TV

Edsgatan 7

Tel. 105 43

Allt i Radio TV Stereo

Fullständig service

GILLEBRODERN

EKIPERAR SIG BÄST HOS

Lundborgs

EDSGATAN 14

TEL. 104 14

GILLBERGS TOBAKSHANDEL EFTR.

Det mesta
av det bästa
i branschen

Kommissionär för:
**Penninglotteriet o.
Tipstjänst.**

SPORTPRISER

Största sortering till låga priser

Pokaler – Plaketter – Medaljer – Förtjänstecken

Föreningsmärken – Priser i glas och keramik – Klubb-
standar – Dräktmärken m. m.

Egen gravyranstalt – Snabba leveranser

Vi ordnar även idrottsmässor, lotterier och tombolor.
Lotterikiosker utlånas till kunder.

Rekvirera vår katalog.

FÖRENINGSTJÄNST I VÄNERSBORG AB

462 03 Box 3045 - Tel. 0521-134 61 - 174 61

I centrum av "LILLA PARIS" finner Ni de
välklädda damernas affär,

Specialaffären för

Damkonfektion
Tyger o. Sybehör

RAGNAR NILSSON

Tel. 104 94

Vänersborg

Edsgatan 21

Säj bara

YNGVES

det räcker
om radio eller TV krånglar —

Yngves

RADIO-TV AB

Edsgatan 20 Tel. 103 11
462 01 Vänersborg

Drottningtorget Tel. 134 00
461 00 Trollhättan

Vänersborgs Bokförings- och Revisionsbyrå

Tel. 105 99

Kronogatan 20

Vänersborg

Deklarationer Bokföringsuppdrag

Bouppteckningar, Boutredningar, Arvskiften

Välkommen till

**Vänersborgs Bra Bohag – affär, som genom samköp
med landets ledande möbelaffärer kan erbjuda Er
bra bohag till verkligt förmånliga priser.**

Vid gamla vattentornet.

Tel. 105 73, 165 73.

Vänersborg

GÄLLER DET FOTO?
— DÅ LÖNAR DET SIG ATT BESÖKA

POLYFOTO

Edsgatan 31 — Tel 112 32

PORTRÄTTSERIER — FRAMKALLNING

KOPIERING — ALBUM — RAMAR

MALMSTRÖMS
ur guld ● vänersborg

THURE *Carlsson*

CYKEL & SPORT

Edsgatan 37

Tel. 117 24

MOPEDER: PUCH – ZÜNDAPP

Cyklar: CRESCENT – DBS –

SPORTARTIKLAR – FISKREDSKAP

FULLSTÄNDIG SERVICE

SAHLINS

BOKBINDERI AB

(etablerat 1860)

Parti- och privatbokbinderi

Hamngatan 5

Tel. 108 21

VÄNERSBORG

Vänersborgs Vulkaniseringsverkstad

Tel. 108 52

Ö. Vägen 20

Utför:

VULKANISERING AV DÄCK och SLANGAR
HJULBALANSERING

Försäljer:

DÄCK och SLANGAR AV LEDANDE FABRIKAT

Vittvätt – Stärkning – Strykning

***Special-
Tvätten AB***

Strömstad

Tel. 119 70

Fabrik o. kontor

Tel Vänersborg 127 55

Lysekil

Tel. 126 55

PRESENTAFFÄREN i CENTRUM

Tel. 184 85

Allt i sportartiklar

Malmberg

Tel. 109 06

Cykel- & Sportaffär

VÄNERSBORG

ZETTERBERGS SKOAFFÄR

Edsgatan 29

Vänersborg

Tel. 101 76

REKOMMENDERAS

GALLE VÄNERSBORGS
Möbelaffär A.B.
HAMNGATAN 13 - TELEFON 0521-10431

Möbler Mattor Gardiner Sängkläder

ANDERSONS
Elektriska

Frank Anderson

Tel. 104 32

Skyttegatan 1

Vänersborg

194 32

ELEKTRISKA INSTALLATIONER - REPARATIONER

Junior

Residensgatan 10
VÄNERSBORG

Affären för UNGDOM

Tel. 130 45

NÄR DET GÄLLER BÖCKER GÅ TILL

Mattssons Bokhandel AB

Residensgatan 7

Vänersborg

Tel. 154 50

===== *Allt i Broderi* =====

GERDA PETTERSSONS EFTR.

Inneh. INGRID TROPP

Sundsgatan 7

Vänersborg

Vänersborgs Cementgjuteri

rekommenderar
sina välkända betongvaror

Tel. 106 80

*Allt som fordras i en välsorterad
SPECERIAFFÄR finner Ni hos*

Sundelius Specerier

Sundsgatan 23

Tel. 102 98

Berthel Andréén

JÄRN- & MASKINAFFÄR

Sundsgatan 23

Tel. 100 84

Björndahls Bokbinderi

Nygatan 14 a

TEL. 137 29

Rekommenderas

Gaddes Sport & Vapen

HUSQVARNA och SAUER & SOHN jaktgevär

Fullständig service

Zoologisk avdelning

Kungsgatan 5

Tel 116 12